

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

พระพุทธศาสนา ป. 3

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปีเป็นเป้าหมาย
- ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- ใช้แนวคิด *Backward Design* สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย
- ออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของนักเรียนในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และ การใช้เทคโนโลยี
- แบ่งแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายชั่วโมง สะดวกในการใช้
- มีองค์ประกอบครบถ้วนตามแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
- นำไปพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะได้

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สาราษฎร์ราษฎร์

216-220 ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 02 222 9394 • 02 222 5371-2 FAX 02 225 6556 • 02 225 6557

email: info@wpp.co.th

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

พระพุทธศาสนา ป. 3

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง และเผยแพร่
ส่วนใดส่วนหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

สมพร อ่อนน้อม พช.บ. (เกียรตินิยม), นศ.บ.
ประจวบ ตรีภักดิ์ พช.บ., สศ.ม.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาทพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

ISBN 978-974-18-6493-5

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเริงชัย จงพิพัฒนสุข กรรมการผู้จัดการ

สื่อการเรียนรู้ ป. 1-ป. 6 (ชั้นละ 1 เล่ม) ตัวชี้วัดชั้นปี ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551

• แผนฯ (CD) • Audio CD • คู่มือการสอน • PowerPoint

หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint ภาษาไทย ป. ๑-๖ เล่ม ๑-๒.....	สุระ ดามาทพงษ์ และคณะ
หนังสือเรียน • คู่มือการสอน หลักการใช้ภาษาไทย ป. ๑-๖.....	สุระ ดามาทพงษ์ และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint คณิตศาสตร์ ป. 1-6 เล่ม 1-6.....	ดร.สุวรรณหา จุ้ยทอง • ประทุมพร ศรีวัฒนกุล
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint วิทยาศาสตร์ ป. 1-6.....	ดร.บัญชา แสนทวี และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป. 1-6.....	ศุภเทพ จิตรชื่น และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint สุขศึกษาและพลศึกษา ป. 1-6.....	ศศ.เชาวลิต ภูมิภาค และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint ศิลปะ ป. 1-6.....	ทวีศักดิ์ จริงกิจ และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint การงานอาชีพและเทคโนโลยี ป. 1-6.....	อรุณี ลิ้มศิริ และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint เทคโนโลยีสารสนเทศ ป. 1-6.....	พัญญานันท์ ภาคพรต
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint ประวัติศาสตร์ ป. 1-6	รศ. ดร.ไพฑูริย์ มีกุล และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • แผนฯ (CD) • คู่มือการสอน • PowerPoint พระพุทธศาสนา ป. 1-6	รศ. ดร.จรัส พัทธมราชศักดิ์ และคณะ
หนังสือเรียน ราชวิชาเพิ่มเติม • แผนฯ (CD) อาเซียนศึกษา ป. 1-6	สมพร อ่อนน้อม และคณะ
หนังสือเรียน ราชวิชาเพิ่มเติม • แผนฯ (CD) • PowerPoint หน้าที่พลเมือง ๑-๖ ป. ๑-๖	สมพร อ่อนน้อม และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • แผนฯ (CD) • Audio CD TOPS ป. 1-6.....	Rebecca York Hanlon และคณะ
หนังสือเรียน • แบบฝึกหัด • แผนฯ (CD) • Audio CD Gogo Loves English ป. 1-6.....	Stanton Procter และคณะ
สื่อการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) ภาษาอังกฤษ ป. 1-6.....	ดร.ประไพพรรณ เอมขุ และคณะ
กิจกรรม ลูกเสือ-เนตรนารี ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • PowerPoint ป. 1-6.....	ดร.อำนาจ ช่างเรือน และคณะ
กิจกรรม ยุวกาชาด ฉบับสมบูรณ์แบบ • แผนฯ (CD) • PowerPoint ป. 1-6.....	ดร.อำนาจ ช่างเรือน และคณะ

คำนำ

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ป. 1-6 ชุดนี้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด **Backward Design** ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (**Child-centered**) ตามหลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม บทบาทของครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนประสบผลสำเร็จ โดยสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ในเชิงบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปความรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี นำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

การจัดทำคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ชุดนี้ได้จัดทำตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งครอบคลุมสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ภายในเล่มได้นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายชั่วโมงตามหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ยังมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการ ทำให้ทราบผลการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทันที

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ชุดนี้นำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำชี้แจงการจัดแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวทางการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ สัญลักษณ์ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้-การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีกับสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ และโครงสร้างการแบ่งเวลายาข้วโมงในการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน แบ่งเป็นแผนย่อยรายชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีองค์ประกอบครบถ้วนตามแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 เอกสาร/ความรู้เสริมสำหรับครู ประกอบด้วยแบบทดสอบต่าง ๆ และความรู้เสริมสำหรับครู ซึ่งบันทึกลงในแผ่นซีดี (CD) เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ป. 1-6 ชุดนี้ได้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยเทคนิคและวิธีการสอนอย่างหลากหลาย หวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

ตอนที่ 1 คำชี้แจงการจัดการจัดการเรียนรู้	1
1. แนวทางการใช้แผนการจัดการเรียนรู้.....	2
2. สัญลักษณ์ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้	5
3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design	6
4. เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้-การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา.....	19
5. ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีกับสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้.....	24
6. คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3	26
7. โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3	27
8. โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3	28
ตอนที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้	34
แผนปฐมนิเทศ	35
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ	41
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	41
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและ ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ	42
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ฯ	44
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ	49
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก	53
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	53
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก	54
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พุทธประวัติ	56
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ชาดก	61
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต	66
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	66
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต	67
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พระไตรปิฎก	70
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 พระรัตนตรัย	74
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	78

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 พุทธศาสนสุภาษิต	84
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง	89
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	89
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง	90
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 พุทธสาวก	92
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 ชาวพุทธตัวอย่าง	96
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าทีชาวพุทธและมรยาทชาวพุทธ	102
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	102
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าทีชาวพุทธและมรยาทชาวพุทธ	103
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 หน้าทีชาวพุทธ	105
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 มรยาทชาวพุทธ	110
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี	115
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	115
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี	116
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 การอาราธนาศีลและสมาทานศีล.....	118
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 การจัดโต๊ะหมู่บูชา	123
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา	127
ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน	127
ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา	128
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา	131
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ	135
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 การฝึกสติและสมาธิด้วยกิจกรรมต่าง ๆ.....	140
ความรู้เสริมสำหรับครู	146
ตอนที่ 3 เอกสาร/ความรู้เสริมสำหรับครู.....	150
ตอนที่ 3.1 มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้.....	151
ตอนที่ 3.2 โครงการและแฟ้มสะสมผลงาน	154
ตอนที่ 3.3 ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้และรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง.....	159
ตอนที่ 3.4 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ประจำหน่วยการเรียนรู้.....	161
ตอนที่ 3.5 แบบทดสอบกลางปี	189
ตอนที่ 3.6 แบบทดสอบปลายปี	197
ตอนที่ 3.7 แบบบันทึกและแบบประเมิน.....	205

ตอนที่ 1

คำชี้แจงการ จัดแผนการจัดการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(พระพุทธศาสนา ป. 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. แนวทางการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ป. 3 เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ครูใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งการแบ่งหน่วยการเรียนรู้สำหรับจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงในคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้เล่มนี้แบ่งเนื้อหาเป็น 7 หน่วย สามารถใช้ควบคู่กับหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 และแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้เล่มนี้ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ครบถ้วนตามแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูควรศึกษาคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียดเพื่อปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ และสภาพของนักเรียน

ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะแบ่งแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็นรายชั่วโมง ซึ่งมีจำนวนมากน้อยไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความยาวของเนื้อหาสาระ และในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบดังนี้

1. ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน แสดงขอบข่ายเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ทักษะ/กระบวนการ และภาระงาน/ชิ้นงาน

2. ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด **Backward Design** (Backward Design Template) เป็นกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ชั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ จะระบุว่าในหน่วยการเรียนรู้นี้แบ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้กี่แผน และแต่ละแผนใช้เวลาในการจัดกิจกรรมกี่ชั่วโมง

3. แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design ประกอบด้วย

3.1 ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยลำดับที่ของแผน ชื่อแผน และเวลาเรียน เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พุทธประวัติ เวลา 2 ชั่วโมง

3.2 สาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดของเนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ตรวจสอบนักเรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

3.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นส่วนที่บอกจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนภายหลังจากเรียนจบในแต่ละแผน ทั้งในด้านความรู้ (K) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A) และด้านทักษะ/กระบวนการ (P) ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับตัวชี้วัดชั้นปีและเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

3.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้ว่าหลังจากจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว นักเรียนมีพัฒนาการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้หรือไม่ และมีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมในด้านใดบ้าง ดังนั้น ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จึงได้ออกแบบวิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของนักเรียนไว้อย่างหลากหลาย เช่น การทำแบบทดสอบ การตอบคำถามสั้น ๆ การตรวจผลงาน การสังเกตพฤติกรรมทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้

วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เหล่านี้ครูสามารถนำไปใช้ประเมินนักเรียนได้ทั้งในระหว่างการจัดการเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.6 สาระการเรียนรู้ เป็นหัวข้อย่อยที่นำมาจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง

3.7 แนวทางบูรณาการ เป็นการเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ของแต่ละแผนให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องและครอบคลุมสถานการณ์จริง

3.8 กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาในแต่ละเรื่อง โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ครูนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

ขั้นที่ 5 สรุป

3.9 กิจกรรมเสนอแนะ เป็นกิจกรรมเสนอแนะสำหรับให้นักเรียนได้พัฒนาเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ได้จัดการเรียนรู้มาแล้วในชั่วโมงเรียน กิจกรรมเสนอแนะมี 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษและต้องการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาอื่น ๆ ให้ลึกซึ้งกว้างขวางยิ่งขึ้น และกิจกรรมสำหรับการเรียนรู้ให้ครบตามเป้าหมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นการซ่อมเสริม

3.10 สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ เป็นรายชื่อสื่อการเรียนรู้ทุกประเภทที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อบุคคล เช่น หนังสือ เอกสารความรู้ รูปภาพ เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ต วิกิพีเดีย ปรากฏ์ชาวบ้าน

3.11 บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ให้ผู้ครูบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรเกิดขึ้นบ้าง ได้แก้ไขปัญหานั้นอย่างไร สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนมีอะไรบ้าง และข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกให้ผู้ครู โดยจัดทำเอกสารและความรู้เสริมสำหรับผู้ครูบันทึกลงในแผ่นซีดี (CD) ประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (พระพุทธศาสนา ป. 3)

2. โครงการ (Project Work) และแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

3. ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้และรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง ซึ่งออกแบบตามแนวคิด Backward Design

4. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนประจำหน่วยการเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบเพื่อใช้วัดและประเมินผลนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้

5. แบบทดสอบกลางปี เป็นแบบทดสอบเพื่อใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้อายุ 3 ด้าน ได้แก่

- 5.1 ด้านความรู้ มีแบบทดสอบทั้งที่เป็นแบบปรนัยและแบบอัตนัย
- 5.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เป็นตารางการประเมิน
- 5.3 ด้านทักษะ/กระบวนการ เป็นตารางการประเมิน

6. แบบทดสอบปลายปี เป็นแบบทดสอบเพื่อใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้อายุ 3 ด้าน ได้แก่

- 6.1 ด้านความรู้ มีแบบทดสอบทั้งที่เป็นแบบปรนัยและแบบอัตนัย
- 6.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เป็นตารางการประเมิน
- 6.3 ด้านทักษะ/กระบวนการ เป็นตารางการประเมิน

7. ใบความรู้ ใบงาน แบบบันทึก และแบบประเมิน

ครูควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาครบทุกสมรรถนะสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือ สมรรถนะในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และกิจกรรมเสนอแนะเพื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมให้เต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว

นอกจากนี้ครูสามารถปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมของนักเรียน และสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ซึ่งจะใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะได้ แผนการจัดการเรียนรู้นี้ได้อำนวยความสะดวกให้ครู โดยได้พิมพ์โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design ให้ครูเพิ่มเติมเฉพาะส่วนที่ครูปรับปรุงเองไว้ด้วยแล้ว

2. สัญลักษณ์ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้

คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ป. 3 เล่มนี้สามารถใช้คู่กับแบบฝึกทักษะ รายวิชา พื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ซึ่งทุกเล่มได้กำหนดสัญลักษณ์กำกับกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ทุกกิจกรรมเพื่อช่วยให้ครูและนักเรียนทราบลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อการจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย สัญลักษณ์ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้มีดังนี้

โครงการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหา

การพัฒนากระบวนการคิด เป็นกิจกรรมให้นักเรียนทำเพื่อพัฒนากระบวนการคิดด้านต่าง ๆ

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การทำประโยชน์ให้สังคม เป็นกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติในการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การปฏิบัติจริง/ฝึกทักษะ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงหรือฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ อันจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์และเกิดความเข้าใจที่คงทน

การศึกษาค้นคว้า/สืบค้น เป็นกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหรือสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจนเกิดเป็นนิสัย

การสำรวจ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนสำรวจ รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ หาเหตุผล ผล ฝึกความเป็นผู้รอบคอบ

ทักษะการพูด เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการพูดประเภทต่าง ๆ

ทักษะการเขียน เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ

กิจกรรมสำหรับกลุ่มพิเศษ เป็นกิจกรรมสำหรับให้นักเรียนใช้พัฒนาการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ

กิจกรรมสำหรับซ่อมเสริม เป็นกิจกรรมสำหรับให้นักเรียนใช้เรียนซ่อมเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design

การจัดการเรียนรู้หรือการสอนเป็นงานที่ครูทุกคนต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ มากมายเพื่อให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้และเกิดผลตามที่ครูคาดหวัง การจัดการเรียนรู้จัดเป็นศาสตร์ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนจนประสบการณ์อย่างมาก ครูบางคนอาจจะละเลยเรื่องของการออกแบบการจัดการเรียนรู้หรือการออกแบบการสอน ซึ่งเป็นงานที่ครูจะต้องทำก่อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ทำอะไร ทำไม่จึงต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ ครูทุกคนผ่านการศึกษาและได้เรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้มาแล้ว ในอดีตการออกแบบการจัดการเรียนรู้จะเริ่มต้นจากการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ปัจจุบันการเรียนรู้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว ดังนั้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ครูจำเป็นต้องดำเนินการให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

แกรนต์ วิกกินส์ (Grant Wiggins) และเจย์ แมกไทท์ (Jay McTighe) นักการศึกษาชาวอเมริกันได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า Backward Design อันเป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ครูจะต้องกำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนก่อน โดยทั้งสองให้ชื่อว่า ความเข้าใจที่คงทน (Enduring Understandings) เมื่อกำหนดความเข้าใจที่คงทนได้แล้ว ครูจะต้องบอกให้ได้ว่าความเข้าใจที่คงทนของนักเรียนนี้เกิดจากอะไร นักเรียนจะต้องมีหรือแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง ครูมีหรือใช้วิธีการวัดอะไรบ้างที่จะบอกนักเรียนมีหรือแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นแล้ว จากนั้นครูจึงนึกถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่คงทนต่อไป

แนวคิด Backward Design

Backward Design เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ผลลัพธ์ปลายทางเป็นหลัก ซึ่งผลลัพธ์ปลายทางนี้จะเกิดขึ้นกับนักเรียนก็ต่อเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรอบความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล มีความสัมพันธ์กัน จากนั้นจึงจะลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ขยายรายละเอียดเพิ่มเติมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

กรอบความคิดหลักของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design มีขั้นตอนหลักที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียน
มีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

ขั้นที่ 3 วางแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ก่อนที่จะกำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น ครูควรตอบคำถามสำคัญ
ต่อไปนี้

1. นักเรียนควรจะมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำอะไรได้บ้าง
2. เนื้อหาสาระใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจของนักเรียนและความเข้าใจที่คงทน

(Enduring Understandings) ที่ครูต้องการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนมีอะไรบ้าง

เมื่อจะตอบคำถามสำคัญดังกล่าวข้างต้น ให้ครูนึกถึงเป้าหมายของการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้
ด้านเนื้อหาในระดับชาติที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้ง
มาตรฐานการเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือท้องถิ่น การทบทวนความคาดหวังของหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากมาตรฐานแต่ละระดับจะมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่ง
มีความแตกต่างลดหลั่นกันไป ด้วยเหตุนี้ขั้นที่ 1 ของ Backward Design ครูจึงต้องจัดลำดับความสำคัญ
และเลือกผลลัพธ์ปลายทางของนักเรียน ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจที่คงทนต่อไป

ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน

ความเข้าใจที่คงทนคืออะไร ความเข้าใจที่คงทนเป็นความรู้ที่ลึกซึ้ง ได้แก่ ความคิดรวบยอด
ความสัมพันธ์ และหลักการของเนื้อหาและวิชาที่นักเรียนเรียนรู้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นความรู้ที่อิง
เนื้อหา ความรู้นี้เกิดจากการสะสมข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและเป็นองค์ความรู้ที่นักเรียนสร้างขึ้นด้วย
ตนเอง

การเขียนความเข้าใจที่คงทนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

ถ้าความเข้าใจที่คงทน หมายถึง สาระสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้แล้ว ครูควรจะรู้ว่าสาระสำคัญ
หมายถึงอะไร คำว่า สาระสำคัญ มาจากคำว่า Concept ซึ่งนักการศึกษาของไทยแปลเป็นภาษาไทยว่า
สาระสำคัญ ความคิดรวบยอด มโนทัศน์ มโนคติ และสังกัป ซึ่งการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้นิยมใช้คำ
ว่า สาระสำคัญ

สาระสำคัญเป็นข้อความที่แสดงแก่นหรือเป้าหมายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปรวม
และข้อแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาจครอบคลุมข้อเท็จจริง กฎ ทฤษฎี ประเด็น และการสรุป
สาระสำคัญและข้อความที่มีลักษณะรวบยอดอย่างอื่น

ประเภทของสาระสำคัญ

1. ระดับกว้าง (Broad Concept)
2. ระดับการนำไปใช้ (Operative Concept หรือ Functional Concept)

ตัวอย่างสาระสำคัญระดับกว้าง

— การบริหารจัดการและการเจริญบุญญาภิรมย์ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติหลายประการ

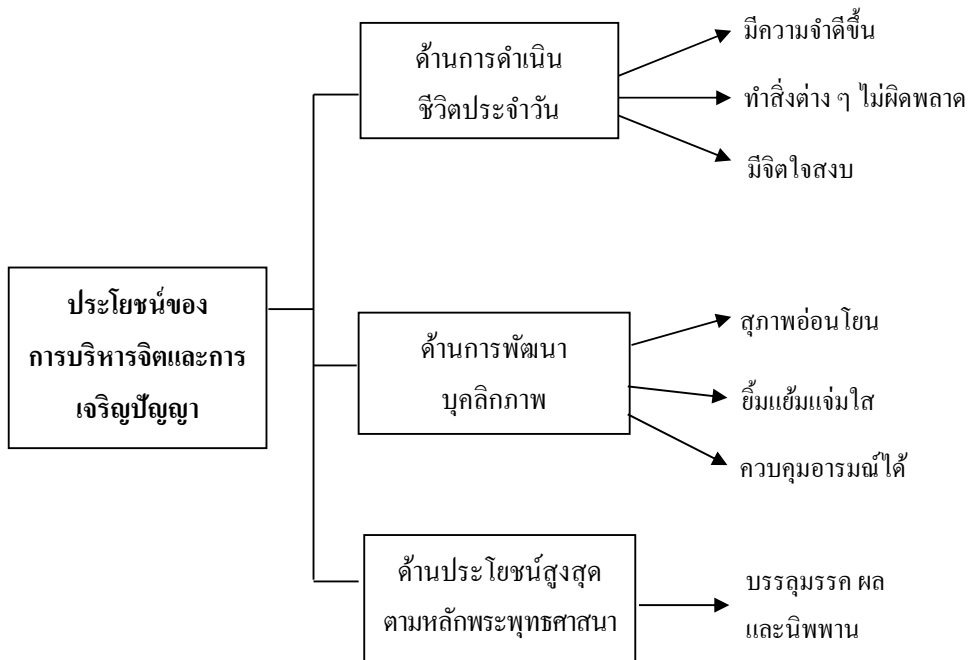
ตัวอย่างสาระสำคัญระดับการนำไปใช้

— การบริหารจัดการและการเจริญปัญญามีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการพัฒนานุคลิกภาพ และด้านประโยชน์สูงสุดตามหลักพระพุทธศาสนา

แนวทางการเขียนสาระสำคัญ

1. ให้เขียนสาระสำคัญของทุกเรื่อง โดยแยกเป็นข้อ ๆ (จำนวนข้อของสาระสำคัญจะเท่ากับจำนวนเรื่อง)
2. การเขียนสาระสำคัญที่ดีควรเป็นสาระสำคัญระดับการนำไปใช้
3. สาระสำคัญต้องครอบคลุมประเด็นสำคัญครบถ้วน เพราะหากขาดส่วนใดไปแล้วจะทำให้ นักเรียนรับสาระสำคัญที่ผิดไปทันที
4. การเขียนสาระสำคัญที่จะให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ วิธีการหนึ่ง คือ การเขียนแผนผังสาระสำคัญ

ตัวอย่างการเขียนแผนผังสาระสำคัญ

สาระสำคัญของประโยชน์ของการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา: การบริหารจัดการและการเจริญปัญญามีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการพัฒนานุคลิกภาพ และด้านประโยชน์สูงสุดตามหลักพระพุทธศาสนา

5. การเขียนสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องใดควรเขียนลักษณะเด่นที่มองเห็นได้หรือนึกได้ออกมาเป็นข้อ ๆ แล้วจำแนกลักษณะเหล่านั้นเป็นลักษณะจำเพาะและลักษณะประกอบ

6. การเขียนข้อความที่เป็นสาระสำคัญควรใช้ภาษาที่มีการจัดกลายอย่างดี เลี่ยงคำที่มีความหมายกำกวมหรือฟุ่มเฟือย

ตัวอย่างการเขียนสาระสำคัญ เรื่อง พุทธสาวก

พุทธสาวก	ลักษณะจำเพาะ	ลักษณะประกอบ
นับถือพระพุทธศาสนา	—	✓
มีชีวิตรอยู่ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่	✓	—
บรรลุนิพพานขั้นใดขั้นหนึ่ง	✓	—
มีคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่าง	—	✓
เป็นผู้ชาย	✓	—
เป็นพระสงฆ์	—	✓
เป็นคฤหัสถ์	—	✓

สาระสำคัญของพุทธสาวก: พุทธสาวก คือ สาวกของพระพุทธเจ้าที่เป็นผู้ชาย ซึ่งมีชีวิตรอยู่ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์ชีพอยู่ และบรรลุนิพพานขั้นใดขั้นหนึ่ง จะเป็นพระสงฆ์หรือคฤหัสถ์ก็ได้ แต่มีคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างและนับถือพระพุทธศาสนา

ขั้นที่ 2 กำหนดภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียน**มีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง**

เมื่อครูกำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการขั้นต่อไป ขอให้ครูตอบคำถามสำคัญต่อไปนี้

— นักเรียนมีพฤติกรรมหรือแสดงออกในลักษณะใดจึงทำให้ครูทราบว่า นักเรียนบรรลุผลลัพธ์ปลายทางตามที่กำหนดไว้แล้ว

— ครูมีหลักฐานหรือใช้วิธีการใดที่สามารถระบุได้ว่า นักเรียนมีพฤติกรรมหรือแสดงออกตามผลลัพธ์ปลายทางที่กำหนดไว้

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design เน้นให้ครูรวบรวมหลักฐานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่จำเป็นและมีหลักฐานเพียงพอที่จะกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์แล้ว ไม่ใช่เรียนแค่ให้จบตามหลักสูตรหรือเรียนตามชุดของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูกำหนดไว้เท่านั้น วิธีการของ Backward Design ต้องการกระตุ้นให้ครูกำลังหน้าว่า ครูควรกำหนดและรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์อะไรบ้างก่อนที่จะออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานดังกล่าวควรจะเป็นหลักฐานที่สามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับที่มีประโยชน์สำหรับนักเรียนและครูได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ครูควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการตลอดระยะเวลาที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ต้องการให้ครูทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า *สอนไปวัดผลไป*

จึงกล่าวได้ว่า ชั้นนี้ครูควรนึกถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลงานหรือชิ้นงานที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนเกิดผลลัพธ์ปลายทางตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว และเกณฑ์ที่ใช้ประเมินควรเป็นเกณฑ์คุณภาพในรูปของมิติคุณภาพ (Rubrics) อย่างไรก็ตาม ครูอาจจะมีหลักฐานหรือใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การทดสอบก่อนและหลังเรียน การสัมภาษณ์ การศึกษาค้นคว้า การฝึกปฏิบัติขณะเรียนรู้ประกอบด้วยก็ได้

หลังจากที่ครูได้กำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนแล้ว ครูควรกำหนดภาระงานและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามผลลัพธ์ปลายทางที่กำหนดไว้แล้ว

ภาระงาน หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดชั้นปี/มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ลักษณะสำคัญของงานจะต้องเป็นงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริงในชีวิตประจำวัน เป็นเหตุการณ์จริงมากกว่ากิจกรรมที่จำลองขึ้นเพื่อใช้ในการทดสอบ ซึ่งเรียกว่า งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมายต่อนักเรียน (Meaningful Task) นอกจากนี้งานและกิจกรรมจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดชั้นปี/มาตรฐานการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ทั้งนี้เมื่อได้ภาระงานครบถ้วนตามที่ต้องการแล้ว ครูจะต้องนึกถึงวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภท ครูจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับภาระงานที่นักเรียนปฏิบัติ

ตัวอย่างภาระงาน/ชิ้นงานเรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา รวมทั้งการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนดังตาราง

ตัวอย่าง ภาระงาน/ชิ้นงาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

สาระที่ 1: ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติ ตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ภาระงาน/ชิ้นงาน	การวัดและประเมินผล			กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
			วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์		
อธิบาย ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตน นับถือในฐานะที่ เป็นรากฐาน สำคัญของ วัฒนธรรมไทย (ส 1.1 ป. 3/1)	1. ความสัมพันธ์ ของพระพุทธ ศาสนากับการ ดำเนินชีวิต ประจำวัน 2. พระพุทธ- ศาสนามี อิทธิพลต่อการ สร้างสรรค์ ผลงานทาง วัฒนธรรมไทย	ศึกษาและอภิปราย เกี่ยวกับความสำคัญ ของพระพุทธศาสนา ที่มีความสัมพันธ์กับ การดำเนินชีวิต ประจำวันอิทธิพลต่อ การสร้างสรรค์ผลงาน ทางวัฒนธรรมไทย	1. อภิปราย 2. ตรวจ ผลงาน 3. ประเมิน พฤติกรรม ในการ ทำงาน	1. แบบบันทึก ผลการ อภิปราย 2. แบบ ตรวจสอบ ผลงาน 3. แบบประเมิน พฤติกรรม การทำงาน เป็นราย บุคคลและ เป็นกลุ่ม	1. เกณฑ์คุณภาพ 4 ระดับ 2. เกณฑ์คุณภาพ 4 ระดับ 3. เกณฑ์คุณภาพ 4 ระดับ	1. ซักถามความรู้ 2. ศึกษาและอภิปราย 3. บันทึกสรุป สาระสำคัญ 4. ทำกิจกรรมเกี่ยวกับ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา	1. ภาพเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ ของพระพุทธ ศาสนากับการ ดำเนินชีวิต ประจำวันของ คนไทย 2. แบบบันทึก ผลการอภิปราย 3. แบบประเมิน พฤติกรรมใน การทำงานเป็น รายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม 4. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

							<p>5. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3</p> <p>6. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3</p> <p>7. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3</p>
--	--	--	--	--	--	--	---

การสร้างความเข้าใจที่คงทน

ความเข้าใจที่คงทนจะเกิดขึ้นได้ นักเรียนจะต้องมีความสามารถ 6 ประการ ได้แก่

1. การอธิบาย ชี้แจง เป็นความสามารถที่นักเรียนแสดงออกโดยการอธิบายหรือชี้แจงในสิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง สอดคล้อง มีเหตุผล และเป็นระบบ

2. การแปลความและตีความ เป็นความสามารถที่นักเรียนแสดงออกโดยการแปลความและตีความได้อย่างมีความหมาย ตรงประเด็น กระชับ และทะลุปรุโปร่ง

3. การประยุกต์ ตัดแปลง และนำไปใช้ เป็นความสามารถที่นักเรียนแสดงออกโดยการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ และคล่องแคล่ว

4. การมีมุมมองที่หลากหลาย เป็นความสามารถที่นักเรียนแสดงออกโดยการมีมุมมองที่น่าเชื่อถือ เป็นไปได้ มีความลึกซึ้ง แจ่มชัด และแปลกใหม่

5. การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น เป็นความสามารถที่นักเรียนแสดงออกโดยการมีความละเอียดรอบคอบ เปิดเผย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ระมัดระวังที่จะไม่ให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อผู้อื่น

6. การรู้จักตนเอง เป็นความสามารถที่นักเรียนแสดงออกโดยการมีความตระหนักรู้ สามารถประมวลผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ปรับตัวได้ รู้จักใคร่ครวญ และมีความเฉลียวฉลาด

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ

อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

นอกจากสมรรถนะสำคัญของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กล่าวแล้วข้างต้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และใจ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จะประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

3. มีวินัย เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ผู้ที่มีวินัยจะปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4. ใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้จะแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. อยู่อย่างพอเพียง เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียงจะดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงานจะแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

7. **รักความเป็นไทย** เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอด ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ผู้ที่รักความเป็นไทยจะมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

8. **มีจิตสาธารณะ** เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน ผู้ที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ดังนั้นการกำหนดภาระงานให้นักเรียนปฏิบัติ รวมทั้งการเลือกวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ นั้น ครูควรคำนึงถึงความสามารถของนักเรียน 6 ประการตามแนวคิด Backward Design สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อให้ภาระงาน วิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครอบคลุมสิ่งที่สะท้อนผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design ในขั้นที่ 2 นี้ ครูจะต้องคำนึงถึงภาระงาน วิธีการ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ มีประสิทธิภาพ ตรงกับสภาพจริง มีความยืดหยุ่น และสร้างความสบายใจแก่นักเรียนเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 3 วางแผนการจัดการเรียนรู้

เมื่อครูมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้งกำหนดภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริงแล้ว ขั้นตอนไปครูควรนึกถึงกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะจัดให้นักเรียน การที่ครูจะนึกถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดให้นักเรียนได้นั้น ครูควรตอบคำถามสำคัญต่อไปนี้

— ถ้าครูต้องการจะจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด หลักการ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดผลลัพธ์ปลายทางตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งเกิดเป็นความเข้าใจที่คงทนต่อไปนั้น ครูสามารถใช้วิธีการง่าย ๆ อะไรบ้าง

— กิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยเป็นสื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะที่จำเป็นมีอะไรบ้าง

— สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมและดีที่สุดซึ่งจะทำให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐานของหลักสูตรมีอะไรบ้าง

— กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ควรจัดกิจกรรมใดก่อนและควรจัดกิจกรรมใดหลัง

— กิจกรรมต่าง ๆ ออกแบบไว้เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดผลลัพธ์ปลายทางตามแนวคิด Backward Design นั้น วิกินิสส์และแมกไทได้เสนอแนะให้ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดของ **WHERE TO** (ไปที่ไหน) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

W แทน กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ นั้นจะต้องช่วยให้นักเรียนรู้ว่าหน่วยการเรียนรู้นี้จะดำเนินไปในทิศทางใด (Where) และสิ่งที่คาดหวังคืออะไร (What) มีอะไรบ้าง ช่วยให้ผู้ทราบดีว่านักเรียนมีความรู้พื้นฐานและความสนใจอะไรบ้าง

H แทน กิจกรรมการเรียนรู้ควรดึงดูดความสนใจของนักเรียนทุกคน (Hook) ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่จะเรียนรู้ (Hold) และใช้สิ่งที่น่าสนใจเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้

E แทน กิจกรรมการเรียนรู้ควรส่งเสริมและจัดให้ (Equip) นักเรียนได้มีประสบการณ์ (Experience) ในแนวคิดหลัก/ความคิดรวบยอด และสำรวจ รวมทั้งวินิจฉัย (Explore) ในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

R แทน กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดทบทวน (Rethink) ปรับ (Revise) ความเข้าใจในความรู้และงานที่ปฏิบัติ

E แทน กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมิน (Evaluate) ผลงานและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

T แทน กิจกรรมการเรียนรู้ควรออกแบบ (Tailored) สำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียน

O แทน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เป็นระบบ (Organized) ตามลำดับการเรียนรู้ของนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ตั้งแต่เริ่มแรกและตลอดไป ทั้งนี้เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ การลำดับบทเรียน รวมทั้งสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงนั้นจะประสบผลสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อครูได้มีการกำหนดผลลัพธ์ปลายทาง หลักฐาน และวิธีการวัดและประเมินผลที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริงแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเพียงสื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จที่ต้องการเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ถ้าครูมีเป้าหมายที่ชัดเจนก็จะช่วยทำให้การวางแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ได้

โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่า ชั้นนี้เป็นการค้นหาสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียน กิจกรรมที่กำหนดขึ้นควรเป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างและสรุปเป็นความคิดรวบยอดและหลักการที่สำคัญของสาระที่เรียนรู้ ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน รวมทั้งความรู้สึกร่วมและค่านิยมที่ดีไปพร้อม ๆ กับทักษะความชำนาญ

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design
หน่วยการเรียนรู้ที่ _____

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี _____	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า...	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน
1. _____ 2. _____	1. _____ 2. _____
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า...	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ...
1. _____ 2. _____ 3. _____	1. _____ 2. _____ 3. _____
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
1. ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ 1.1 _____ 1.2 _____	
2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 1) _____ 2) _____	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 1) _____ 2) _____
3. สิ่งที่มีงประเมิน 3.1 _____ 3.2 _____ 3.3 _____	
ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้	
_____ _____ _____	

รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง

รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design เขียนโดยใช้รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชื่อแผน... (ระบุชื่อและลำดับที่ของแผนการจัดการเรียนรู้)

ชื่อเรื่อง... (ระบุชื่อเรื่องที่จะทำการจัดการเรียนรู้)

สาระที่... (ระบุสาระที่ใช้จัดการเรียนรู้)

เวลา... (ระบุระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อ 1 แผน)

หน่วยการเรียนรู้ที่... (ระบุชื่อและลำดับที่ของหน่วยการเรียนรู้)

ชั้น... (ระบุชั้นที่จัดการเรียนรู้)

สาระสำคัญ... (เขียนความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ของหัวเรื่องที่จะจัดการเรียนรู้)

ตัวชี้วัดชั้นปี... (ระบุตัวชี้วัดชั้นปีที่ใช้เป็นเป้าหมายของแผนการจัดการเรียนรู้)

จุดประสงค์การเรียนรู้... (กำหนดให้สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วยด้านความรู้ (Knowledge: K) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (Affective: A) และด้านทักษะ/กระบวนการ (Performance: P))

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้... (ระบุวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน)

สาระการเรียนรู้... (ระบุสาระและเนื้อหาที่ใช้จัดการเรียนรู้ อาจเขียนเฉพาะหัวเรื่องก็ได้)

แนวทางบูรณาการ... (เสนอแนะและระบุกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่บูรณาการร่วมกัน)

กระบวนการจัดการเรียนรู้... (กำหนดให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้และการบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้)

กิจกรรมเสนอแนะ... (ระบุรายละเอียดของกิจกรรมที่นักเรียนควรปฏิบัติเพิ่มเติม)

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้... (ระบุสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้)

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้... (ระบุรายละเอียดของผลการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ อาจนำเสนอข้อเด่นและข้อด้อยให้เป็นข้อมูลที่สามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยในชั้นเรียนได้)

ในส่วนของการเขียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ให้ครูที่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้นำขั้นตอนหลักของเทคนิคและวิธีการของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การเรียนแบบแก้ปัญหา การศึกษาเป็นรายบุคคล การอภิปรายกลุ่มย่อย/กลุ่มใหญ่ การฝึกปฏิบัติการ การสืบค้นข้อมูล ฯลฯ มาเขียนในขั้นสอน โดยให้คำนึงถึงธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้

การใช้แนวคิดของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design จะช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้และใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของ ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้–การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

พระพุทธศาสนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 (2) และ (3) ได้ระบุแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การฝึกปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการป้องกันและแก้ปัญหา ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวนี้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ป. 3 เล่มนี้จึงยึดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered) เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ผสมผสานเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องหรือประเด็นที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวม เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของนักเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากการเป็นผู้ชี้แนะหรือถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และส่งเสริมสนับสนุนนักเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการสร้างสรรค์ความรู้และนำความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา เล่มนี้จึงได้นำเสนอแนวการสอนพุทธวิธีมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. วิธีสอนแบบอุปมาอุปไมย เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์ หรือสิ่งของ เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดจินตนาการ ชัดเจน และสมจริง วิธีการนี้ใช้สำหรับเนื้อหาที่เป็นนามธรรมหรือเรื่องที่เข้าใจยาก เปรียบเทียบกับสิ่งที่นักเรียนจะเข้าใจและมองเห็นเป็นรูปธรรมได้

2. วิธีสอนแบบปจฉาวิสัชนา เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้คำถาม–ตอบระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน ในการถาม–ตอบนี้ ครูจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบ ซึ่งจะทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

3. วิธีสอนแบบธรรมสาธิต เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ครูเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของการปฏิบัติศีล หรือการขาดหลักธรรม ให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรม วิธีสอนแบบนี้เหมาะกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาพอสมควร และต้องการที่จะหาความกระจ่างในเนื้อหาเพิ่มขึ้น วิธีการนี้ใช้ได้กับนักเรียนจำนวนน้อย และมีความสามารถในการใช้ภาษาในการซักถาม ได้ตอบ แสดงความคิดเห็น อภิปราย อธิบายได้ดีพอสมควร

4. วิธีสอนแบบอริยสัจ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ขึ้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์ โดยให้นักเรียนศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

4.2 ขึ้นตั้งสมมุติฐานหรือขึ้นสมมุติ โดยให้นักเรียนพิจารณาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร และในการแก้ไขสาเหตุนั้น ๆ จะต้องทำอะไรบ้าง ให้กำหนดเป็นข้อ ๆ

4.3 ขึ้นการทดลองและเก็บข้อมูลหรือขึ้นนิโรธ โดยให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 4.2 พร้อมบันทึกผลไว้

4.4 ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลหรือขึ้นมรรค โดยให้นักเรียนสรุปการกระทำที่ได้ผลไว้เป็นข้อ ๆ เป็นแบบหรือเป็นแนวทางปฏิบัติ และให้ลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น

5. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการหาความจริงและวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถามในแนวกระบวนการวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

5.1 การเห็นปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา

5.2 การเสนอเหตุแห่งปัญหาในรูปของการตั้งสมมุติฐาน

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.4 การทดสอบสมมุติฐานด้วยข้อมูล

5.5 การสรุปผล

6. วิธีสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 ขั้นศีล คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ พร้อมทั้งจะเรียน

6.2 ขั้นสมาธิ คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจและความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

6.3 ขั้นปัญญา คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิ มีจิตใจแน่วแน่ ทำความเข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้ง เข้าใจ และแก้ปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้น ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

7. วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

7.1 ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียนและบทเรียน

1) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม

2) บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

3) การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

7.2 ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

1) ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อเรื่อง ประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

2) ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล

3) นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม

4) จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดการคิดวิธีต่าง ๆ เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า คิดสืบสาวตลอดสาย คิดสืบค้นต้นปลาย คิดโยงสายความสัมพันธ์

5) ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา

6) ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

7) กิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและการตัดสินใจให้ประจักษ์จริง

7.3 ชั้นสรุป

1) ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ปฏิบัติถูกต้อง

2) อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย

3) สรุปบทเรียน

4) วัดและประเมินผล

8. วิธีสอนตามหลักพุทธุต เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

8.1 ชั้นสร้างศรัทธา

1) การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม

2) บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

3) การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

8.2 ชั้นฝึกทักษะภาษาตามหลักพุทธุต

1) การฝึกหัดฟัง พูด อ่าน เขียน

2) การฝึกปรือ เพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ

3) การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน

4) การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง โดยมีวิธีคิด ได้แก่ คิดจำแนกแยกแยะ

คิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ คิดสรุปหลักการ

5) การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการด้วยความเข้าใจแจ่มแจ้ง และนำไป

ใช้ได้จริง

8.3 ชั้นมองตนและการประเมินของกัลยาณมิตร โดย

1) การวัดและประเมินตนเอง

2) การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน

3) การวัดและประเมินโดยครู

4) การช่อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหา สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ครูควรเลือกใช้ให้เหมาะสม ดังนั้นบทบาทของครูจึงมีความสำคัญมาก

นอกจากแนวการสอนพุทธวิธีดังกล่าวนี้แล้ว การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาสามารถนำทฤษฎีเทคนิค และวิธีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้อีก เช่น

1. **การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning-BBL)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่อิงผลการวิจัยทางประสาทวิทยา ซึ่งได้เสนอแนะไว้ว่า ตามธรรมชาตินั้นสมองเรียนรู้ได้อย่างไร โดยได้กล่าวถึงโครงสร้างที่แท้จริงของสมองและการทำงานของสมองมนุษย์ที่มีการแปรเปลี่ยนไปตามขั้นของการพัฒนา ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการสร้างสรรค์การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning-PBL)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหาภายใต้การแนะนำของครู ให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามและช่วยกันค้นหาคำตอบ โดยอาจใช้ความรู้เดิมมาแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับการแก้ปัญหา นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาสรุปเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา แล้วช่วยกันประเมินการแก้ปัญหาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาครั้งต่อไป

3. **การจัดการเรียนรู้แบบพหุปัญญา (Multiple Intelligences)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาองค์รวมของนักเรียนทั้งสมองด้านซ้ายและสมองด้านขวาบนพื้นฐานความสามารถและสติปัญญาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล มุ่งหมายจะให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลของความหลากหลายของวัฒนธรรมหรือสภาพแวดล้อม

4. **การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จัดสถานการณ์และบรรยากาศให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ฝึกให้นักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันทั้งสติปัญญาและความถนัดร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันศึกษาค้นคว้า

5. **การจัดการเรียนรู้แบบใช้หมวกความคิด 6 ใบ (Six Thinking Hats)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามและตอบคำถามที่ใช้ความคิดในลักษณะต่าง ๆ โดยสามารถอธิบายเหตุผลประกอบหรือวิเคราะห์วิจารณ์ได้

6. **การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Process)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้นักเรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีหลักเกณฑ์ โดยนักเรียนจะต้องใช้ความสามารถของตนเองคิดค้น สืบเสาะ แก้ปัญหา หรือคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ด้วยตนเอง

7. **การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกให้นักเรียนเรียนรู้จากการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการทำความเข้าใจปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหา และตรวจสอบหรือมองย้อนกลับ

8. **การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Work)** เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการแสวงหาความรู้หรือค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่นักเรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

9. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Active Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทดลองทำด้วยตนเอง เพื่อจะได้เรียนรู้ขั้นตอนของงาน รู้จักวิธีแก้ปัญหาในการทำงาน

10. การจัดการเรียนรู้แบบสร้างผังความคิด (Concept Mapping) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกลุ่มความคิดรวบยอด เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างความคิดหลักและความคิดรองลงไป โดยนำเสนอเป็นภาพหรือเป็นผัง

11. การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experience Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ แล้วกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เจตคติใหม่ ๆ หรือวิธีการคิดใหม่ ๆ

12. การจัดการเรียนรู้โดยการแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้แสดงบทบาทในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยอาจกำหนดให้แสดงบทบาทสมมุติที่เป็นพฤติกรรมของบุคคลอื่น หรือแสดงพฤติกรรมในบทบาทของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ

13. การจัดการเรียนรู้จากเกมจำลองสถานการณ์ (Simulation Gaming) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่คล้ายกับการแสดงบทบาทสมมุติ แต่เป็นการให้เล่นเกมจำลองสถานการณ์ โดยครูนำสถานการณ์จริงมาจำลองไว้ในห้องเรียน โดยการกำหนดกฎ กติกา เงื่อนไขสำหรับเกมนั้น ๆ แล้วให้นักเรียนไปเล่นเกมหรือกิจกรรมในสถานการณ์จำลองนั้น

การจัดการเรียนรู้ต้องจัดควบคู่กับการวัดและประเมินผลตามภาระงาน/ชิ้นงานที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด แผนการจัดการเรียนรู้นี้ได้เสนอการวัดและประเมินผลครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการ เน้นวิธีการวัดที่หลากหลายตามสถานการณ์จริง การดูร่องรอยต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการดูกระบวนการทำงานและผลผลิตของงาน โดยออกแบบการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน และแบบทดสอบประจำหน่วย พร้อมแบบฟอร์มและเกณฑ์การประเมิน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูไว้พร้อม ทั้งนี้ครูอาจเพิ่มเติมโดยการออกแบบการวัดและประเมินด้วยมิติคุณภาพ (Rubrics)

5. ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี กับสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี	มฐ. ศ 1.1							มฐ. ศ 1.2		
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความสำคัญของศาสนาต่างๆ										
1. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา	★									
2. ความสำคัญของศาสนาต่างๆ							★			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก										
1. พุทธประวัติ		★								
2. ชาดก			★							
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต										
1. พระโคตมปิฎก				★						
2. พระวินัยปิฎก					★					
3. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา					★					
4. พุทธศาสนสุภาษิต					★					
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง										
1. พุทธสาวก			★							
2. ชาวพุทธตัวอย่าง			★							
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ										
1. หน้าที่ชาวพุทธ										★
2. มรรยาทชาวพุทธ								★		
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี										
1. การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล									★	
2. การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชา									★	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา										
1. การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา						★				
2. การศึกษาสมาธิเบื้องต้น						★				
3. การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ						★				

หน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี	มฐ. ศ 1.1							มฐ. ศ 1.2		
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3
4. การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน						☆				

6. คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

คำอธิบายรายวิชา

ส 13101

พระพุทธศาสนา

รายวิชาพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 30 ชั่วโมง

ศึกษาและวิเคราะห์พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านการสวดมนต์ไหว้พระ การทำบุญตักบาตร การแสดงความเคารพ การใช้ภาษา อิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย เช่น การสร้างวัด ภาพวาด พระพุทธรูป วรรณกรรม ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคล การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคล พุทธประวัติ ได้แก่ สรูปพุทธประวัติ บำเพ็ญเพียร ผจญมาร ตรัสรู้ ปฐมเทศนา ปรีณิพพาน ชาดกเรื่อง อารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก

ศึกษาและวิเคราะห์พระธรรมเกี่ยวกับพระไตรปิฎก ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎก พระรัตนตรัย ได้แก่ ความหมายและการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ โอวาท 3 (การไม่ทำความชั่ว: เบญจศีล การทำความดี: เบญจธรรม สติสัมปชัญญะ สังคหวัตถุ 4 ขรรษาธรรม 4 อัตถะ 3 กตัญญูทศเวทที่ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม มงคล 38 (กตัญญู สงเคราะห์ญาติพี่น้อง) การทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์) พุทธศาสนสุภาษิต ได้แก่ ททมาโน ปิโย โหติ: ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก โมกขโง กลุยาณิชา สาธุ: เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์

ศึกษาและวิเคราะห์พระสงฆ์เกี่ยวกับพุทธสาวก ได้แก่ สามเณรสังกัจจะ ชาวพุทธตัวอย่าง ได้แก่ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ศึกษาและวิเคราะห์การปฏิบัติตนที่ดีเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธ ได้แก่ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ มรรยาทชาวพุทธ ได้แก่ การลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ มารยาทในการสนทนา การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน การดูแลรักษาศาสนสถานศาสนพิธี ได้แก่ การอาราธนาศีล และการสมาทานศีล การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา ได้แก่ การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา การฝึกสมาธิเบื้องต้น การฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมดีงาม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี

ส 1.1 ป. 3/1, 3/2, 3/3, 3/4, 3/5, 3/6, 3/7

ส 1.2 ป. 3/1, 3/2, 3/3

รวมทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด

7. โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

โครงสร้างรายวิชา

หน่วย การเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มฐ./ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน (100)
1	ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาและ ความสำคัญของศาสนา ต่าง ๆ	ส 1.1 ป. 3/1, 3/7	3	10
2	พุทธประวัติและชาดก	ส 1.1 ป. 3/2, 3/3	4	15
3	หลักธรรมนำชีวิต	ส 1.1 ป. 3/4, 3/5	8	25
4	พุทธสาวกและชาวพุทธ ตัวอย่าง	ส 1.1 ป. 3/3	3	15
5	หน้าที่ชาวพุทธและ มารยาทชาวพุทธ	ส 1.2 ป. 3/1, 3/3	3	10
6	ศาสนพิธี	ส 1.2 ป. 3/2	2	10
7	การบริหารจิตและ การเจริญปัญญา	ส 1.1 ป. 3/6	4	15

หมายเหตุ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 จัดเวลาเรียนตลอดภาคเรียนเท่ากับ 30 ชั่วโมง การจัดทำโครงสร้างเวลาเรียนได้กำหนดเวลาเรียนไว้ 27 ชั่วโมง เวลาปฐมนิเทศ 1 ชั่วโมง เวลาในการทดสอบกลางปี 1 ชั่วโมง และเวลาในการทดสอบปลายปี 1 ชั่วโมง

8. โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	หมายเหตุ
	แผนปฐมนิเทศ	ชั่วโมงที่ 1 ปฐมนิเทศและข้อตกลงในการเรียน	
หน่วยที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ (2 แผน)	แผนที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา (2 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 2 ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน 1. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา 1.1 ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน ชั่วโมงที่ 3 พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย 1.2 พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย	
	แผนที่ 2 ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 4 ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ 2. ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ 2.1 ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ 2.2 การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ	
หน่วยที่ 2 พุทธประวัติและชาดก (2 แผน)	แผนที่ 3 พุทธประวัติ (2 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 5 สรุปรูปพุทธประวัติก่อนเสด็จออกผนวช 1. พุทธประวัติ	

หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	หมายเหตุ
		1.1 สรูปพุทธประวัติ	
		ชั่วโมงที่ 6 เหตุการณ์หลังเสด็จออกผนวช 1.2 บำเพ็ญเพียร 1.3 ผจญมาร 1.4 ตรัสรู้ 1.5 ปฐมเทศนา 1.6 ปรินิพพาน	
	แผนที่ 4 ชาดก (2 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 7 อารามทุสกชาดก: ลิงทำลายสวน 2. ชาดก 2.1 อารามทุสกชาดก: ลิงทำลายสวน ชั่วโมงที่ 8 มหาวาณิชชาดก: โลกมากจนตาย 2.2 มหาวาณิชชาดก: โลกมากจนตาย	
หน่วยที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต (4 แผน)	แผนที่ 5 พระไตรปิฎก (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 9 พระไตรปิฎก 1. พระไตรปิฎก 1.1 ความหมายของพระไตรปิฎก 1.2 ความสำคัญของพระไตรปิฎก	
	แผนที่ 6 พระรัตนตรัย (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 10 ความหมายและการปฏิบัติตนต่อพระรัตนตรัย 2. พระรัตนตรัย 2.1 ความหมายของพระรัตนตรัย	

หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	หมายเหตุ
		2.2 การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2.3 ศรัทธาต่อพระรัตนตรัย	
	แผนที่ 7 หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา (5 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 11 โอวาท 3 (การไม่ทำความชั่ว) 2. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โอวาท 3 (การไม่ทำความชั่ว: เบญจศีล) ชั่วโมงที่ 12 โอวาท 3 (การทำความดี 1) โอวาท 3 (การทำความดี: เบญจธรรม สติ-สัมปชัญญะ) ชั่วโมงที่ 13 โอวาท 3 (การทำความดี 2) โอวาท 3 (การทำความดี: สังคหวัตถุ 4 ฌราวาสธรรม 4) ชั่วโมงที่ 14 โอวาท 3 (การทำความดี 3) โอวาท 3 (การทำความดี: อัตถะ 3 ความกตัญญูทเวที่ต่อชุมชนและ สิ่งแวดล้อม) ชั่วโมงที่ 15 โอวาท 3 (การทำความดี การทำจิตใจให้สงบใสบริสุทธิ์) โอวาท 3 (การทำความดี: มงคล 38 การทำจิตใจให้สงบใสบริสุทธิ์)	

หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	หมายเหตุ
	แผนที่ 8 พุทธศาสนสุภาษิต (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 16 พุทธศาสนสุภาษิต 3. พุทธศาสนสุภาษิต 3.1 ททมาโน ปิโย โหติ (ทะทะมาโน ปิโย โหติ): ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก 3.2 โมกฺโข กุลฺยาณิชา สาธุ (โมกฺโข กัลฺยาณิชา สาธุ): เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์	
		ชั่วโมงที่ 17 การทดสอบกลางปี	
หน่วยที่ 4 พุทธสาวกและ ชาวพุทธตัวอย่าง (2 แผน)	แผนที่ 9 พุทธสาวก (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 18 สามเณรสังกัจจายะ 1. พุทธสาวก สามเณรสังกัจจายะ	
	แผนที่ 10 ชาวพุทธตัวอย่าง (2 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 19 สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) 2. ชาวพุทธตัวอย่าง 2.1 สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ชั่วโมงที่ 20 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 2.2 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	
หน่วยที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและ มรรยาทชาวพุทธ (2 แผน)	แผนที่ 11 หน้าที่ชาวพุทธ (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 21 การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 1. หน้าที่ชาวพุทธ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	
	แผนที่ 12 มรรยาทชาวพุทธ (2 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 22 มรรยาทชาวพุทธ 2. มรรยาทชาวพุทธ	

หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	หมายเหตุ
		2.1 การลุกขึ้นยืนรับ 2.2 การต้อนรับ 2.3 การรับ – ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ 2.4 มรรยาทในการสนทนา ชั่วโมงที่ 23 มรรยาทชาวพุทธ (ต่อ) 2.5 การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน 2.6 การดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน	
หน่วยที่ 6 ศาสนพิธี (2 แผน)	แผนที่ 13 การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 24 การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล 1. การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล	
	แผนที่ 14 การจัดโต๊ะหมู่บูชา (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 25 การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา 2. การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา 2.1 การจัดโต๊ะหมู่บูชา 2.2 เครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา	
หน่วยที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา (3 แผน)	แผนที่ 15 การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 26 การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา 1. การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา	
	แผนที่ 16 การฝึกสมาธิเบื้องต้น	ชั่วโมงที่ 27 การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนั่งลมหายใจ	

หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	หมายเหตุ
	ด้วยอิริยาบถต่าง ๆ (2 ชั่วโมง)	2. การฝึกสมาธิเบื้องต้น 2.1 ประโยชน์ของสติและสมาธิ 2.2 การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจ ชั่วโมงที่ 28 การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ 3. การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ 3.1 การฝึกการขึ้นอย่างมีสติ 3.2 การฝึกการเดินอย่างมีสติ 3.3 การฝึกการนั่งอย่างมีสติ 3.4 การฝึกการนอนอย่างมีสติ	
	แผนที่ 17 การฝึกสติและสมาธิด้วย กิจกรรมต่าง ๆ (1 ชั่วโมง)	ชั่วโมงที่ 29 การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน 4. การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน	
		ชั่วโมงที่ 30 การทดสอบปลายปี	

ตอนที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

(พระพุทธศาสนา ป. 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

แผนปฐมนิเทศ

ปฐมนิเทศและข้อตกลงในการเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา	เวลา 1 ชั่วโมง

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

1. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย (ส 1.1 ป. 3/1)
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/2)
3. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/3)
4. บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ป. 3/4)
5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/5)
6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/6)
7. บอกชื่อ ความสำคัญ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่น ๆ (ส 1.1 ป. 3/7)
8. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/1)
9. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/2)

10. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ
(ส 1.1 ป. 3/3)

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้หรือรายวิชาหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 เป็น 2 มาตรฐาน และยังได้กำหนดตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งยังได้จัดทำคำอธิบายรายวิชา เพื่อให้สถานศึกษานำไปกำหนดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาของตนให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน

4. สาระการเรียนรู้

1. เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
2. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
3. ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีกับสาระในหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
4. คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
5. โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
6. โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

7. ภาระงาน/ชิ้นงาน

ภาระงานรวบยอด

- การตอบคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
- การอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

8. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ซักถามความรู้เรื่อง ปฐมนิเทศ และข้อตกลงในการเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ มีความรับผิดชอบ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ
2. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม		

9. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ เช่น จัดนั่งเรียนแบบตัว U นั่งเรียนเป็นกลุ่ม นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องโสตทัศนศึกษา สนามหญ้าได้ร่มไม้

2. ครูแนะนำตนเอง แล้วให้นักเรียนแนะนำตนเองตามลำดับตัวอักษร หรือตามลำดับหมายเลขประจำตัว หรือตามแถวที่นั่ง ตามความเหมาะสม

3. ครูให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา พร้อมซักถามนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) ทำไมเราจึงต้องเรียนพระพุทธศาสนา
- 2) รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนามีความสำคัญและจำเป็นต่อเราหรือไม่ เพราะอะไร
4. ครูสรุปความรู้แล้วเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาในบทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูระบุสิ่งที่ต้องเรียนในรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 โดยใช้ข้อมูลจากหน้าสารบัญญในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด จากนั้นอธิบายเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้ (โดยใช้ข้อมูลจากตอนที่ 1)

- 1) คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
- 2) โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3
- 3) โครงสร้างเวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3

6. ครูบอกเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 โดยสรุปว่ามีเทคนิคและวิธีการเรียนรู้อะไรบ้าง (โดยใช้ข้อมูลจากตอนที่ 1)

7. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจถึงแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 (โดยใช้ข้อมูลจากตอนที่ 1) รวมทั้งเกณฑ์ตัดสินผลการเรียนรู้ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 มีเวลาเรียนเท่าไร
- 2) รายวิชานี้จะสอบและเก็บคะแนนอย่างไร และเท่าไร
- 3) รายวิชานี้จะตัดสินผลการเรียนอย่างไร

8. ครูแนะนำสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่จะใช้ประกอบการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 โดยใช้ข้อมูลจากหน้าบรรณานุกรมในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 2 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นอกจากนี้ครูควรแนะนำแหล่งสืบค้นความรู้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อทำความเข้าใจถึงแหล่งสืบค้นความรู้แต่ละอย่าง

9. ครูสนทนากับนักเรียนและร่วมกันทำข้อตกลงในการเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เวลาเรียน ต้องเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนในรายวิชานี้ หรือไม่ขาดเรียนเกิน 3 ครั้ง กรณีป่วยต้องส่งใบลาโดยผู้ปกครองลงชื่อรับรองการลา
- 2) ควรเข้าห้องเรียนตรงเวลาและรักษามารยาทในการเรียน
- 3) เมื่อเริ่มเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีการทดสอบก่อนเรียน และหลังจากเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วจะมีการทดสอบหลังเรียน
- 4) ในช่วงที่มีการฝึกปฏิบัติงาน ควรเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือให้พร้อม โดยจัดหาไว้ล่วงหน้า
- 5) รับผิดชอบการเรียน การสร้างชิ้นงาน และการส่งงานตามเวลาที่กำหนด
- 6) รักษาความสะอาดบริเวณที่ปฏิบัติกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ทำงานทุกครั้ง

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

10. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้และแหล่งสืบค้นความรู้อื่น ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและบันทึกผล

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

11. ครูให้นักเรียนพิจารณาว่า จากหัวข้อที่เรียนมาและการปฏิบัติกิจกรรมมีเรื่องอะไรบ้างที่ยังไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัย ถ้ามีครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจ

12. นักเรียนร่วมกันประเมินการปฏิบัติกิจกรรมว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใด และได้มีการแก้ไขอย่างไรบ้าง

13. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนหัวข้อนี้และการปฏิบัติกิจกรรม

14. ครูทดสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยการให้ตอบคำถาม เช่น

- 1) รายวิชานี้มีเกณฑ์ตัดสินผลการเรียนรู้อย่างไร
- 2) ข้อตกลงในการเรียนมีอะไรบ้าง

15. ครูให้นักเรียนนำประโยชน์จากการเรียนรู้เรื่อง ปฐมนิเทศและข้อตกลงในการเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ไปประยุกต์ปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้อง กับการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 สรุป

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง ปฐมนิเทศและข้อตกลงในการเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 โดยให้นักเรียนบันทึกข้อสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ หรือสรุปเป็นแผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ลงในสมุด พร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม

17. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

10. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
2. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
3. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
4. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

11. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

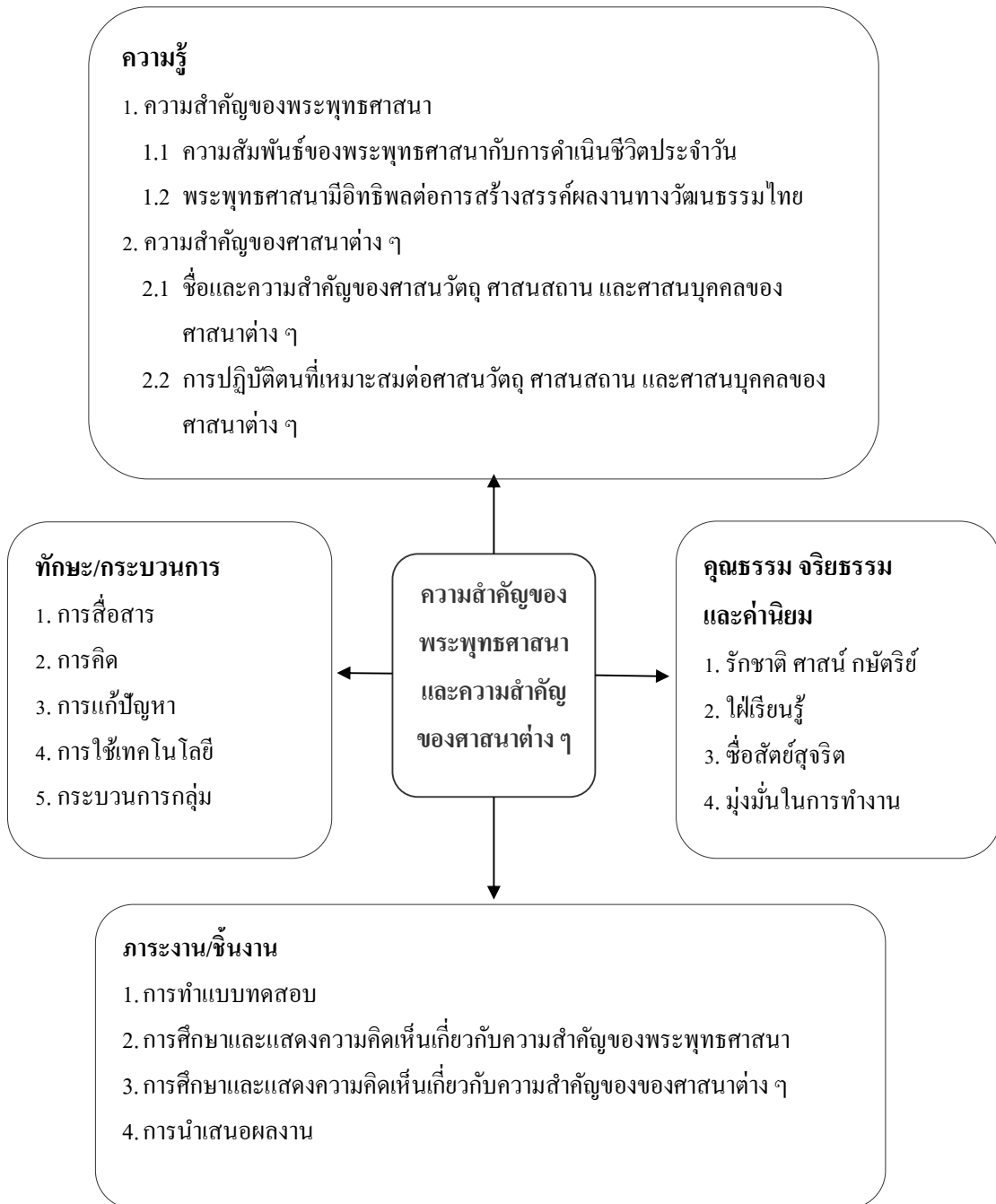
1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

เวลา 3 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

และความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
<p>ตัวชี้วัดชั้นปี</p> <ol style="list-style-type: none"> อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย (ส 1.1 ป. 3/1) บอกชื่อ ความสำคัญ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่น ๆ (ส 1.1 ป. 3/7) 	
<p>ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า...</p> <ol style="list-style-type: none"> พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย นอกจากศาสนธรรมแล้ว แต่ละศาสนายังมีศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญ เราควรศึกษาองค์ประกอบเหล่านี้ให้เข้าใจและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 	<p>คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน</p> <ol style="list-style-type: none"> พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไรบ้าง การศึกษาศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ มีประโยชน์อย่างไร
<p>ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า...</p> <ol style="list-style-type: none"> คำสำคัญ ได้แก่ ชาวพุทธ วัฒนธรรมไทย สวดมนต์ ถาวรวัตถุ ศาสนบุคคล การดำเนินชีวิตประจำวันของชาวพุทธมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาแทบทุกช่วงเวลา เช่น ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า สวดมนต์ไหว้พระก่อนและหลังเลิกเรียน นั่งสมาธิหรือสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทยอันเกิดจากความศรัทธา ซึ่งมีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น วัด ภาพวาด พระพุทธรูป และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ภาษา วรรณกรรม 	<p>ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ...</p> <ol style="list-style-type: none"> แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา สืบค้นข้อมูลและภาพที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ สร้างแผนที่ความคิดเกี่ยวกับชื่อ ความสำคัญ และวิธีปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาที่ตนนับถือ

<p>ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ</p> <p>3. ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ พระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีความแตกต่างกัน การศึกษาศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ทำให้เราเข้าใจ และปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้อยู่ร่วมกันกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข</p>			
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง			
<p>1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ</p> <p>1.1 ศึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา</p> <p>1.2 ศึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ</p>			
<p>2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) การทดสอบ</p> <p>2) การประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน</p> <p>2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p> </td> </tr> </table>		<p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) การทดสอบ</p> <p>2) การประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>	<p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน</p> <p>2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>
<p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) การทดสอบ</p> <p>2) การประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>	<p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน</p> <p>2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>		
<p>3. สิ่งที่น่าประเมิน</p> <p>3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ คัดแปลง และนำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกรู้ใจของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง</p> <p>3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี</p> <p>3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ</p>			
ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้			
<p>แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา</p>	<p>เวลา 2 ชั่วโมง</p>		
<p>แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ</p>	<p>เวลา 1 ชั่วโมง</p>		

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 2 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา และความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การดำเนินชีวิตประจำวันของชาวพุทธมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาแทบทุกช่วงเวลา เช่น ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า สวดมนต์ไหว้พระก่อนและหลังเลิกเรียน นั่งสมาธิหรือสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย อันเกิดจากความศรัทธา ซึ่งมีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น วัด ภาวนาด พระพุทธรูป และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ภาษา วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

• อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย (ส 1.1 ป. 3/1)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ (K)
2. เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ (A)
3. มีทักษะในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมี วินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือ เป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
  1. ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน
  2. พระพุทธศาสนามีอิทธิพลของการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา
การงานอาชีพฯ	➔	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาจากอินเทอร์เน็ต
ศิลปะ	➔	สร้างแผนที่ความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนศึกษานอกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคนและอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก–ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นสนทนาซักถามนักเรียนถึงความรู้เดิมที่เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นศาสนาประจำชาติไทย เป็นสถาบันหลักของสังคมไทย เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย จากนั้นให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับกิจกรรมของชาวพุทธที่กระทำในแต่ละวัน เช่น การทำบุญตักบาตรในตอนเช้า การสวดมนต์ไหว้พระของนักเรียนก่อนเข้าห้องเรียน ภาพวัด ภาพพระพุทธรูป ภาพหนังสือชาดก แล้วสนทนาซักถามนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) ภาพนี้เป็นภาพเกี่ยวกับอะไร
- 2) ภาพนี้สำคัญอย่างไร
- 3) นักเรียนเคยปฏิบัติเหมือนบุคคลในภาพหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติ ได้ปฏิบัติอย่างไร

5. ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและกล่าวชมเชยนักเรียนที่ได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น จากนั้นสรุปเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง เช่น ลักษณะนิสัยของคนไทยที่ได้ชื่อว่าสยามเมืองยิ้ม การไหว้เมื่อพบปะกัน การทำบุญตักบาตรของชาวพุทธในตอนเช้า การสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้าห้องเรียน และก่อนนอนของนักเรียน ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถตามวัดสำคัญ ๆ ภาพวัดที่สร้างอย่างวิจิตรงดงาม พร้อมซักถามนักเรียนประกอบการเล่าเรื่อง

7. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย

8. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วบันทึกผลลงในแบบบันทึกความรู้

9. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน แต่ละกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาตามหัวข้อต่อไปนี้

1) พระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทยอย่างไร

2) ศาสนามีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างไร

3) ศาสนาอื่น ๆ เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างไร

สรุปและบันทึกผล แล้วผลัดกันส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมเปิดโอกาสให้เพื่อน ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

10. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนแต่ละกลุ่ม และเมื่อนักเรียนนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว ครูเสริมความรู้ในส่วนที่ขาดหรือให้นักเรียนยังไม่เข้าใจและสงสัยอยู่

11. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาเรื่อง พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย แล้วสรุปสาระสำคัญ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 3

12. ครูทบทวนความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาเรื่อง ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนฟัง เพื่อทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม

13. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วบันทึกผลลงในแบบบันทึกความรู้

14. ครูให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาอื่น ๆ เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม ว่ามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างไร

15. ครูสรุปและบันทึกผล พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย แล้วครูเสริมความรู้ในส่วนที่ขาดหรือนักเรียนยังไม่เข้าใจและสงสัยอยู่

16. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

17. ครูให้นักเรียนหาภาพจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา แล้วนำมาสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กันว่า ภาพดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนอย่างไร

18. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

19. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ไปบอกกับคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชนของตน

20. ครูให้นักเรียนนำความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

21. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนบันทึกข้อสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ หรือสรุปเป็นแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

22. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ แล้วสรุปสาระสำคัญเป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนทำรายงานเรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
2. ครูให้นักเรียนทำแผ่นพับเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาเพื่อเผยแพร่ความรู้

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. ภาพเกี่ยวกับกิจกรรมของชาวพุทธที่กระทำในแต่ละวัน เช่น การทำบุญตักบาตรในตอนเช้า การสวดมนต์ไหว้พระของนักเรียนก่อนเข้าห้องเรียน ภาพวัด ภาพพระพุทธรูป ภาพหนังสือชาดก
3. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
4. แบบบันทึกความรู้
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา และความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ	เวลา 1 ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
---	---

1. สาระสำคัญ

ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ พระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีความแตกต่างกัน การศึกษาศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ทำให้เราเข้าใจ และปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- บอกชื่อ ความสำคัญ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่น ๆ (ส 1.1 ป. 3/7)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกชื่อ ความสำคัญ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ได้ (K, P)
2. เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ (A)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ 3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

1. ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ
2. การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง คิด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ
การงานอาชีพฯ	➔	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต
ภาษาต่างประเทศ	➔	ฟัง พูด อ่าน เขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 4

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนศึกษานอกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นซักถามนักเรียนว่า ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลคืออะไร สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อศาสนาอย่างไร ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

4. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนและกล่าวเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูแสดงบัตรคำ ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคล จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันบอกความหมายเพื่อทบทวนความรู้อีกครั้ง ครูเขียนคำตอบของนักเรียนบนกระดานดำ

6. ครูให้นักเรียนดูภาพศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ แล้วซักถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า

1) เป็นภาพศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาใด

2) เราควรปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่นอย่างไร

7. ครูสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนและหลังจากแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็นแล้ว ครูให้นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้รับลงในแบบบันทึกความรู้

8. ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาเรื่อง ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ

9. ครูสุ่มนักเรียน 4-5 คน ให้อธิบายเกี่ยวกับเนื้อหาที่ศึกษา จากนั้นครูอธิบายสรุปเกี่ยวกับศาสนา-
วัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง

10. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1) ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ มีความสำคัญต่อประชาชนใน
ประเทศสมาชิกอย่างไร

2) เราควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อศาสนาวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ
อย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างศาสนาขึ้นในประชาคมอาเซียน

11. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน แต่ละกลุ่มช่วยกันสร้างแผนที่ความคิดเกี่ยวกับชื่อ
ความสำคัญ และวิธีปฏิบัติตนต่อศาสนาวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาที่ตนนับถือ พร้อม
ตกแต่งให้สวยงาม แล้วผลัดกันนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน โดยมีครูและเพื่อน ๆ ช่วยกันแสดงความ
ความคิดเห็นต่อผลงาน

12. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนว่า ศาสนาแต่ละศาสนาย่อมมีความสำคัญต่อผู้ที่นับถือศาสนาดังกล่าว
การนำคำสอนของศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตจะทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข เนื่องจากคำสอน
ของแต่ละศาสนาต่างสอนให้คนมีความเอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเป็นอยู่อย่างพอดี
ไม่เกินตัว

13. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงาน
ของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

14. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชา
พื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

15. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนเรื่อง ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ไป
ประพาดิปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ โดยให้นักเรียนเขียนสรุปลงใน
สมุดบันทึกของตน

17. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้
นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียง
คำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อ
ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

18. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 1
ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อ

ประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของนักเรียน

19. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดกเรื่อง พุทธประวัติ แล้วสรุปสาระสำคัญด้วยสำนวนของตนเอง เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาศาสนสถาน เพื่อเยี่ยมชมศาสนสถาน และสนทนากับศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์จริงและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในสถานการณ์จริง

2. ครูให้นักเรียนสำรวจตนเองว่า ได้เคยเข้าร่วมปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร ร่วมกันอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. บัตรคำ ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคล
2. ภาพศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่าง ๆ
3. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
4. แบบบันทึกความรู้
5. แบบทดสอบหลังเรียน
6. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
9. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

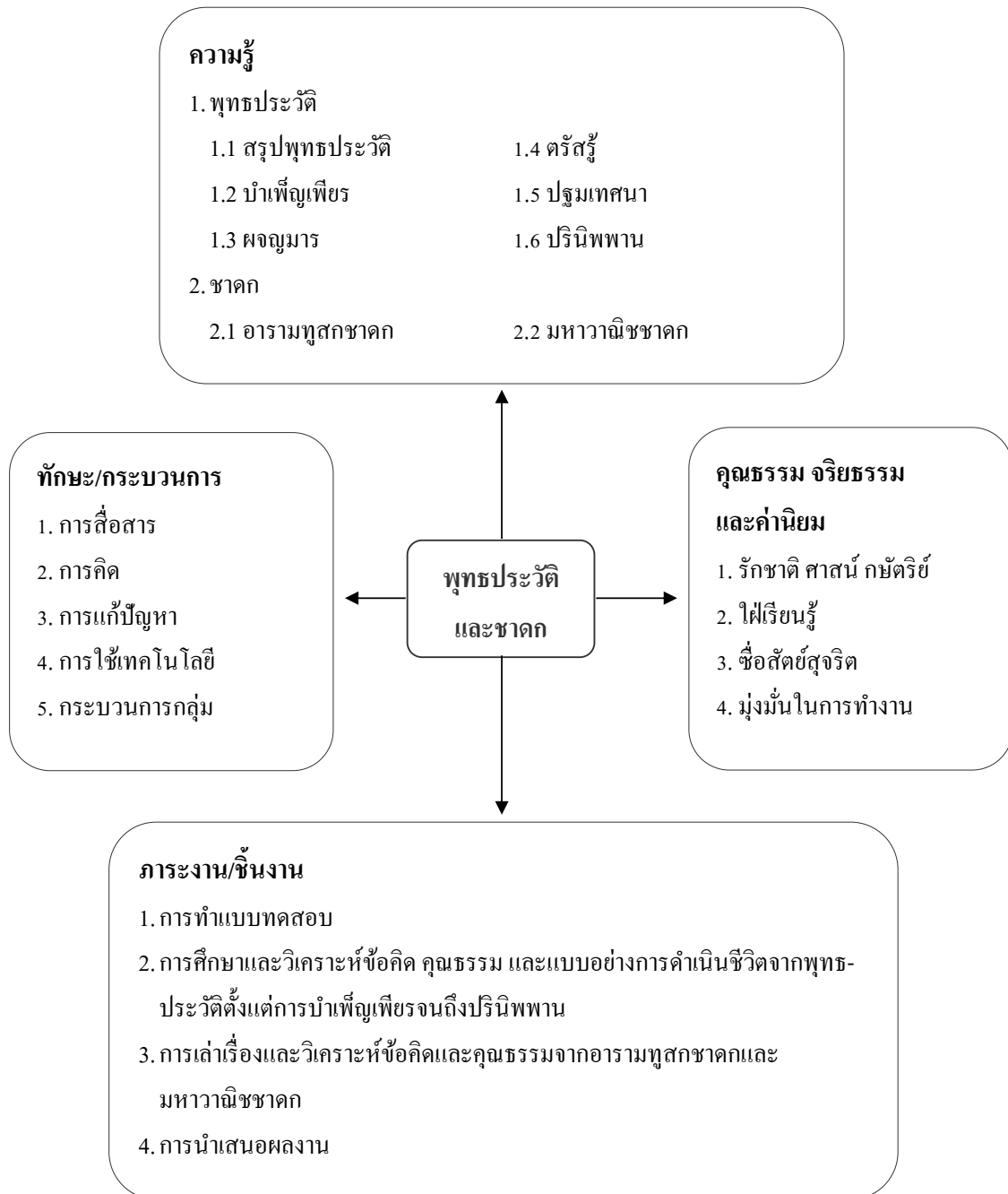
1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____	
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____	
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____	
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____	
ลงชื่อ _____	ผู้สอน
_____ / _____ / _____	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

พุทธประวัติและชาดก

เวลา 4 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี 1. สรุปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/2) 2. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/3)	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า... 1. การศึกษาพุทธประวัติทำให้ได้ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง 2. การศึกษาชาดกทำให้ได้ข้อคิดและคุณธรรมที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน 1. การศึกษาพุทธประวัติมีประโยชน์อย่างไร 2. เราจะได้อะไรจากการศึกษาชาดก
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า... 1. คำสำคัญ ได้แก่ บำเพ็ญเพียร สัจธรรม ปฐมเทศนา 2. พุทธประวัติ คือ ประวัติของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา การศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพานทำให้ได้ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง 3. ชาดก คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในชาติต่าง ๆ ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้าย การศึกษาชาดกทำให้ได้ข้อคิดและคุณธรรมที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนได้ ดังเช่น อารามทุสกชาดกให้ข้อคิดที่ว่า ผู้ไม่ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ก็ไม่สามารถนำความสุขมาได้เลย ส่วนมหาวาณิชชาดกให้ข้อคิดที่ว่า ผู้ที่อาศัยนั่งนอนได้ร่มของต้นไม้ใด ไม่ควรหักรานกิ่งของตนไม้นั้น	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ... 1. เล่าพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน 2. วิเคราะห์ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากการศึกษาพุทธประวัติ 3. เล่าเรื่องและวิเคราะห์ข้อคิดและคุณธรรมจาก อารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก 4. ฝึกลำนำข้อคิดและคุณธรรมจาก อารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดกไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 2 การงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง			
<p>1. การงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ</p> <p>1.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างในการดำเนินชีวิตจากพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน</p> <p>1.2 เล่าเรื่องและวิเคราะห์ข้อคิดและคุณธรรมจากอารามพุทธชาดกและมหาวาณิชชาดก</p>			
<p>2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ </td> </tr> </table>		<p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ 	<p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ
<p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ 	<p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ 		
<p>3. สิ่งที่น่าประเมิน</p> <p>3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ คัดแปลง และนำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง</p> <p>3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี</p> <p>3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ</p>			
ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้			
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พุทธประวัติ	เวลา 2 ชั่วโมง		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ชาดก	เวลา 2 ชั่วโมง		

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

พุทธประวัติ

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

พุทธประวัติ คือ ประวัติของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา การศึกษาพุทธประวัติ ตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพานทำให้ได้ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- สรุปลพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/2)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เล่าพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพานได้อย่างถูกต้อง (K)
2. เห็นคุณค่าและสนใจอยากศึกษาพุทธประวัติ (A)
3. สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพุทธประวัติและเล่าพุทธประวัติให้คนอื่นฟังได้อย่างถูกต้อง (P)
4. วิเคราะห์ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากพุทธประวัติ และนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง พุทธประวัติ 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- พุทธประวัติ
  1. สรูปพุทธประวัติ
  2. บำเพ็ญเพียร
  3. ผจญมาร
  4. ตรัสรู้
  5. ปฐมเทศนา
  6. ปรีณิพพาน

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ
การงานอาชีพฯ	➔	ออกแบบแผ่นพับเกี่ยวกับพุทธประวัติ
ศิลปะ	➔	วาดภาพและระบายสีเกี่ยวกับพุทธประวัติ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 5

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U หรือนักเรียนศึกษาในห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคนและอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้นักเรียนเล่นเกมตอบคำถามเกี่ยวกับพุทธประวัติเพื่อทบทวนความรู้ที่ได้เรียนรู้มาแล้ว โดยให้นักเรียนตอบคำถามจากบัตรคำถาม ใครตอบได้ให้ยกมือแล้วยืนขึ้นตอบคนที่ตอบคำถามถูกมากที่สุดเป็นผู้ชนะ ครูสรุปและกล่าวชมเชยหรือให้รางวัลแก่คนที่ชนะ จากนั้นเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาในบทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูนำภาพพุทธประวัติให้นักเรียนดู จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามว่า บุคคลในภาพคือใคร กำลังทำอะไร

6. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับสรุปพุทธประวัติ จากนั้นครูสุ่มตัวอย่างนักเรียน 3-5 คน ให้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับสรุปพุทธประวัติ แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

8. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติ เรื่อง บำเพ็ญเพียร ผจญมาร ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน แล้วสรุปสาระสำคัญด้วยสำนวนของตนเอง เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 6

9. ครูทบทวนความรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติเรื่อง สรุปพุทธประวัติ ให้นักเรียนฟัง เพื่อทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม

10. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน 1 คน ออกมาจับสลากเลือกเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ กลุ่มละ 1 เรื่อง จากเรื่องต่อไปนี้

- 1) บำเพ็ญเพียร
- 2) ผจญมาร
- 3) ตรัสรู้
- 4) ปฐมเทศนา
- 5) ปรีนิพพาน

11. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมประเด็นคำถามจากเรื่องและถามเพื่อนต่างกลุ่มให้ช่วยกันตอบ โดยครูอาจมีคำถามเพิ่มเติม เช่น ทำไมพระพุทธเจ้าจึงบำเพ็ญเพียรทางจิต พระพุทธเจ้าเอาชนะมารได้โดยวิธีใด พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร

12. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วให้ความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่นักเรียนขาดหรือยังไม่เข้าใจ

13. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อต่อไปนี้

1) นักเรียนได้ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตอะไรบ้างจากการศึกษาพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน

2) ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในประเทศสมาชิกในปัจจุบันอย่างไร

บันทึกผลการวิเคราะห์ แล้วผลัดกันส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ช่วยกันวิจารณ์ผลงาน

14. ครูให้แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ ในประเทศสมาชิกอาเซียน กลุ่มละ 1 ศาสนา แต่ละกลุ่มสรุปข้อมูล แล้วนำมาเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

15. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

16. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธประวัติ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง
17. ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ เรื่อง พระพุทธเจ้า
18. ครูและนักเรียนช่วยกันคัดเลือกผลงาน 3 อันดับจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

19. ครูแนะนำให้นักเรียนนำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ได้จากการศึกษาพุทธประวัติไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

20. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง พุทธประวัติ โดยให้นักเรียนเขียนสรุปลงในสมุด ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม
21. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับชาดกเรื่อง อารามทูลศกชาดก: ลิงทำลายสวน เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนหาภาพหรือวาดภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน พร้อมระบายสีให้สวยงาม แล้วนำมาจัดป้ายนิเทศร่วมกันในชั้นเรียน
2. ครูให้นักเรียนทำแผ่นพับเกี่ยวกับพุทธประวัติเพื่อเผยแพร่ความรู้

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. บัตรคำถามเกี่ยวกับพุทธประวัติ
3. ภาพพุทธประวัติ
4. สลากเกี่ยวกับพุทธประวัติ
5. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
6. แบบบันทึกความรู้
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
9. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
10. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____

    แนวทางการพัฒนา _____

2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____

    แนวทางแก้ไข _____

3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____

    เหตุผล _____

4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____

_____

ลงชื่อ _____ ผู้สอน

_____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

ชาดก

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 2 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

ชาดก คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในชาติต่าง ๆ ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้าย การศึกษาชาดกทำให้ได้ข้อคิดและคุณธรรมที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนได้ ดังเช่น อารามทุสกชาดกให้ข้อคิดที่ว่า ผู้ไม่ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ก็ไม่สามารถนำความสุขมาได้โดย ส่วน มหาวาณิชชาดกให้ข้อคิดที่ว่า ผู้ที่อาศัยนั่งนอนไถ่ร่มของตนไม่ได้ ไม่ควรหักรานกิ่งของตนไม้นั้น

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติ สาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/3)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดกได้ (K)
2. เห็นคุณค่าของการศึกษาอารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก (A, K)
3. วิเคราะห์ข้อคิดและคุณธรรมจากอารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก และนำข้อคิดและคุณธรรมดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง อารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก 3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- ชาดก
  1. อารามทุสกชาดก
  2. มหาวาณิชชาดก

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับอารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก
ศิลปะ	➔	วาดภาพและระบายสีเกี่ยวกับอารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 7

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนศึกษาออกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นซักถามนักเรียนว่า เคยฟังนิทานชาดกหรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับอดีตชาติของพระพุทธเจ้าหรือไม่ ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

4. ครูพูดคุยกับนักเรียนว่า พระพุทธเจ้ากว่าจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้ายได้ พระองค์ต้องบำเพ็ญเพียรหลายร้อยชาติ เราเรียกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าในชาติต่าง ๆ ว่า ชาดก

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ชาดกเป็นเรื่องราวที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เทศน์สอนพระภิกษุและชาวพุทธทั่วไป ชาดกมีจำนวนหลายร้อยเรื่อง แต่ในชั้นนี้กำหนดให้ศึกษา 2 เรื่อง คือ อารามทุสกชาดกและมหาวาณิชชาดก

6. ครูเล่าเรื่องประกอบภาพเกี่ยวกับอารามทุสกชาดกให้นักเรียนฟัง โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

7. ครูอาสาสมัครนักเรียนออกมาเล่าเรื่อง อารามทุสกชาดก ให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าชั้นเรียน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้

8. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4–6 คน แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็นว่า เราได้ข้อคิดและคุณธรรมอะไรบ้างจากการศึกษาอารามทุสกะชาดก บันทึกผลการวิเคราะห์ แล้วผลัดกันส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ช่วยกันวิจารณ์ผลงาน

9. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับชาดกเรื่อง มหาวาณิชชาดก: โลกมากจนตาเป็นกำบังบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 8

10. ครูทบทวนความรู้เรื่อง อารามทุสกะชาดก จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม

11. ครูเล่าเรื่องประกอบภาพเกี่ยวกับมหาวาณิชชาดกให้นักเรียนฟัง โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

12. ครูอาสาสมัครนักเรียนออกมาเล่าเรื่อง มหาวาณิชชาดก ให้เพื่อน ๆ ฟังหน้าชั้นเรียน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้

13. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิมช่วยกันคิดวิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็นว่า เราได้ข้อคิดและคุณธรรมอะไรบ้างจากการศึกษามหาวาณิชชาดก บันทึกผลการวิเคราะห์ แล้วผลัดกันส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ช่วยกันวิจารณ์ผลงาน

14. ครูให้นักเรียนร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลว่า ศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม มีเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตชาติของศาสดาหรือไม่ อย่างไร สรุปและบันทึกผล

15. ครูอธิบายเพิ่มเติมหรือเสริมความรู้ว่า จากอารามทุสกะชาดกให้ข้อคิดที่ว่า “ผู้ไม่ฉลาดโง่เขลาเบาปัญญา ไม่รู้จักคิด เมื่อทำสิ่งใดก็เกิดความเสียหายมากกว่าที่จะได้รับประโยชน์” ส่วนมหาวาณิชชาดกให้ข้อคิดที่ว่า “ผู้ไม่ลู่ออานาจแห่งความโลภ ผู้มีสติย่อมสามารถบรรลุความสำเร็จได้ด้วยดี” ดังนั้น เมื่อเราจะทำกระทำสิ่งใดก็ควรใช้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สิ่งนั้นบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

16. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

17. ครูให้นักเรียนเลือกข้อคิดหรือคุณธรรมจากอารามทุสกะชาดกและมหาวาณิชชาดกที่ตนประทับใจ 1 ข้อ แล้วเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ ให้สอดคล้องกับข้อคิดหรือคุณธรรมนั้นเพื่อเตือนใจตนเอง เช่น ผม/ฉันจะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง ผม/ฉันจะไม่โลภมาก ผม/ฉันจะไม่ทำลายสิ่งที่มีคุณค่าหรือมีประโยชน์กับตนเอง

18. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับอารามทุสกะชาดกและมหาวาณิชชาดก ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

19. ครูแนะนำให้นักเรียนนำข้อคิดและคุณธรรมที่ได้จากการเรียนเรื่อง อารามทุสชชาดกและมหา-
วาณิชชาดกไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งสังเกตและบันทึกผลการ
ประพฤติปฏิบัติ แล้วนำมารายงานในชั้นเรียนเป็นระยะ ๆ

20. ครูให้นักเรียนนำข้อคิดและคุณธรรมที่ได้จากการเรียนเรื่อง อารามทุสชชาดกและมหาวาณิช
ชาดก ไปแนะนำผู้อื่นให้เข้าใจและปฏิบัติตามในทางที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 5 สรุป

21. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ ข้อคิด และคุณธรรมจากอารามทุสชชาดกและมหา
วาณิชชาดก โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ดังนี้

1) ผู้ไม่ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ก็ไม่สามารถนำความสุขมาได้เลย คนมีปัญญาน้อยทำ
ประโยชน์ให้เสียหายเหมือนลิงเฝ้าสวน

2) ผู้ที่อาศัยนั่งนอนได้ร่มของต้นไม้ใดไม่ควรหักรานกิ่งของต้นไม้ นั้น

22. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคนและอ่านให้
นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียง
คำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อ
ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

23. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 2
ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อ
ประเมินผลการรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของ
นักเรียน

24. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต เรื่อง พระไตรปิฎก
แล้วสรุปสาระสำคัญด้วยสำนวนของตนเอง เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้กลุ่มที่ 1 แสดงละครชาดกเรื่อง อารามทุสชชาดก และ
กลุ่มที่ 2 แสดงละครชาดกเรื่อง มหาวาณิชชาดก แล้วให้เพื่อน ๆ ช่วยกันประเมินผล

2. ครูให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับอารามทุสชชาดกและมหาวาณิชชาดก เพื่อ
เผยแพร่ความรู้และข้อคิดจากชาดกให้ผู้อื่นได้รู้และนำไปปฏิบัติ

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพประกอบการเล่าเรื่องอารามทุสชชาดกและมหาวาณิชชาดก
2. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
3. แบบบันทึกความรู้

4. แบบทดสอบหลังเรียน
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
10. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

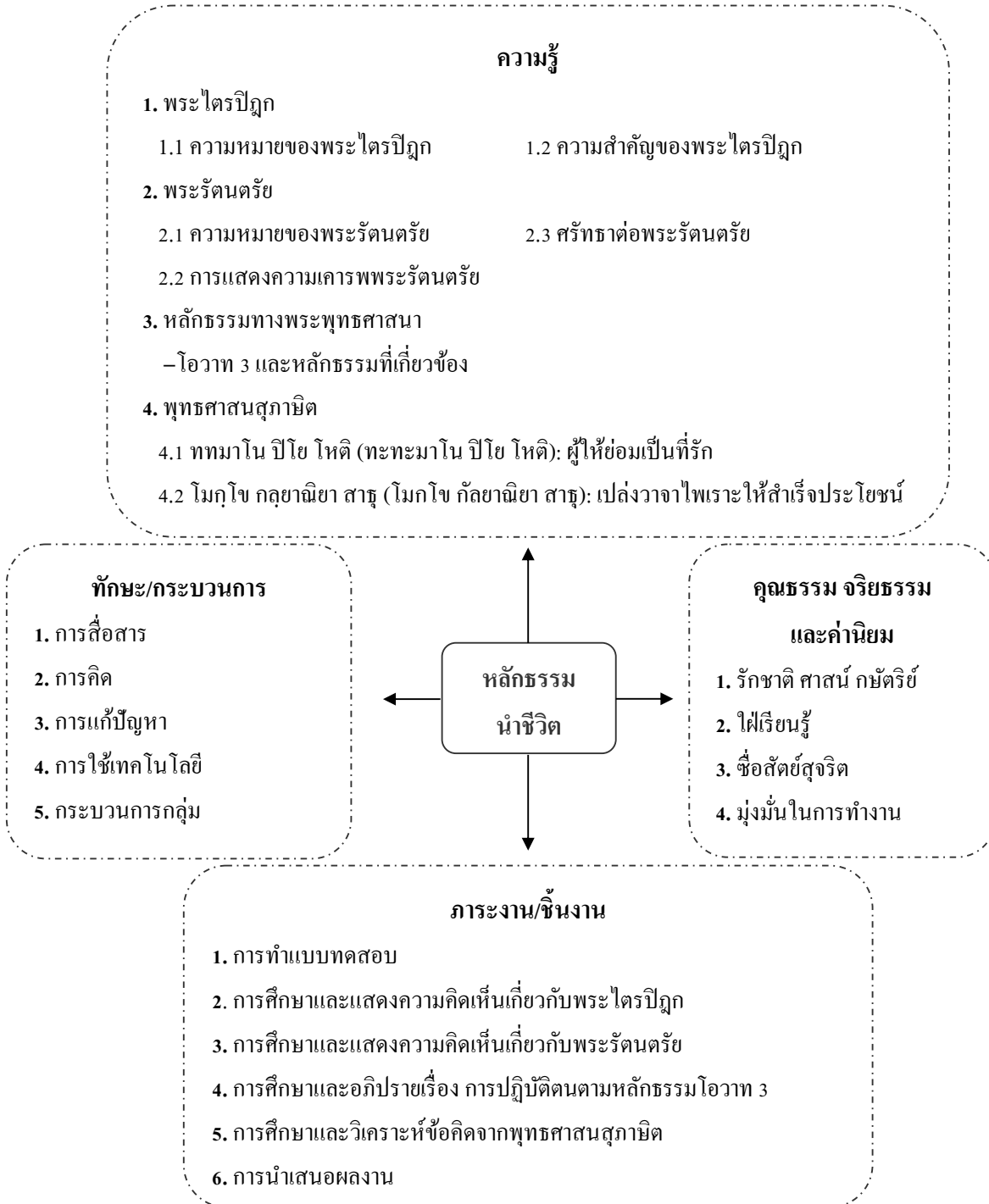
1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

หลักธรรมนำชีวิต

เวลา 8 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ความรู้

- พระไตรปิฎก
  - 1.1 ความหมายของพระไตรปิฎก
  - 1.2 ความสำคัญของพระไตรปิฎก
- พระรัตนตรัย
  - 2.1 ความหมายของพระรัตนตรัย
  - 2.2 การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย
  - 2.3 ศรัทธาต่อพระรัตนตรัย
- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
  - โอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง
- พุทธศาสนสุภาษิต
  - 4.1 ททมาโน ปิโย โหติ (ทะทะมาโน ปิโย โหติ): ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก
  - 4.2 โมกฺโข กลฺยาณิยา สาธุ (โมกโข กลฺยาณิยา สาธุ): เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์

ทักษะ/กระบวนการ

1. การสื่อสาร
2. การคิด
3. การแก้ปัญหา
4. การใช้เทคโนโลยี
5. กระบวนการกลุ่ม

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

1. รักษา ศาสน์ กษัตริย์
2. ใฝ่เรียนรู้
3. ซื่อสัตย์สุจริต
4. มุ่งมั่นในการทำงาน

ภาระงาน/ชิ้นงาน

1. การทำแบบทดสอบ
2. การศึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระไตรปิฎก
3. การศึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระรัตนตรัย
4. การศึกษาและอภิปรายเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมโอวาท 3
5. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อคิดจากพุทธศาสนสุภาษิต
6. การนำเสนอผลงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี 1. บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ป. 3/4) 2. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/5)	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า... 1. พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ที่บันทึกและรวบรวมหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของชาวพุทธ 2. พระรัตนตรัย เป็นสิ่งเคารพสูงสุดที่ชาวพุทธควรแสดงความเคารพให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักศรัทธา 4 3. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนให้เราละเว้นความชั่ว ทำความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส เราควรศึกษาและปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม 4. พุทธศาสนสุภาษิตเป็นข้อความสั้น ๆ ทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวให้ข้อคิดหรือคติสอนใจที่สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน 1. การแบ่งพระไตรปิฎกเป็นหมวดหมู่มีความสำคัญอย่างไร 2. ชาวพุทธควรปฏิบัติตนต่อพระรัตนตรัยอย่างไร จึงจะถูกต้องเหมาะสมตามหลักศรัทธา 4 3. การปฏิบัติตนตามหลักธรรมโอวาท 3 มีผลดีอย่างไร 4. การนำข้อคิดจากพุทธศาสนสุภาษิตไปประพฤติปฏิบัติตามมีผลดีอย่างไร
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า... 1. คำสำคัญ ได้แก่ พระสูตร พระธรรมวินัย พระจริยวัตร ฆราวาส 2. พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ที่บันทึกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แบ่งเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก มีความสำคัญต่อชาวพุทธ คือ ใช้เป็นหลักฐาน	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ... 1. อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎก 2. อภิปรายและสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย การแสดงความเคารพ และศรัทธาต่อพระรัตนตรัย 3. อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย

<p>อ้างอิงในการแสดง ชื่นชม หรือตรวจสอบหลักคำสอนต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา</p> <p>3. พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสิ่งเคารพสูงสุดที่ชาวพุทธต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักศรัทธา 4</p> <p>4. โอวาท 3 เป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้แก่ การไม่ทำความชั่ว การทำความดี และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส การปฏิบัติตามโอวาท 3 ทำให้เกิดความสุข ความเจริญ และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข</p> <p>5. พุทธศาสนสุภาษิตเป็นข้อความสั้น ๆ ทางพระพุทธศาสนาที่ให้ข้อคิดและคติสอนใจ ได้แก่ ทพมานิ ปิโย โหติ: ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก และ โมกฺโข กุลฺยาณิยา สาธุ: เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์</p>	<p>ความสำคัญ และการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในโอวาท 3</p> <p>4. ยกตัวอย่างพฤติกรรมและการกระทำที่สอดคล้องกับพุทธศาสนสุภาษิต</p> <p>5. วิเคราะห์ข้อคิดจากพุทธศาสนสุภาษิต</p>
ขั้นที่ 2 การงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
<p>1. การงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ</p> <p>1.1 ศึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระไตรปิฎก</p> <p>1.2 ศึกษาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระรัตนตรัย</p> <p>1.3 ศึกษาและอภิปรายเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในโอวาท 3</p> <p>1.4 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อคิดจากพุทธศาสนสุภาษิต</p>	
<p>2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>2.1 วิธีประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) การทดสอบ</p> <p>2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>	<p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน</p> <p>2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>
<p>3. สิ่งที่น่าประเมิน</p> <p>3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ดัดแปลง และนำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง</p>	

- 3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- 3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พระไตรปิฎก	เวลา 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 พระรัตนตรัย	เวลา 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลา 5 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 พุทธศาสนสุภาษิต	เวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

พระไตรปิฎก

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 1 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ที่บันทึกรวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แบ่งเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก มีความสำคัญต่อชาวพุทธ คือ ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการแสดง ยืนยัน หรือตรวจสอบหลักคำสั่งสอนต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ป. 3/4)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎกได้ถูกต้อง (K,P)
2. เห็นคุณค่าและความสำคัญของพระไตรปิฎก (A)
3. สื่อสารและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระไตรปิฎกได้ (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่องพระไตรปิฎก 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- พระไตรปิฎก
  1. ความหมายของพระไตรปิฎก
  2. ความสำคัญของพระไตรปิฎก

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับพระไตรปิฎก
- การงานอาชีพ ➡ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกจากอินเทอร์เน็ต
- ภาษาต่างประเทศ ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 9

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนศึกษานอกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคนและอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก–ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นซักถามนักเรียนว่า เคยเห็นพระไตรปิฎกหรือไม่ และพระไตรปิฎกมีลักษณะอย่างไร ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

5. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นสรุปให้นักเรียนฟังว่า พระไตรปิฎกเป็นหนังสือหรือคัมภีร์ที่บันทึกรวบรวมหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ มีลักษณะเป็นเล่มปกแข็ง จำนวน 45 เล่ม ปัจจุบันพระไตรปิฎกได้มีการรวบรวมไว้ในหลายรูปแบบ เช่น CD-ROM วิกิทัศน์ พระไตรปิฎกออนไลน์

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูให้นักเรียนดูหนังสือพระไตรปิฎก แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- 1) พระไตรปิฎกที่นักเรียนเคยเห็นเป็นแบบนี้หรือไม่
- 2) พระไตรปิฎกหมายถึงอะไร
- 3) พระไตรปิฎกสำคัญอย่างไร

7. ครูสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน และหลังจากนักเรียนแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็นแล้ว ครูให้นักเรียนบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกความรู้

8. ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาเรื่อง พระไตรปิฎก จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือจากสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต

9. ครูให้นักเรียนตรวจสอบความรู้ของตนเองว่ายังมีเรื่องอะไรบ้างที่สงสัยหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับพระไตรปิฎก เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย จากนั้นสรุปความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎกให้นักเรียนฟัง

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

10. ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาต่าง ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา ฮินดูและบ่อนิกายผล แล้วนำมาเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

11. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับพระไตรปิฎก ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

12. ครูให้นักเรียนค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับพระไตรปิฎก แล้วนำมาฟัง พูด อ่าน และเขียนในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

13. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนเรื่อง พระไตรปิฎก ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและเผยแพร่ให้กับบุคคลอื่น

ขั้นที่ 5 สรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง พระไตรปิฎก โดยให้นักเรียนสรุปลงในสมุด หรือในแบบบันทึกความรู้ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

15. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับพระรัตนตรัย แล้วสรุปสาระสำคัญ เป็นการบ้าน เพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูพานักเรียนไปวัดเพื่อศึกษาและสนทนากับพระสงฆ์เกี่ยวกับพระไตรปิฎก บันทึกข้อมูล แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

2. ครูให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระไตรปิฎกแต่ละหมวด บันทึกข้อมูล แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน

2. หนังสือพระไตรปิฎก

3. แบบบันทึกความรู้

4. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

5. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

6. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

พระรัตนตรัย

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 1 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสิ่งเคารพสูงสุดที่ชาวพุทธควรศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักศรัทธา 4

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

• แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/5)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายความหมายและความสำคัญของพระรัตนตรัยได้ถูกต้อง (K)
- เห็นคุณค่าและศรัทธาต่อพระรัตนตรัย (A)
- แสดงความเคารพและศรัทธาต่อพระรัตนตรัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ซักถามความรู้เรื่องพระรัตนตรัย	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ
2. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม		

5. สาระการเรียนรู้

- พระรัตนตรัย
  - ความหมายของพระรัตนตรัย
  - การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย
  - ศรัทธาต่อพระรัตนตรัย

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย → ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับพระรัตนตรัย
- ศิลปะ → วาดภาพและระบายสีเกี่ยวกับพระรัตนตรัย
- การงานอาชีพ → สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพระรัตนตรัยจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 10

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนศึกษาในห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นซักถามนักเรียนว่า ชาวพุทธสวดมนต์ไหว้พระเพื่ออะไร ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

4. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นสรุปให้นักเรียนฟังว่า ชาวพุทธสวดมนต์ไหว้พระเพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย ซึ่งจะทำให้เรามีจิตใจสงบ มีสมาธิ และเกิดปัญญา

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูแสดงบัตรคำ พระรัตนตรัย ให้นักเรียนอ่านตามครู 1 เที้ยว แล้วช่วยกันอธิบายความหมายของพระรัตนตรัยและองค์ประกอบของพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ครูเขียนคำตอบของนักเรียนลงบนกระดานดำ

6. ครูให้นักเรียนดูภาพพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพดังกล่าว ดังนี้

- 1) พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์คืออะไร
- 2) เราเป็นชาวพุทธควรปฏิบัติตนต่อพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์อย่างไร

7. ครูสังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของนักเรียน หลังจากที่นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็นแล้ว ครูให้นักเรียนบันทึกความรู้ลงในแบบบันทึกความรู้

8. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มกัน 3 คน ศึกษาความหมายของพระรัตนตรัย การแสดงเคารพพระรัตนตรัย และศรัทธาต่อพระรัตนตรัย จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือจากสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต

9. ครูสนทนซักถามเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

- 1) พระรัตนตรัยคืออะไร

2) เราควรแสดงความเคารพพระรัตนตรัยอย่างไร

3) การศรัทธาต่อพระรัตนตรัยมีผลคืออย่างไร

10. ครูให้นักเรียนดูภาพพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์อีกครั้ง แล้วอธิบายสรุปเกี่ยวกับความหมาย การแสดงความเคารพ และศรัทธาต่อพระรัตนตรัยให้นักเรียนฟัง จากนั้นครูให้ความรู้แก่นักเรียนว่า พระรัตนตรัยเป็นสิ่งเคารพบูชาสูงสุดของผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา อัลลอฮ์เป็นที่เคารพบูชาสูงสุดของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม พระเยซูคริสต์เป็นที่เคารพบูชาสูงสุดของผู้ที่นับถือคริสต์ศาสนา

11. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

12. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับพระรัตนตรัย ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

13. ครูให้นักเรียนอ่านบททวนเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ในบทเรียนและฝึกทำกิจกรรมบ่อย ๆ จนเกิดความเคยชิน

14. ครูสั่งงานเพิ่มเติม เช่น ให้นักเรียนสอบถามพ่อแม่ พระสงฆ์ ผู้รู้ วาดภาพ สร้างแผนที่ความคิดเกี่ยวกับพระรัตนตรัย การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย และศรัทธาต่อพระรัตนตรัย

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

15. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่อง พระรัตนตรัย ไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง พระรัตนตรัย โดยให้นักเรียนเขียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นเรียงความ แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูพานักเรียนไปวัดเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความเคารพพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ บันทึกขั้นตอนการปฏิบัติ แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

2. ครูให้นักเรียนสำรวจตนเองใน 1 สัปดาห์ว่า ได้แสดงความเคารพพระรัตนตรัยหรือศรัทธาต่อพระรัตนตรัยอย่างไรบ้าง เขียนบันทึก แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. บัตรคำ พระรัตนตรัย

2. ภาพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

3. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

4. แบบบันทึกความรู้
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 5 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

โอวาท 3 เป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้แก่ การไม่ทำความชั่ว การทำความดี และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ การปฏิบัติตามโอวาท 3 ทำให้เกิดความสุข ความเจริญ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/5)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมาย ประเภท และความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง (K)
2. เห็นคุณค่าและความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (A)
3. ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องเหมาะสม (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ซักถามความรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ
2. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม		

5. สาระการเรียนรู้

- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
  - โอวาท 3 และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ศิลปะ ➡ วาดภาพระบายสีเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- การงานอาชีพ ➡ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 11

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนศึกษานอกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นซักถามนักเรียนว่า การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของเราได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาข้อใดไปประพฤติปฏิบัติบ้าง ให้นักเรียนตอบคนละ 1 หัวข้อ โดยไม่ซ้ำกัน
4. ครูเขียนลงบนกระดานดำ และสรุปให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แล้วจึงเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาในบทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูเล่าให้นักเรียนฟังว่า โอวาท 3 เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระสงฆ์ 1,250 องค์ในวันมาฆบูชา ซึ่งมีใจความสำคัญกล่าวถึงการไม่ทำความชั่ว การทำความดี และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ ซึ่งหลักธรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาได้สรุปลงในโอวาท 3 นี้ทั้งหมด
6. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง การไม่ทำความชั่ว และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง (เบญจศีล)
7. ครูให้นักเรียนเตรียมคำถามคนละ 3 ข้อ ลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบในเกมปวงจลา-วิสาขนา เพื่อถามเพื่อนนักเรียน
8. ครูสุ่มตัวอย่างคำถามของนักเรียนคนใด ให้นักเรียนคนนั้นลุกขึ้นถามคำถามให้เพื่อนตอบ แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง
9. ครูนำภาพบุคคลที่ปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีลให้นักเรียนดูทีละภาพ แล้วซักถามนักเรียนว่า
  - 1) บุคคลในภาพกำลังทำอะไร
  - 2) สิ่งทีบุคคลในภาพทำเป็นความดีหรือความชั่ว
  - 3) นักเรียนเคยทำเหมือนบุคคลในภาพหรือไม่ ถ้าเคยทำ ได้ทำอย่างไร ให้นักเรียนเล่าสิ่งที่ตนเคยทำให้เพื่อนฟัง
10. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับโอวาท 3 (การไม่ทำความชั่ว: เบญจศีล) แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

11. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับโอวาท 3 เรื่อง การทำความดี: เบญจธรรม สติ-สัมปชัญญะ แล้วสรุปสาระสำคัญ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 12

12. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง การทำความดี และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง (เบญจธรรม สติ-สัมปชัญญะ)

13. ครูให้นักเรียนเตรียมคำถามคนละ 3 ข้อ ลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบใน เกมปจฺฉา-วิสัยนา เพื่อถามเพื่อนนักเรียน

14. ครูสุ่มตัวอย่างคำถามของนักเรียนคนใด ให้นักเรียนคนนั้นลุกขึ้นถามคำถามให้เพื่อนตอบ แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

15. ครูนำภาพบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักเบญจศีลให้นักเรียนดูทีละภาพ แล้วซักถามนักเรียนว่า

1) บุคคลในภาพกำลังทำอะไร

2) สิ่งที่บุคคลในภาพทำเป็นความดีหรือความชั่ว

3) นักเรียนเคยทำเหมือนบุคคลในภาพหรือไม่ ถ้าเคยทำ ได้ทำอย่างไร ให้นักเรียนเล่าสิ่งที่ตนเคยทำให้เพื่อนฟัง

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับโอวาท 3 (การทำความดี: เบญจธรรม สติ-สัมปชัญญะ) แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

17. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับโอวาท 3 เรื่อง การทำความดี: สังคหวัตถุ 4 ฆราวาสธรรม 4 แล้วสรุปสาระสำคัญ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 13

18. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง การทำความดี และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง (สังคหวัตถุ 4 ฆราวาสธรรม 4)

19. ครูให้นักเรียนเตรียมคำถามคนละ 3 ข้อ ลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบใน เกมปจฺฉา-วิสัยนา เพื่อถามเพื่อนนักเรียน

20. ครูสุ่มตัวอย่างคำถามของนักเรียนคนใด ให้นักเรียนคนนั้นลุกขึ้นถามคำถามให้เพื่อนตอบ แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

21. ครูนำภาพบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักเบญจศีลให้นักเรียนดูทีละภาพ แล้วซักถามนักเรียนว่า

1) บุคคลในภาพกำลังทำอะไร

2) สิ่งที่บุคคลในภาพทำเป็นความดีหรือความชั่ว

3) นักเรียนเคยทำเหมือนบุคคลในภาพหรือไม่ ถ้าเคยทำ ได้ทำอย่างไร ให้นักเรียนเล่าสิ่งที่ตนเคยทำให้เพื่อนฟัง

22. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับโอวาท 3 (การทำความดี: สังคหวัตถุ 4 ฆราวาสธรรม 4) แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

23. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับโอวาท 3 เรื่อง การทำความดี: อุดม 3 ความกตัญญู กตเวทีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม แล้วสรุปสาระสำคัญ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 14

24. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง การทำความดี และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง (อุดม 3 ความกตัญญูกตเวทีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม)

25. ครูให้นักเรียนเตรียมคำถามคนละ 3 ข้อ ลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบใน เกมปuzzle-วิเศษนา เพื่อถามเพื่อนนักเรียน

26. ครูสุ่มตัวอย่างคำถามของนักเรียนคนใด ให้นักเรียนคนนั้นลุกขึ้นถามคำถามให้เพื่อนตอบ แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

27. ครูนำภาพบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักเบญจศีล ให้นักเรียนดูทีละภาพ แล้วซักถามนักเรียนว่า

- 1) บุคคลในภาพกำลังทำอะไร
- 2) สิ่งที่บุคคลในภาพทำเป็นความดีหรือความชั่ว
- 3) นักเรียนเคยทำเหมือนบุคคลในภาพหรือไม่ ถ้าเคยทำ ได้ทำอย่างไร ให้นักเรียนเล่าสิ่งที่ตนเคยทำให้เพื่อนฟัง

28. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับโอวาท 3 (การทำความดี: อุดม 3 ความกตัญญูกตเวทีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม) แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

29. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับโอวาท 3 เรื่อง การทำความดี: มงคล 38 และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ แล้วสรุปสาระสำคัญ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 15

30. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง การทำความดี และหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง (มงคล 38 และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์)

31. ครูให้นักเรียนเตรียมคำถามคนละ 3 ข้อ ลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบใน เกมปuzzle-วิเศษนา เพื่อถามเพื่อนนักเรียน

32. ครูสุ่มตัวอย่างคำถามของนักเรียนคนใด ให้นักเรียนคนนั้นลุกขึ้นถามคำถามให้เพื่อนตอบ แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

33. ครูนำภาพบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักเบญจศีล ให้นักเรียนดูทีละภาพ แล้วซักถามนักเรียนว่า

- 1) บุคคลในภาพกำลังทำอะไร
- 2) สิ่งที่บุคคลในภาพทำเป็นความดีหรือความชั่ว
- 3) นักเรียนเคยทำเหมือนบุคคลในภาพหรือไม่ ถ้าเคยทำ ได้ทำอย่างไร ให้นักเรียนเล่าสิ่งที่ตนเคยทำให้เพื่อนฟัง

34. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับโอวาท 3 (มงคล 38 และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์) แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

35. ครูนำภาพและพฤติกรรมที่นักเรียนเล่ามาอธิบายสรุปเชื่อมโยงให้นักเรียนเห็นถึงภาพรวมและผลดีที่เกิดจากการปฏิบัติตนตามหลักธรรมโอวาท 3 ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากเราไม่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมในโอวาท 3

36. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน ให้แต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในห้องสมุด จากนั้นครูมอบหมายให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนาว่า มีหลักธรรมหรือหลักคำสอนข้อใดบ้างที่สนับสนุนให้ศาสนิกชนไม่ทำความชั่ว ทำความดี และทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ สรุป และบันทึกผล

37. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แล้วร่วมกันวางแผนเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

38. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนควรปฏิบัติตนตามหลักธรรมข้อใด จึงจะสอดคล้องกับเงื่อนไขคุณธรรมและคุณลักษณะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเมื่อปฏิบัติแล้วมีผลดีอย่างไร

39. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

40. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 หรือหลักธรรมข้ออื่น ๆ ของพระพุทธศาสนา เช่น อตถะ 3 มงคล 38 (การรู้จักให้ การพูดจาไพเราะ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี) มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตนจะก่อให้เกิดผลดีผลดีต่อการอยู่ร่วมกัน เป็นประชาคมอาเซียนหรือไม่ อย่างไร สรุปและบันทึกผล แล้วนำมาเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

41. ครูให้นักเรียนอ่านบททวนเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 และนำไปประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดความเคยชินเป็นนิสัยส่วนตัว

42. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

43. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน บันทึกผลการปฏิบัติ แล้วนำมารายงานในชั้นเรียนเป็นระยะ ๆ

ขั้นที่ 5 สรุป

44. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแผนที่ความคิดหรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

45. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิตบท ททมาโน ปิโย โหติ (ทะทะมาโน ปิโย โหติ): ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก และ โมกโข กัลยาณิยา สาธุ (โมกโข กัลยาณิยา สาธุ): เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูพานักเรียนไปวัดในวันพระ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บันทึกขั้นตอนการปฏิบัติ แล้วนำเสนอในชั้นเรียน
2. ครูให้นักเรียนสำรวจตนเองใน 1 สัปดาห์ว่า ได้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง และได้รับผลจากการปฏิบัติเป็นอย่างไร บันทึกผล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบในเกมปuzzle-วิเศษ
2. ภาพบุคคลที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมโอวาท 3
3. แบบบันทึกความรู้
4. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
5. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

พุทธศาสนสุภาษิต

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 1 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

พุทธศาสนสุภาษิตเป็นข้อความสั้น ๆ ทางพระพุทธศาสนาที่ให้ข้อคิดและคติสอนใจ ได้แก่ ทพมาโนปิโย โหติ: ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก และ โมกฺโข กลฺยาณิยา สาธุ: เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/5)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและวิเคราะห์ข้อคิดจากพุทธศาสนสุภาษิตได้ (K)
2. เห็นคุณค่าของพุทธศาสนสุภาษิต (A)
3. นำข้อคิดจากพุทธศาสนสุภาษิตไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (A ,P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต 3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมี วินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือ เป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- พุทธศาสนสุภาษิต

1. ททมาโน ปิโย โหติ (ทะทะมาโน ปิโย โหติ): ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก
2. โมกฺโข กลฺยาณิชา สาธุ (โมกโข กัลยาณิชา สาธุ): เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➔ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิต
- ศิลปะ ➔ ออกแบบและตกแต่งป้ายพุทธศาสนสุภาษิต
- การงานอาชีพฯ ➔ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิตจากอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 16

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U หรือนักเรียนศึกษานอกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้ตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูอาสาสมัครนักเรียนให้ออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ได้มอบหมายให้ไปอ่านมาให้เพื่อน ๆ ฟัง โดยครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียน
4. ครูสุ่มนักเรียน 3–4 คน ให้ออกมาตอบคำถาม แล้วสรุปให้นักเรียนฟังว่า ถ้าต้องการเป็นที่รักของเพื่อน ๆ เราจะต้องรู้จักให้ รู้จักการเสียสละ และพูดจาไพเราะกับเพื่อน ๆ พร้อมกับกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาในบทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูให้นักเรียนอ่านบัตรคำ พุทธศาสนสุภาษิต แล้วอธิบายความหมายของพุทธศาสนสุภาษิตให้นักเรียนฟัง
6. ครูเขียนพุทธศาสนสุภาษิตบทว่า ททมาโน ปิโย โหติ (ทะทะมาโน ปิโย โหติ): ผู้ให้ยอมเป็นที่รัก และ โมกฺโข กลฺยาณิชา สาธุ (โมกโข กัลยาณิชา สาธุ): เปล่งวาจาไพเราะให้สำเร็จประโยชน์ บนกระดานดำ
7. ครูอ่านให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนอ่านตาม จากนั้นครูอธิบายความหมายของพุทธศาสนสุภาษิตทั้ง 2 บท พร้อมยกตัวอย่างพฤติกรรมของบุคคลที่สอดคล้องกับพุทธศาสนสุภาษิตในแต่ละบท
8. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิตจากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วบันทึกความรู้ที่ได้ส่งครู
9. ครูให้นักเรียนแต่ละคนยกตัวอย่างการกระทำของตนเองที่สอดคล้องกับพุทธศาสนสุภาษิตในบทเรียน แล้วบอกว่าตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตบทใด ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนสืบค้นพุทธศาสนสุภาษิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมเขียนบรรยายว่าสอดคล้องกับเรื่องใด แล้วจะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

10. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3–5 คน ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่า พุทธศาสนาสุนัขภิตที่ศึกษาให้ข้อคิดอะไรบ้าง แล้วจะนำข้อคิดดังกล่าวนั้นไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร บันที่กผล แล้วผลัดกันส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

11. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

12. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า การนำพุทธศาสนสุนัขภิตทั้ง 2 บท มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตนจะก่อให้เกิดผลดีต่อการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียนหรือไม่ อย่างไร สรุปและบันที่กผล แล้วนำมาเรียนรู้อ่วมกันในชั้นเรียน

13. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนสุนัขภิตและแบบทดสอบการวัด ในแบบฝึกทักษะรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

14. ครูแนะนำให้นักเรียนนำข้อคิดจากพุทธศาสนสุนัขภิตไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

15. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง พุทธศาสนสุนัขภิต โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันที่กความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแผนที่ความคิดหรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

16. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคนและอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร (ก–ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

17. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของนักเรียน

18. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต เป็นการบ้านเพื่อเตรียมทดสอบกลางปีในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนค้นคว้าพุทธศาสนสุนัขภิตเพิ่มเติมจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ในห้องสมุด คนละ 3–5 บท แล้วนำเสนอผลงานในชั้นเรียน

2. ครูและนักเรียนร่วมกันคัดเลือกพุทธศาสนสุภาษิตพร้อมคำแปลจัดทำเป็นป้ายพุทธศาสนสุภาษิต ตกแต่งให้สวยงาม แล้วนำไปติดที่ต้นไม้บริเวณโรงเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. บัตรคำ พุทธศาสนสุภาษิต
2. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
3. แบบบันทึกความรู้
4. แบบทดสอบหลังเรียน
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____/_____/_____

การทดสอบกลางปี

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
การทดสอบกลางปี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
เวลา 1 ชั่วโมง

ชั่วโมงที่ 17

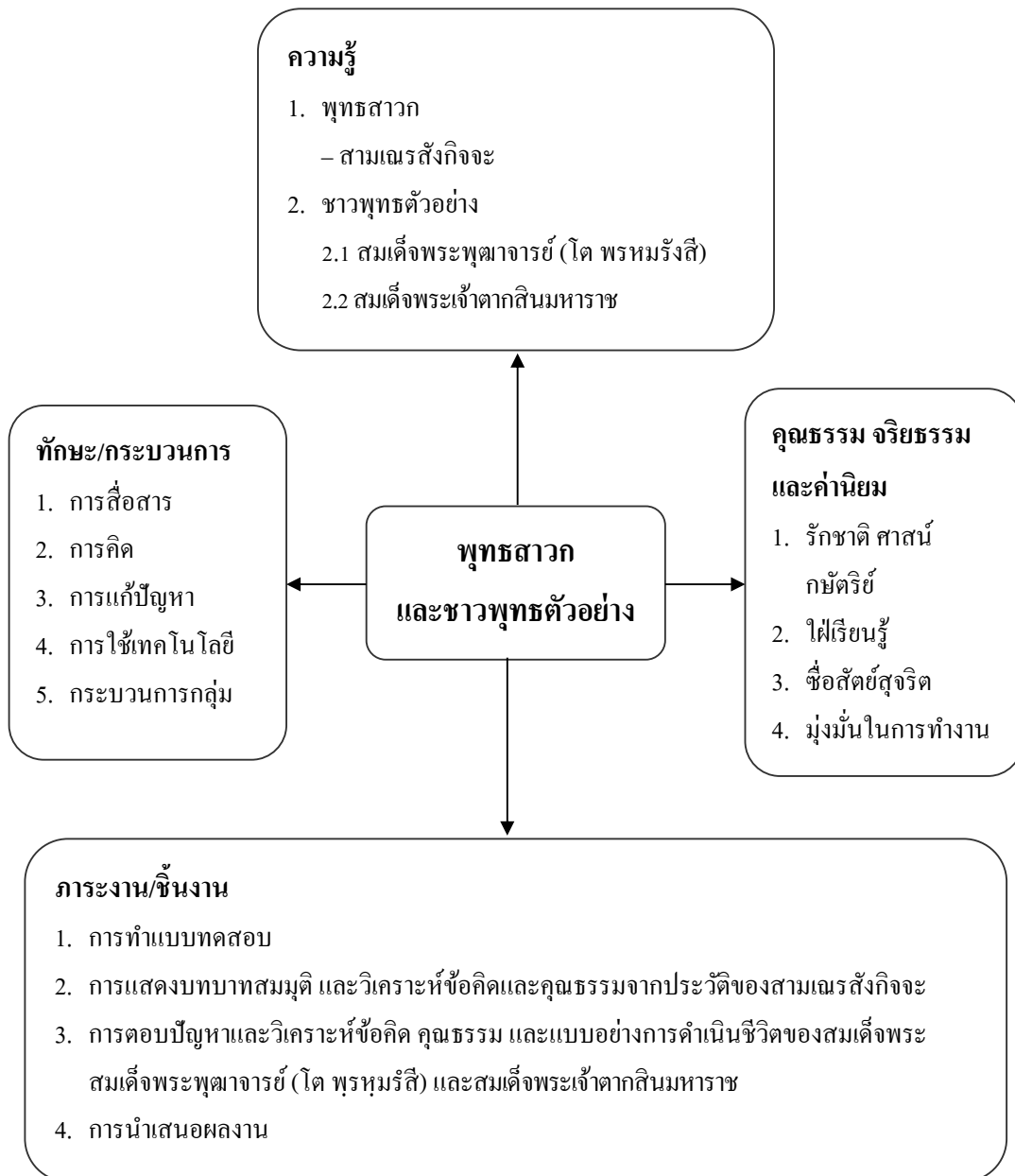
1. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบกลางปี
2. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง เรื่อง พุทธสาวก เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง

เวลา 3 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี <ul style="list-style-type: none"> ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาคก เรื่องเล่า และศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/3) 	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า... <p>การศึกษาประวัติของสามเณรสังกัจจะ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทำให้ได้ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างในการดำเนินชีวิต</p>	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน <p>เราจะได้อะไรจากการศึกษาประวัติของสามเณรสังกัจจะ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช</p>
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า... <ol style="list-style-type: none"> คำสำคัญ ได้แก่ พระอริยบุคคล พลิกกรรม สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) เป็นพุทธรูปที่มีชื่อเสียงในด้านการมีเมตตาบารมี ความเพียรพยายามในการศึกษา และสามารถแสดงธรรมให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นชาวพุทธตัวอย่างที่มีความกล้าหาญ ความเด็ดเดี่ยว ความมุ่งมั่น ความอดทน และมีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย การนำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสามเณรสังกัจจะ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนจะช่วยให้เราประสบ 	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ... <ol style="list-style-type: none"> เล่าประวัติโดยย่อของสามเณรสังกัจจะ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสามเณรสังกัจจะ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิต ของสามเณรสังกัจจะ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน

ความสำเร็จและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ	
1.1 แสดงบทบาทสมมติ และวิเคราะห์ข้อคิดและคุณธรรมจากประวัติของสามเณรสังกัจจาย 1.2 ตอบปัญหาและวิเคราะห์ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของของสมเด็จพระพุทธาจารย์ (โต พฺรหฺมรสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	
2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้
2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ
3. สิ่งที่น่าประเมิน	
3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ คัดแปลง และนำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง 3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ	
ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 พุทธสาวก	เวลา 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 ชาวพุทธตัวอย่าง	เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

พุทธสาวก

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง	เวลา 1 ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
--	---

1. สาระสำคัญ

สามเณรสังกัจจะบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่เป็นสามเณร เป็นพุทธสาวกที่มีความกล้าหาญ เคารพเชื่อฟังอาจารย์ และศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย เราควรนำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ได้จากการศึกษาประวัติของท่านมาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน เพราะจะช่วยให้เราประสบความสำเร็จและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

• ซึ้นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/3)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เล่าประวัติของสามเณรสังกัจจะ ได้ถูกต้อง (K)
2. วิเคราะห์ข้อคิดและคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของสามเณรสังกัจจะ ได้ (K, P)
3. ซึ้นชมและนำข้อคิดและคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของสามเณรสังกัจจะมาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนได้ (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง พุทธสาวก 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- พุทธสาวก
  - สามเณรสังกัจจายะ

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสามเณรสังกัจจายะ
ศิลปะ	➔	วาดภาพระบายสีสามเณรสังกัจจายะตอนที่ชื่นชอบและประทับใจ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 18

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U หรือนำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่อง พุทธสาวกที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นสนทนากับนักเรียนเพื่อทบทวนความรู้เกี่ยวกับพุทธสาวกในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) พุทธสาวกคือใคร
- 2) นักเรียนรู้จักพุทธสาวกท่านใดบ้าง
- 3) ทำไมเราจึงเรียนเรื่องเกี่ยวกับพุทธสาวก

การสนทนาอาจมีวิดิทัศน์หรือภาพเกี่ยวกับพุทธสาวกประกอบด้วยก็ได้

5. ครูให้นักเรียนอาสาสมัครออกมาเล่าประวัติของพุทธสาวกที่นักเรียนรู้จักให้เพื่อน ๆ และครูฟังหน้าชั้นเรียน

6. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นสรุปความหมายของพุทธสาวกและยกตัวอย่างชื่อพุทธสาวกเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง และบอกให้นักเรียนทราบถึงพุทธสาวกที่จะศึกษาในขั้นนี้ ได้แก่ สามเณรสังกัจจายะ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

7. ครูเล่าประวัติของสามเณรสังกัจจายะให้นักเรียนฟัง โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

8. ครูซักถามนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับประวัติของสามเณรสังกัจจายะ

- 1) สามเณรสังกัจจะ เป็นใคร มาจากไหน
- 2) เพราะเหตุใดสามเณรจึงได้ชื่อว่า สังกัจจะ
- 3) สามเณรสังกัจจะบวชเมื่อมีอายุเท่าไร
- 4) สามเณรสังกัจจะ ได้ฟังธรรมเรื่องอะไร จึงบรรลุพระอรหันต์
- 5) พระเถระรูปใดเป็นคณบวชให้สามเณรสังกัจจะ
- 6) พวกโจร 500 จับตัวสามเณรสังกัจจะไปเพื่ออะไร
- 7) ทำไมหัวหน้าโจรจึงเอาดาบฟันคอสามเณรสังกัจจะไม่เข้า
- 8) สามเณรสังกัจจะแสดงธรรมให้โจร 500 ฟังได้ผลเป็นอย่างไร
- 9) พระพุทธเจ้าตรัสว่า ใครแม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวก็ประเสริฐกว่าคนที่มียังมีชีวิตอยู่ถึง 100 ปี
- 10) การศึกษาเรื่อง สามเณรสังกัจจะ มีประโยชน์อย่างไร
9. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8-10 คน เพื่อร่วมกันแสดงบทบาทสมมติ
10. ครูกล่าวชมเชยการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
11. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้ แล้วให้ผลัดกันส่งตัวแทนกลุ่ม

ออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

- 1) เราได้ข้อคิดและคุณธรรมอะไรบ้างจากการศึกษาประวัติของสามเณรสังกัจจะ
- 2) ถ้าเรามีความกล้าหาญและความรับผิดชอบ เราจะได้รับผลดีอย่างไร

12. เมื่อนำเสนอผลงานครบทุกกลุ่มแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการศึกษาประวัติของสามเณรสังกัจจะ และผลดีที่เกิดจากความกล้าหาญและความรับผิดชอบ

13. ครูมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าประวัติสาวกและคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียนคนละ 1 ท่าน ต่อ 1 ศาสนา สรุป บันทึก และจัดทำเป็นรายงานส่งครู ครูตรวจสอบและชี้แนะให้นักเรียนนำกลับไปแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ จากนั้นครูให้นักเรียนรวบรวมนำไปเก็บไว้เป็นความรู้ประจำชั้นเรียน

14. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

15. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธสาวก ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

16. ครูแนะนำให้นักเรียนนำข้อคิดและคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างของสามเณรสังกัจจะ ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน บันทึกผล แล้วนำผลการปฏิบัติมารายงานในชั้นเรียนเป็นระยะ ๆ

ขั้นที่ 5 สรุป

17. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง พุทธสาวก: สามเณรสังกัจจะ โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นเรียงความ แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

18. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับชาวพุทธตัวอย่างเรื่อง สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พุทฺทมรฺสี) เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

• ครูให้นักเรียนวาดภาพสามเณรสังกัจจะตอนที่ตนเองชื่นชอบและประทับใจ โดยระบุเหตุผลให้ชัดเจนว่าชื่นชอบและประทับใจเพราะอะไร ประวัติตอนนั้นให้ข้อคิดและคุณธรรมอะไรบ้าง

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. วิดีทัศน์หรือภาพเกี่ยวกับพุทธสาวก
3. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
4. แบบบันทึกความรู้
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป.3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป.3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1.	ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2.	ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3.	สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4.	การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10

ชาวพุทธตัวอย่าง

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 2 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) เป็นชาวพุทธตัวอย่างที่มีชื่อเสียงในด้านการมีเมตตาบารมีและความเพียรพยายามในการศึกษา สามารถแสดงธรรมให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ส่วนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นชาวพุทธตัวอย่างที่มีความกล้าหาญ ความเด็ดเดี่ยว ความมุ่งมั่น ความอดทน และมีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย เราควรนำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของท่านทั้งสองมาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนจะช่วยให้เราประสบความสำเร็จและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

• ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาคก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/3)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เล่าประวัติและผลงานของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ (K)
2. วิเคราะห์ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ (K, P)
3. ชื่นชมและนำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พฺุรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง ชาวพุทธตัวอย่าง	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมี	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร

3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	วินัย ใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ
--	-----------------------	------------------------

5. สาระการเรียนรู้

- ชาวพุทธตัวอย่าง
  1. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)
  2. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเรื่องราวของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ศิลปะ	➔	ออกแบบและตกแต่งแผนที่ความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
การงานอาชีพ	➔	สืบค้นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพระประวัติและผลงานของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 19

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จดนั่งเรียนแบบตัว B นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าได้ร่มไม้ หรือที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดขั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม พร้อมทั้งทบทวนความหมายของคำว่า พุทธสาวก จากนั้นสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับชาวพุทธตัวอย่างในประเด็นต่าง ๆ เช่น
  - 1) ชาวพุทธตัวอย่างคือใคร ต่างจากพุทธสาวกอย่างไร
  - 2) นักเรียนรู้จักชาวพุทธตัวอย่างท่านใดบ้าง
  - 3) เพราะอะไรเราจึงเรียนเรื่องเกี่ยวกับชาวพุทธตัวอย่าง
4. ครูให้นักเรียนอาสาสมัครออกมาเล่าประวัติของชาวพุทธตัวอย่างที่นักเรียนรู้จักให้เพื่อน ๆ และครูฟังหน้าชั้นเรียน

5. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นสรุปความหมายของชาวพุทธตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างชาวพุทธตัวอย่างกับพุทธสาวก ยกตัวอย่างชื่อชาวพุทธตัวอย่างให้นักเรียนฟัง และบอกให้นักเรียนทราบถึงชาวพุทธตัวอย่างที่จะศึกษาในชั้นนี้ ได้แก่ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูให้นักเรียนดูภาพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ในอิริยาบถต่าง ๆ และหนังสือสวดมนต์ “คาถาชินบัญชร” แล้วสนทนาซักถามกับนักเรียนถึงภาพและหนังสือดังกล่าวในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) พระภิกษุในภาพคือใคร
- 2) นักเรียนเคยเห็นหนังสือเล่มนี้หรือไม่
- 3) พระภิกษุในภาพเกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนี้อย่างไร

7. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) โดยอาจฉายวีดิทัศน์เรื่อง สมเด็จพระโตให้นักเรียนดูก็ได้

8. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน ทดลองความสามารถและเพศ เล่นเกมปจฺจลา-วิสัยนา (ถาม-ตอบ)

9. ครูให้แต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

10. ครูให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติและผลงานของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) รวมทั้งให้แต่ละกลุ่มเตรียมคำถามไว้กลุ่มละ 3 คำถาม พร้อมคำตอบ โดยเขียนลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบในเกมปจฺจลา-วิสัยนา (ถาม-ตอบ)

11. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มถามคำถามของกลุ่มคนที่ละข้อ เรียงจากกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3... ไปตามลำดับ เพื่อนกลุ่มใดรู้คำตอบให้ยกมือ แล้วยืนตอบคำถาม กลุ่มที่ถามเฉลยคำตอบ ครูให้คะแนนกลุ่มที่ตอบได้ถูกต้องข้อละ 2 คะแนน

12. เมื่อถามคำถามครบทุกกลุ่มแล้ว ครูสรุปคะแนนและกล่าวชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด

13. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับชาวพุทธตัวอย่างเรื่อง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 20

14. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้นักเรียนดูภาพ วิดิทัศน์ หรือฟังเพลงเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แล้วร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพ วิดิทัศน์ หรือเพลง เช่น

- 1) เมื่อกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นักเรียนจะนึกถึงอะไร
- 2) ภาพ วิดิทัศน์ หรือเพลงกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในเรื่องอะไรบ้าง
- 3) พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่สำคัญมีอะไรบ้าง

15. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

16. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิม เล่นเกมปจฺจลา-วิสัยนา (ถาม-ตอบ)

17. ครูให้แต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

18. ครูให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับพระประวัติและผลงานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รวมทั้งให้แต่ละกลุ่มเตรียมคำถามไว้กลุ่มละ 5 คำถาม พร้อมคำตอบ โดยเขียนลงในแบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบในเกมปจฺจา-วิสัยนา (ถาม-ตอบ)

19. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มถามคำถามของกลุ่มคนที่ละข้อ เรียงจากกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3... ไปตามลำดับ เพื่อนกลุ่มใดรู้คำตอบให้ยกมือ แล้วยื่นตอบคำถาม กลุ่มที่ถามเฉลยคำตอบ ครูให้คะแนนกลุ่มที่ตอบได้ถูกต้องข้อละ 2 คะแนน

20. เมื่อถามคำถามครบทุกกลุ่มและครบทุกข้อแล้ว ครูสรุปคะแนนและกล่าวชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนมากที่สุด

21. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า จากการศึกษาประวัติของสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พุรหุมรสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เราได้ข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตอะไรบ้าง บันทึกผล แล้วผลัดกันนำเสนอผลการแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน

22. ครูสรุปผลการวิเคราะห์ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

23. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อคิดที่ได้จากการศึกษาประวัติของสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พุรหุมรสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มาวิเคราะห์ร่วมกันว่ามีข้อคิดใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปและเขียนเป็นตาราง หรือแผนที่ความคิด หรือแผนผัง พร้อมตกแต่งให้สวยงาม ครูช่วยตรวจสอบและให้คำชี้แนะ แล้วให้นักเรียนนำผลงานที่ได้ไปคิดไว้บนป้ายนิเทศในชั้นเรียน

24. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาประวัติชาวพุทธตัวอย่างหรือบุคคลตัวอย่างของศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียน กลุ่มละ 1 ท่าน ต่อ 1 ศาสนา บันทึกผล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในห้องเรียน

25. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

26. ครูให้นักเรียนเลือกคุณธรรมของสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พุรหุมรสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 1 ข้อที่ตนประทับใจ เขียนข้อความสั้น ๆ ให้สอดคล้องกับคุณธรรมข้อนั้น เพื่อเตือนใจตนเอง เช่น หนูจะตั้งใจเรียน หนูจะขยันและอดทน หนูจะกล้ารับผิดเมื่อทำผิด หนูจะปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน

27. ครูและนักเรียนร่วมกันทำต้นไม้แห่งความดี แล้วนำข้อความเตือนใจของนักเรียนที่ได้เขียนไว้มาติดที่ต้นไม้แห่งความดี

28. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับชาวพุทธตัวอย่าง ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

29. ครูแนะนำให้นักเรียนนำข้อคิด คุณธรรม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน บันทึกผล แล้วนำผลการปฏิบัติมารายงานในชั้นเรียนเป็นระยะ

ขั้นที่ 5 สรุป

30. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง ชาวพุทธตัวอย่าง ได้แก่ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแผนที่ ความคิดหรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

31. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบ เดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียน

32. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อ ประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของ นักเรียน

33. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและ มารยาทชาวพุทธ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนทำสมุดภาพ “พระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช”
2. ครูให้นักเรียนสืบค้นและนำเสนอชาวพุทธตัวอย่างในชุมชน พร้อมทั้งระบุเหตุผลสนับสนุนและ ร่วมกันอภิปรายคัดเลือก 3 คน เพื่อจัดป้ายนิเทศในหัวข้อ “คนดีศรีชุมชน”

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) ในอิริยาบถต่าง ๆ และหนังสือสวดมนต์ “กาลาชิน บัญชร”
2. วิดิทัศน์เรื่อง สมเด็จพระโต
3. ภาพ วิดิทัศน์ หรือฟังเพลงเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
4. แบบบันทึกข้อมูลการสร้างคำถามและคำตอบในเกมปจฺจนา-วิสัยนา (ถาม-ตอบ)
5. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
6. ต้นไม้แห่งความดี
7. แบบบันทึกความรู้

8. แบบทดสอบหลังเรียน

9. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป.3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

11. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

12. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช

จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

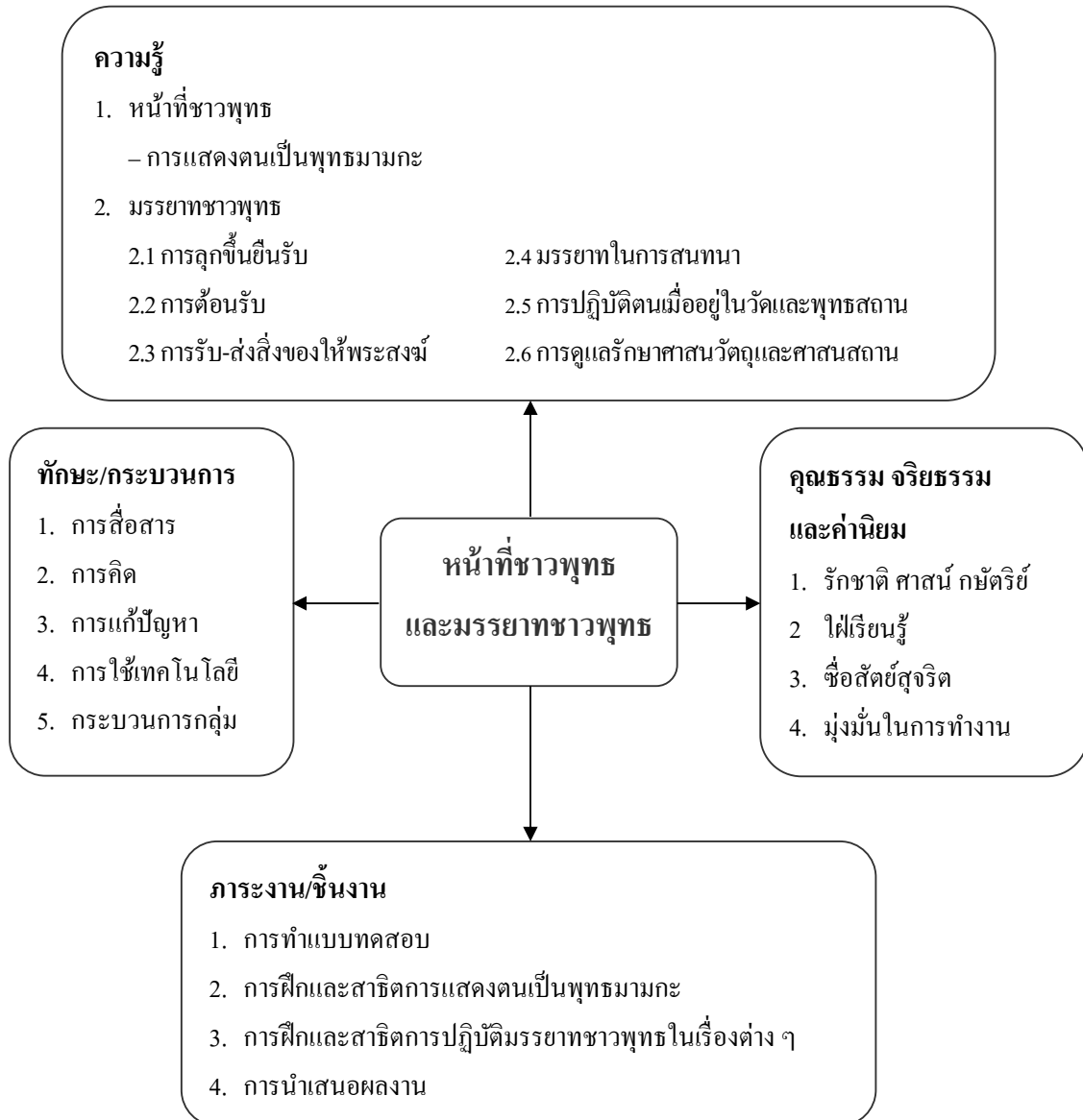
1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ

เวลา 3 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี	
<ol style="list-style-type: none"> ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/1) แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.2 ป. 3/3) 	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า... <ol style="list-style-type: none"> การแสดงตนเป็นพุทธมามกะเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคน เราเป็นชาวพุทธควรหาโอกาสแสดงตนเป็นพุทธมามกะและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขั้นตอน ชาวพุทธที่ดีควรแสดงมรรยาทชาวพุทธให้ถูกต้องเหมาะสมต่อพระสงฆ์ วัด พุทธสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน 	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน <ol style="list-style-type: none"> ทำไมเราจึงต้องแสดงตนเป็นพุทธมามกะและการแสดงตนเป็นพุทธมามกะมีขั้นตอนสำคัญอะไรบ้าง เราควรปฏิบัติตนอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสมต่อพระสงฆ์ วัด พุทธสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า... <ol style="list-style-type: none"> คำสำคัญ ได้แก่ การประเคน พุทธสถาน การแสดงตนเป็นพุทธมามกะเป็นพิธีที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงเรียบเรียงตั้งเป็นแบบไว้ โดยมีขั้นตอนเตรียมการและขั้นตอนพิธีการที่เราควรปฏิบัติให้ถูกต้อง ชาวพุทธที่ดีควรแสดงมรรยาทชาวพุทธให้ถูกต้องเหมาะสมต่อพระสงฆ์ในเรื่องการลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ และการสนทนา ชาวพุทธควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน รวมทั้งช่วยกันดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน 	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ... <ol style="list-style-type: none"> เล่าประวัติความเป็นมาของพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ฝึกแสดงตนเป็นพุทธมามกะตามขั้นตอนต่าง ๆ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ ฝึกและสาธิตการปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่	

กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ 1.1 ฟีกและสาธิตการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 1.2 ฟีกและสาธิตการปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ	
2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ
3. สิ่งที่น่าประเมิน 3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ คัดแปลง และนำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกรู้สึกของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง 3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ	
ชั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 หน้าที่ชาวพุทธ	เวลา 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 มรรยาทชาวพุทธ	เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11

หน้าที่ชาวพุทธ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 1 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะเป็นพิธีที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงเรียบเรียงตั้งเป็นแบบไว้ โดยมีขั้นเตรียมการและขั้นพิธีการที่เราควรปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.2 ป. 3/3)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความเป็นมาและระเบียบพิธีของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะได้ถูกต้อง (K)
2. เห็นความสำคัญของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ (A)
3. ฝึกแสดงตนเป็นพุทธมามกะได้ถูกต้อง (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- หน้าที่ชาวพุทธ
  - การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
การงานอาชีพ	➔	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะจากอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 21

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบตัว U หรือนำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าได้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก–ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่อง หน้าที่ชาวพุทธที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม และสุ่มถามนักเรียน 2–3 คน ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จากนั้นสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) ชาวพุทธคือใคร
- 2) ชาวพุทธมีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างคนละ 1 หน้าที่

5. หลังจากสนทนาซักถามแล้ว ครูสรุปความหมายของชาวพุทธและอธิบายสรุปหน้าที่หลัก ๆ ของชาวพุทธให้นักเรียนฟัง เช่น หน้าที่ด้านการศึกษาพระพุทธศาสนา หน้าที่ด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หน้าที่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หน้าที่ด้านการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา จากนั้นบอกให้นักเรียนทราบถึงหน้าที่ชาวพุทธที่จะศึกษาในขั้นนี้ ได้แก่ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูซักถามการนับถือศาสนาของนักเรียนว่าใครนับถือศาสนาอะไรกันบ้าง

7. ครูอธิบายสรุปถึงความหมายของพุทธมามกะ แล้วให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาออกมาเล่าว่า เคยทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือไม่ และเคยทำอะไร หรือครูอาจให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) พุทธมามกะหมายถึงใคร
- 2) คนที่นับถือพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือไม่ เพราะอะไร
- 3) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

8. ครูเล่าประวัติความเป็นมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะให้นักเรียนฟัง พร้อมแสดงภาพสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ผู้เรียบเรียงพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะไว้เป็นแบบแผนให้นักเรียนดู แล้วสุ่มตัวอย่างนักเรียน 2-3 คนให้ออกมาเล่าประวัติความเป็นมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะเพื่อตรวจสอบความรู้และความเข้าใจของนักเรียน จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่ชาวพุทธจำเป็นต้องทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

9. ครูให้นักเรียนดูภาพกิจกรรมหรือวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

10. ครูให้นักเรียนอ่านหรือศึกษาพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ แล้วตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบ เช่น

1) นักเรียนได้ความรู้อะไรบ้างจากการดูภาพหรือวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

2) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะในภาพหรือในวีดิทัศน์มีขั้นตอนของระเบียบพิธีการเหมือนกับที่ได้อ่านหรือศึกษามาหรือไม่ อย่างไร

11. ครูสรุปขั้นตอนของระเบียบพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน แต่ละกลุ่มฝึกแสดงตนเป็นพุทธมามกะตามขั้นตอนต่าง ๆ พร้อมออกมาสวดให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ และช่วยกันประเมินผล โดยครูคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติมและสังเกตพฤติกรรมในการสวด

12. เมื่อสวดการแสดงตนเป็นพุทธมามกะครบทุกกลุ่มแล้ว ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นให้นักเรียนดูแผนภูมิระเบียบพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และสรุปขั้นตอนของระเบียบพิธีดังกล่าวให้นักเรียนฟัง

แผนภูมิระเบียบพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

1) **ขั้นเตรียมการ** มีระเบียบปฏิบัติดังนี้

(1) มอบตัว ครูนำรายชื่อนักเรียนที่จะเข้าพิธีแสดงตน ดอกไม้ และรูปเทียนใส่พาน ไปถวายพระอาจารย์ที่จะมาเป็นประธานในพิธี พร้อมทั้งนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 4 รูป

(2) จัดสถานที่ สถานที่ทำพิธีควรเป็นโบสถ์หรือในวิหารที่วัด แต่ถ้าจัดที่หอประชุมของโรงเรียน ควรจัดให้มีโต๊ะหมู่บูชาและจัดที่นั่งพระสงฆ์ (อาสน์สงฆ์) ให้เหมาะสม

2) **ขั้นพิธีการ** เมื่อถึงวันประกอบพิธีมีระเบียบปฏิบัติดังนี้

(1) นักเรียนมาประชุมพร้อมกัน ณ สถานที่ประกอบพิธี

(2) เมื่อพระสงฆ์มาพร้อมแล้ว ทุกคนนั่งคุกเข่าและกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ตัวแทนนักเรียนจุดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยและกล่าวนำคำบูชาว่า “อิมินา สักกาเรนะ...” นักเรียนทุกคนว่าตาม

(3) ตัวแทนนักเรียนถวายเครื่องสักการะแด่พระอาจารย์และกราบ 3 ครั้ง ทุกคนกราบตาม

(5) เมื่อกล่าวคำปฏิญาณตนจบ พระสงฆ์ประนมมือรับว่า “สาธุ” นักเรียนทุกคนนั่งพับเพียบและประนมมือฟังโอวาทจากพระอาจารย์ผู้เป็นประธาน เมื่อจบโอวาทให้กล่าวคำว่า “สาธุ” พร้อม ๆ กัน

(6) ตัวแทนนักเรียนกล่าวคำอาราธนาสืล 5 ทุกคนตั้งใจรับไตรสรณคมน์และสมาทานสืลตามพระอาจารย์ จบแล้วกราบ 3 ครั้ง

(7) ตัวแทนนักเรียนถวายเครื่องไทยธรรม (ถ้ามี) จากนั้นทุกคนกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล และรับพร จบแล้วนั่งคุกเข่า กราบ 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

13. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า การปฏิบัติตนให้เหมาะสมในฐานะที่เป็นสาวกของศาสนาที่ตนนับถือหรือศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียนมีผลได้อย่างไร สรุปล แล้วให้ส่งตัวแทนออกมาเขียนลงบนกระดานดำ และให้นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้ลงสมุด

14. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

15. ครูนักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

16. ครูน่านักเรียนไปทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะที่วัดและร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดเช่นช่วยกันทำความสะอาดวัดตามโอกาสที่เหมาะสม พร้อมทั้งให้นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติตนที่วัดในสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 5 สรุปล

17. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปลความรู้เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ: การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ หรือสรุปลเป็นเรียงความ แผนทีความคิด หรือผังมโนทัศน์ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

18. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธเรื่อง การลุกขึ้นต้อนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ และมรรยาทในการสนทนาพร้อมทั้งฝึกปฏิบัติ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

• ให้นักเรียนไปสังเกตการณ์การเข้าร่วมพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะของชาวพุทธในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์จริง

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. ภาพสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
3. ภาพกิจกรรมหรือวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
4. แผนภูมิระเบียบพิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
5. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
6. แบบบันทึกความรู้
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
9. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
10. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____	
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____	
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____	
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____	
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12

มรรยาทชาวพุทธ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	เวลา 2 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

ชาวพุทธที่ดีควรแสดงมรรยาทชาวพุทธให้ถูกต้องเหมาะสมต่อพระสงฆ์ในเรื่องการลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ และการสนทนา นอกจากนี้ชาวพุทธควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน รวมทั้งช่วยกันดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/1)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายวิธีปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธในเรื่องการลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ การสนทนา และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (K, P)
2. อธิบายวิธีปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน รวมทั้งช่วยกันดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถานได้ (K, P)
3. สนใจใฝ่เรียนรู้เรื่อง มรรยาทชาวพุทธ (A)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง มรรยาทชาวพุทธ 3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- มรรยาทชาวพุทธ
  1. การลุกขึ้นยืนรับ
  2. การต้อนรับ

3. การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์
4. มรรยาทในการสนทนา
5. การปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน
6. การดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ
ศิลปะ	➔	ออกแบบและตกแต่งแผนที่ความคิดเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ
การงานอาชีพฯ	➔	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ตหรือจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 22

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัดก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่อง มรรยาทชาวพุทธที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลงที่เกี่ยวกับพระรัตนตรัยหรือพระสงฆ์ แล้วสนทนาถึงเนื้อหาของเพลงเพื่อให้เห็นความสำคัญของพระรัตนตรัยหรือพระสงฆ์

4. ครูนำสนทนาเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ เช่น

- 1) มรรยาทชาวพุทธคืออะไร
- 2) มรรยาทชาวพุทธเหมือนกันหรือแตกต่างจากมรรยาทไทย

จากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างมรรยาทชาวพุทธว่ามีอะไรบ้าง

5. ครูสรุปความรู้เรื่องมรรยาทชาวพุทธ แล้วเชื่อมโยงไปสู่มรรยาทชาวพุทธที่จะเรียน ได้แก่ การลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์ การสนทนา การปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน และการดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันศึกษา สืบค้น และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมรรยาทชาวพุทธตามหัวข้อที่กำหนดให้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด อินเทอร์เน็ต แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การลุกขึ้นยืนรับ

กลุ่มที่ 2 การต้อนรับ

กลุ่มที่ 3 การรับ-ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์

กลุ่มที่ 4 มรรยาทในการสนทนา

กลุ่มที่ 5 การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน

กลุ่มที่ 6 การดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน

7. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธตามที่กลุ่มได้รับมอบหมาย

8. ครูให้นักเรียนกลุ่มที่ 1-4 ผลัดกันออกมาสาธิตการฝึกปฏิบัติ โดยครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นและประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อไป

ชั่วโมงที่ 23

10. ครูทบทวนความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ในชั่วโมงที่ผ่านมา จากนั้นให้นักเรียนกลุ่มที่ 1-4 ผลัดกันออกมาสาธิตการฝึกปฏิบัติ โดยครูและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นและประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อไป

11. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า การปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือในประเทศสมาชิกอาเซียนมีผลได้อย่างไร สรุป แล้วให้ส่งตัวแทนออกมาเขียนลงบนกระดานดำ และให้นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้ลงสมุด

12. ครูสนทนากับนักเรียนถึงความแตกต่างระหว่างวัดกับพุทธสถาน พร้อมทั้งให้นักเรียนดูภาพประกอบการสนทนา จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เราไปวัดหรือพุทธสถานเพื่อทำกิจกรรมอย่างไรได้อย่างไร เช่น ทำบุญตักบาตร ฟังธรรม นั่งสมาธิ เราควรปฏิบัติตนอย่างไร

13. ครูสรุปผลการแสดงความคิดเห็น โดยเขียนข้อสรุปลงบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

14. ครูให้นักเรียนดูภาพศาสนวัตถุและศาสนสถานทางพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป เรีขัญ หรือรูปปั้นพระสงฆ์ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของศาสนวัตถุและศาสนสถาน ยกตัวอย่างศาสนวัตถุและศาสนสถานนอกเหนือจากภาพที่ครูนำมาให้ดู

14. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ศาสนวัตถุและศาสนสถานเป็นสมบัติของเราทุกคน เราทุกคนจึงต้องช่วยกันดูแลรักษา ครูให้นักเรียนช่วยกันบอกวิธีดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน โดยเขียนคำตอบของนักเรียนบนกระดานดำ

15. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปวิธีดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน และมอบหมายให้นักเรียนสร้างเป็นแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

16. ครูเลือกแผนที่ความคิดของนักเรียน 2-3 คน นำมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานเพื่อนำมาจัดป้ายนิเทศ

17. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า การปฏิบัติตนให้เหมาะสมเมื่ออยู่ในศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือในประเทศสมาชิกอาเซียนมีผลได้อย่างไร สรุป แล้วให้ส่งตัวแทนออกมาเขียนลงบนกระดานดำ และให้นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้ลงสมุด

18. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนได้ข้อคิดอย่างไรบ้างจากการฟังมรณภาพชาวพุทธที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณ เรื่อง การรู้จักตนเอง ภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งทำให้เรารู้คุณค่าของตนเอง เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา และวิถีไทย เข้าถึงคุณค่ามากกว่ายึดติดในรูปแบบ ครูช่วยนักเรียนเขียนสรุปลงบนกระดานดำเป็นแผนที่ความคิด แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

19. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฟังสนผู้เรียน

20. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับมรณภาพชาวพุทธและแบบทดสอบการวัด ในแบบฝึกทักษะรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

21. ครูแนะนำให้นักเรียนนำมรณภาพชาวพุทธเรื่อง การลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของ ให้พระสงฆ์ มรณภาพในการสนทนา การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน และการดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน ไปฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญและปฏิบัติจริงในโอกาสต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 สรุป

22. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง มรณภาพชาวพุทธ โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นเรียงความ แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

23. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

24. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของนักเรียน

25. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนพิธีเรื่อง การอาราธนาศีลและสมาทานศีล เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูนำนักเรียนไปวัดใกล้โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนในสถานการณ์จริง เช่น การลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ-ส่งสิ่งของให้

พระสงฆ์ มรรยาทในการสนทนา การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน และการดูแลรักษาศาสนวัตถุ และศาสนสถาน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

2. ครูให้นักเรียนสำรวจวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่อไปทัศนศึกษาโบราณสถาน พุทธสถาน หรือศาสนสถานแห่งใดแห่งหนึ่ง บันทึกข้อมูล แล้วนำมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. เพลงที่เกี่ยวกับพระรัตนตรัยหรือพระสงฆ์
2. ภาพวัดและพุทธสถาน
3. ภาพศาสนวัตถุและศาสนสถานทางพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป เหริยัญหรือรูปปั้นพระสงฆ์ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ
4. แบบทดสอบหลังเรียน
5. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
6. แบบบันทึกความรู้
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
9. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
10. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

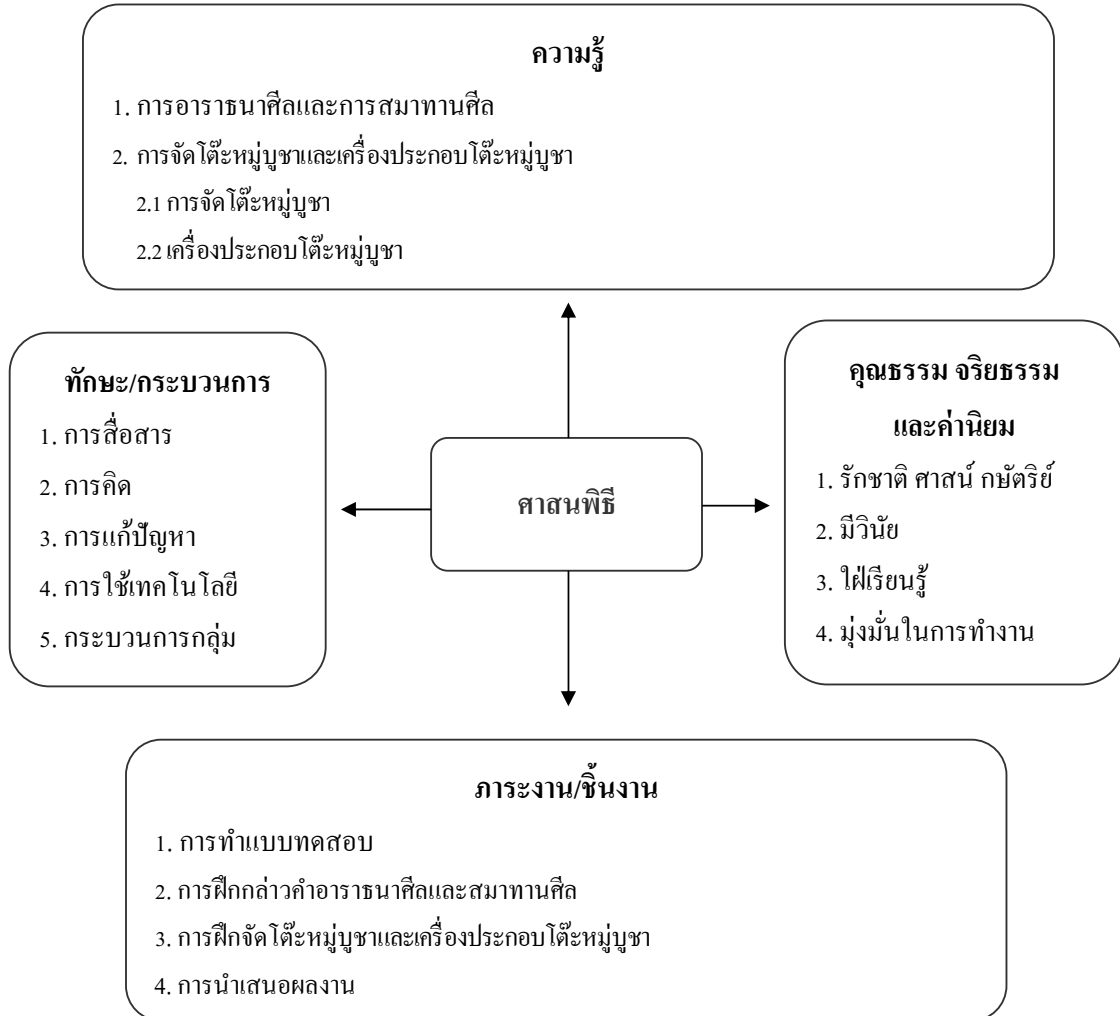
1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____	
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____	
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____	
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____	
ลงชื่อ _____ ผู้สอน	
_____ / _____ / _____	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

ศาสนพิธี

เวลา 2 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี <ul style="list-style-type: none"> • เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนาพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/2) 	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า... <ol style="list-style-type: none"> 1. ในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยทั่วไป ชาวพุทธจะอาราธนาศีลและสมาทานศีลก่อนเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติและสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระรัตนตรัย 2. การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นประเพณีของชาวพุทธที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของงานและผู้มาร่วมงาน 	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน <ol style="list-style-type: none"> 1. เราอาราธนาศีลและสมาทานศีลก่อนประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพื่ออะไร 2. ทำไมเราจึงต้องศึกษาการจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาให้ถูกต้องเหมาะสมในการประกอบพิธีกรรม
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า... <ol style="list-style-type: none"> 1. คำสำคัญ ได้แก่ ศาสนพิธี โต๊ะหมู่บูชา 2. การอาราธนาศีล คือ การกล่าวขอเชิญให้พระสงฆ์ให้ศีล การสมาทานศีล คือ การรับศีลแต่ละข้อ ไปประพฤติปฏิบัติเป็น ทั้งการอาราธนาศีลและการสมาทานศีล เป็นศาสนาพิธีที่ชาวพุทธควรปฏิบัติก่อนการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและควรปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติและสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระรัตนตรัย 3. การจัดโต๊ะหมู่บูชาเป็นการจัดเครื่องบูชาพระรัตนตรัย เพื่อแสดงให้เห็นว่างานพิธีนั้นมีพระรัตนตรัยครบสมบูรณ์ การจัดโต๊ะหมู่บูชามีหลายแบบ และเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาที่สำคัญ ได้แก่ แจกันดอกไม้ เชิงเทียน และกระถางธูป ชาวพุทธควรจัดสิ่งเหล่านี้ให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของงานและผู้มาร่วมงาน 	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ... <ol style="list-style-type: none"> 1. ฝึกอาราธนาศีลและสมาทานศีลตามขั้นตอนต่าง ๆ 2. ฝึกจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่าง	

แท้จริง	
1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ 1.1 ฝึกกล่าวคำอาราธนาศีลและสมาทานศีล 1.2 ฝึกจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา	
2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ
3. สิ่งที่มีุงประเมิน 3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ ดัดแปลง และ นำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกรักของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง 3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ	
ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล	เวลา 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 การจัดโต๊ะหมู่บูชา	เวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13

การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี

เวลา 1 ชั่วโมง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การอาราธนาศีล คือ การกล่าวขอเชิญให้พระสงฆ์ให้ศีล การสมาทานศีล คือ การรับศีลแต่ละข้อไปประพฤติปฏิบัติ ทั้งการอาราธนาศีลและการสมาทานศีลเป็นศาสนพิธีที่ชาวพุทธควรปฏิบัติก่อนการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและควรปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติ และสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระรัตนตรัย

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/2)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายความหมายและปฏิบัติตนในการอาราธนาศีลและการสมาทานศีลได้ถูกต้อง (K, P)
- ฝึกกล่าวคำอาราธนาศีลและคำสมาทานศีลได้ถูกต้อง (P)
- กล่าวคำอาราธนาศีลและสมาทานศีลได้ถูกต้อง (K)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล

6. แนวทางบูรณาการ

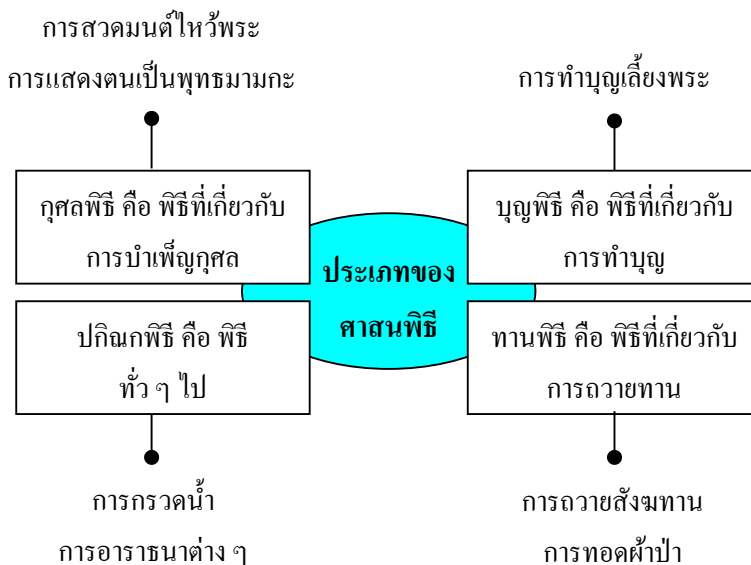
- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเรื่องเกี่ยวกับการอาราธนาศีลและการสมาทานศีล
- การงานอาชีพ ➡ สืบค้นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการอาราธนาศีลและการสมาทานศีลจากอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 24

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

- ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบตัว U นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าที่ได้รับไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา
- ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
- ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ
- ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นนำเสนอเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ศาสนพิธี เพื่อทบทวนความรู้หรือประสบการณ์เดิมของนักเรียน และให้นักเรียนช่วยกันบอกชื่อศาสนพิธีที่รู้จักคนละ 1 ชื่อ ครูเขียนชื่อศาสนพิธีบนกระดานดำ แล้วสรุปความหมายของศาสนพิธี พร้อมทั้งให้นักเรียนดูแผนภูมิหรือผังมโนทัศน์แสดงประเภทของศาสนพิธี 4 ประเภท ได้แก่ กุศลพิธี คือ พิธีที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญกุศล เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ บุญพิธี คือ พิธีที่เกี่ยวกับการทำบุญ เช่น การทำบุญเลี้ยงพระ ทานพิธี คือ พิธีที่เกี่ยวกับการถวายทาน เช่น การถวายสังฆทาน การทอดผ้าป่า และปกิณกพิธี คือ พิธีทั่วไป เช่น การกรวดน้ำ การอาราธนาต่าง ๆ

5. ครูให้นักเรียนช่วยกันจัดประเภทของศาสนพิธีที่ได้ช่วยยกตัวอย่าง

6. ครูให้นักเรียนคู่วิทัศน์เกี่ยวกับศาสนพิธีหรือพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ในพิธีทำบุญเลี้ยงพระ แล้วสนทนากับนักเรียนเพื่อสรุปความรู้จากวิทัศน์ และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาในบทเรียน ได้แก่ การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

7. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิคำอาราธนาศีล คำไตรสรณคมน์ คำสมาทานศีล และคำสรุปศีล จากนั้นสนทนาซักถามนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้

คำอาราธนาศีล

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจา มะ
หุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจา มะ
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจา มะ

คำไตรสรณคมน์

พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
หุติยัมปิ พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ
หุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ
หุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

คำสมาทานศีล

ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
กาเมสุ มิจฉาจारा เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
สุราเมระยะมัชชะปมาทัญฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

คำสรุปศีล

อิมานิ ปัญจะ สิกขาปะทานิ
สีเลนะ สุคะตัง ยันติ สีเลนะ โภคะสัมปะทา
สีเลนะ นิพพุตัง ยันติ ตัสมา สິลลัง วิโสระเย

1) จากวิถีทัศน์ที่นักเรียนได้ดูมา คำอาราธนาศีลอยู่ในช่วงใดของพิธีทำบุญเลี้ยงพระ เพราะอะไร

2) การอาราธนาศีลและการสมาทานศีลต้องมีทุกครั้งี่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือไม่ เพราะอะไร

8. ครูให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนฝึกกล่าวคำอาราธนาศีลและสมาทานศีล พร้อมทั้งผลัดกันประเมินผล

9. ครูสังเกตการณ์ฝึกปฏิบัติของนักเรียนเป็นรายบุคคลตามแบบประเมินการฝึกอาราธนาศีลและการสมาทานศีลที่ครูและนักเรียนได้ช่วยกันออกแบบ

10. ครูสุ่มนักเรียน 6 คู่ ออกมาสาธิตกล่าวคำอาราธนาศีลและสมาทานศีล

11. ครูอธิบายเพิ่มเติมว่า หลังจากที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดใน พ.ศ. 2558 ประชาชนในอาเซียนจะมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น จากประเด็นนี้ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียนจำเป็นหรือไม่ที่ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตนตามศาสนพิธีของศาสนาต่าง ๆ สรุป บันทึกผล แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

12. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนและให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

13. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอาราธนาศีลและสมาทานศีล ในแบบฝึกทักษะ รายวิชา พื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด และช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

14. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้เรื่อง การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล ไปฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญและปฏิบัติจริงในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

15. ครูให้นักเรียนเขียนบันทึกเหตุการณ์ที่ได้ปฏิบัติศาสนพิธีหรือพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ดังกล่าว พร้อมระบุผลที่ได้รับจากการปฏิบัติดังกล่าว แล้วนำผลมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังในชั้นเรียน

ขั้นที่ 5 สรุป

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง การอาราธนาศีลและการสมาทานศีล โดยให้นักเรียนเขียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความ เรียงแผนผังความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม

17. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนพิธีเรื่อง การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

- ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการอาราธนาศีลและการสมาทานศีล แล้วนำความรู้มาจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. แผนภูมิหรือผังมโนทัศน์แสดงประเภทของศาสนพิธี 4 ประเภท
3. วิดีทัศน์เกี่ยวกับศาสนพิธีหรือพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ในพิธีทำบุญเลี้ยงพระ
4. แผนภูมิคำอาราธนาศีล คำไตรสรณคมน์ คำสมาทานศีล และคำสรูปศีล
5. แบบบันทึกความรู้
6. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
9. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14

การจัดโต๊ะหมู่บูชา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การจัดโต๊ะหมู่บูชา

เวลา 1 ชั่วโมง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การจัดโต๊ะหมู่บูชาเป็นการจัดเครื่องบูชาพระรัตนตรัย เพื่อแสดงให้เห็นว่างานพิธีนั้นมีพระรัตนตรัยครบสมบูรณ์การจัดโต๊ะหมู่บูชามีหลายแบบ และเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาที่สำคัญ ได้แก่ แจกันดอกไม้ เชิงเทียน และกระถางรูป ชาวพุทธควรจัดสิ่งเหล่านี้ให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของงานและผู้มาร่วมงาน

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ป. 3/2)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายวิธีการจัด โต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชาได้ถูกต้อง (K)
- เห็นความสำคัญในการจัด โต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชา (A)
- จัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง ศาสนพิธี 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา
  - การจัดโต๊ะหมู่บูชา

2. เครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย → ฟัง คิด อ่าน และเขียนเรื่องเกี่ยวกับการจัดโต๊ะหมู่บูชา
- การงานอาชีพ → สืบค้นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดโต๊ะหมู่บูชาจากอินเทอร์เน็ต
- ศิลปะ → วาดภาพระบายสีโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 25

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบตัว U หรือนักเรียนศึกษานอกห้องเรียน เช่น ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าได้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุป มา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้นักเรียนเล่นเกมถาม-ตอบ เกี่ยวกับการจัดโต๊ะหมู่บูชาที่ได้เรียนรู้มาแล้ว โดยให้นักเรียนตอบคำถามจากบัตรคำถาม นักเรียนคนที่ตอบคำถามถูกยกมือตอบทีละคน นักเรียนคนที่ตอบคำถามถูกมากที่สุดเป็นผู้ชนะ จากนั้นครูกล่าวชมเชยนักเรียน แล้วสรุป เชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

4. ครูให้นักเรียนคู่วิเคราะห์เกี่ยวกับการประกวดโต๊ะหมู่บูชาหรือภาพโต๊ะหมู่บูชาแบบต่าง ๆ เช่น แบบหมู่ 5 แบบหมู่ 7 แบบหมู่ 9 หรือให้นักเรียนดูโต๊ะหมู่บูชาของจริงที่ห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม

5. ครูแนะนำให้นักเรียนรู้จักโต๊ะหมู่บูชาแบบที่จัดอยู่ในห้องประชุมหรือห้องจริยธรรมว่า เป็นแบบใด พร้อมชี้ให้นักเรียนดูเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา และบอกความหมายของเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาแต่ละอย่าง เช่น รูป 3 ดอก หมายถึง พุทธคุณ 3 ประการของพระพุทธเจ้า เทียน 2 เล่ม หมายถึง พระธรรมและพระวินัย ดอกไม้ หมายถึง พระสงฆ์

6. ครูให้นักเรียนศึกษาวิธีการจัดวางโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4–6 คน สาธิตการจัดวางโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นและประเมินผลการสาธิต

7. ครูอธิบายเชื่อมโยงว่า การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาเป็นการปฏิบัติตามศาสนพิธีอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า ถ้าประชาชนของประเทศสมาชิก

อาเซียนเห็นคุณค่าและปฏิบัติตนได้ถูกต้องในศาสนพิธีของศาสนาที่ตนนับถือหรือศาสนาอื่น ๆ จะก่อให้เกิดผลดีต่อการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนอย่างไร สรุป และบันทึกผล

8. ครูสรุปและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นให้นักเรียนบันทึกข้อสรุปลงในสมุด

9. ครูอธิบายเชื่อมโยงว่า การจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาเป็นกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ในฐานะที่เราเคยศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบ้างแล้ว นักเรียนคิดว่าเราจะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการจัดโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาได้อย่างไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ และครูเขียนคำตอบของนักเรียนลงบนกระดานดำ

10. ครูสรุปคำตอบและอธิบายเพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

11. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูสังเกตพฤติกรรมในการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

12. ครูให้นักเรียนเลือกวาดภาพ โต๊ะหมู่บูชาแบบใดแบบหนึ่ง พร้อมระบายสีให้สวยงาม แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

13. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัด โต๊ะหมู่บูชาและแบบทดสอบการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ประจำหน่วยการเรียนรู้ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

14. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้เรื่อง การจัด โต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชา ไปฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญและปฏิบัติจริงในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

15. ครูให้นักเรียนเขียนบันทึกเหตุการณ์ที่ได้การจัด โต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชา พร้อมระบุผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ แล้วนำผลมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังในชั้นเรียน

ขั้นที่ 5 สรุป

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง การจัด โต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบ โต๊ะหมู่บูชา โดยให้นักเรียนเขียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

17. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

18. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของนักเรียน

19. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่อง การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

- ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการจัด โต๊ะหมู่บูชา แล้วนำความรู้มาจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการประกวด โต๊ะหมู่บูชาหรือภาพ โต๊ะหมู่บูชาแบบต่าง ๆ เช่น แบบหมู่ 5 แบบหมู่ 7 แบบหมู่ 9
2. โต๊ะหมู่บูชาของจริง
3. แบบทดสอบหลังเรียน
4. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม
5. แบบบันทึกความรู้
6. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
9. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

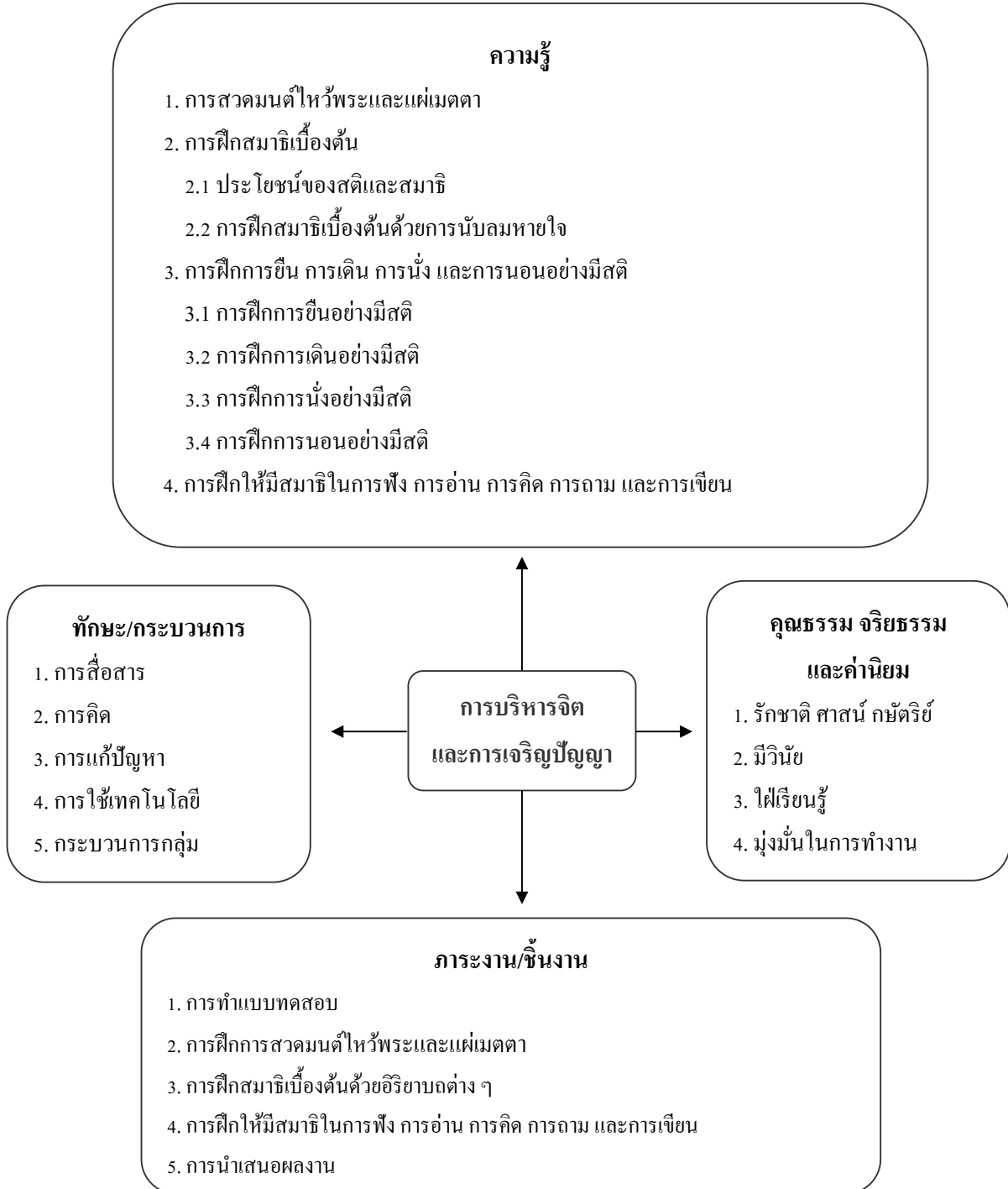
1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____/_____/_____

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

การบริหารจิตและการเจริญปัญญา

เวลา 4 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
<p>ตัวชี้วัดชั้นปี</p> <ul style="list-style-type: none"> เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/6) 	
<p>ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน</p> <p>นักเรียนจะเข้าใจว่า...</p> <ol style="list-style-type: none"> การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาเป็นกิจกรรมที่ควรทำก่อนการฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบ การฝึกสมาธิเบื้องต้นสามารถทำได้ในอิริยาบถต่าง ๆ ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง และการนอน ซึ่งเราควรใช้อิริยาบถที่เหมาะสมกับคน นอกจากการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนแล้ว เราสามารถฝึกสติและสมาธิได้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน 	<p>คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน</p> <ol style="list-style-type: none"> การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาก่อนฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญามีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ทำได้อย่างไร การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนมีประโยชน์อย่างไร
<p>ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน</p> <p>นักเรียนจะรู้ว่า...</p> <ol style="list-style-type: none"> การสวดมนต์ไหว้พระเป็นการกล่าวสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย เราสามารถทำได้ตลอดเวลาแต่เวลาที่กระทำกันเป็นประจำ ได้แก่ ตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน และตอนกลางคืนก่อนนอน หลังจากสวดมนต์ไหว้พระแล้ว เราควรแผ่เมตตาเพื่อส่งความรักและความปรารถนาดีให้แก่ผู้อื่น สำหรับในการฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญา เราควรสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบ สติและสมาธิเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ คนที่มีสติและสมาธิจะเป็นคนที่มีความสงบ สุขุมรอบคอบ และสามารถควบคุมตนเองได้ รวมทั้งช่วยป้องกันอันตรายหรือความผิดพลาดที่จะเกิดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ การฝึกสมาธิเบื้องต้นสามารถทำได้หลายวิธี วิธีทำที่ง่าย 	<p>ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ...</p> <ol style="list-style-type: none"> สืบค้นข้อมูลและฝึกสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาตามขั้นตอนต่าง ๆ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของสติ สมาธิ และปัญญา ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถามและการเขียนตามขั้นตอนต่าง ๆ

<p>ได้แก่ การนับลมหายใจ ซึ่งมีหลายขั้นตอน การปฏิบัติ ได้แก่ เลือกสถานที่และเวลาให้เหมาะสม สมาทานศีล สวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตา ตัดความกังวลต่าง ๆ นั่งขัดสมาธิ กำหนดลมหายใจเข้า-ออกโดยนับเป็นคู่ ๆ</p> <p>4. การฝึกสมาธิเบื้องต้นสามารถทำได้ในอิริยาบถต่าง ๆ ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง และการนอน ซึ่งเราสามารถ ใช้อิริยาบถที่เหมาะสมกับตนและควรทำอย่างมีสติ</p> <p>5. นอกจากการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนแล้ว เรายัง สามารถฝึกสติและสมาธิได้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึก ให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการ เขียน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ฟังรู้เรื่อง เข้าใจเรื่องที่ฟัง อ่านรู้เรื่อง อ่านได้รวดเร็ว อ่านได้ถูกต้อง คิดแต่เรื่องดี มีประโยชน์ ถูกต้อง และถูกต้อง ถามแต่เรื่องดี มีประโยชน์ และตรงประเด็น จดจ่อเรื่องดี มีประโยชน์ และถูกต้อง</p> <p>6. การฝึกสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถามและการ เขียนเป็นการทำจิตใจให้สงบ จดจ่อ แน่วแน่อยู่กับเรื่อง ใดเรื่องหนึ่งหรือที่เรียกว่า การตั้งใจนั่นเอง ซึ่งจะทำให้ เกิดผลดีกับตนเอง</p>	
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
<p>1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ</p> <p>1.1 ฝึกการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา</p> <p>1.2 ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ</p> <p>1.3 ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน</p>	
<p>2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) การทดสอบ</p> <p>2) การประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>	<p>2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน</p> <p>2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม</p> <p>3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ</p>

3. สิ่งที่น่าประหลาดใจ

- 3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความและตีความ การประยุกต์ คัดแปลง และ นำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกรู้ใจของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง
- 3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- 3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา	เวลา 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 การฝึกสติและสมาธิด้วยกิจกรรมต่าง ๆ	เวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15

การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **เวลา 1 ชั่วโมง**
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**

1. สาระสำคัญ

การสวดมนต์ไหว้พระเป็นการกล่าวสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย เราสามารถทำได้ตลอดเวลาแต่เวลาที่กระทำกันเป็นประจำ ได้แก่ ตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียนและตอนกลางคืนก่อนนอน หลังจากสวดมนต์ไหว้พระแล้ว เราควรแผ่เมตตาเพื่อส่งความรักและความปรารถนาดีให้แก่ผู้อื่น สำหรับในการศึกษาบริหารจัดการและเจริญปัญญา เราควรสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/6)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ฝึกปฏิบัติการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาได้ถูกต้อง (P)
- บอกประโยชน์ของการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา รวมทั้งระบุขั้นตอนการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาได้ (K)
- เห็นคุณค่าของการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา (A)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา 3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา
 การงานอาชีพ ➡ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาจากอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 26

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบตัว U หรือนำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าได้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2–3 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

3. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก–ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นสนทนากับนักเรียนหรือให้คู่วิเคราะห์เกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา

5. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาของตนเองว่า เคยสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาหรือไม่ ถ้าเคย ทำเวลาใด บทสวดมนต์ไหว้พระว่าอย่างไร บทแผ่เมตตาว่าอย่างไร เมื่อได้สวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตาแล้วมีความรู้สึกอย่างไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูสนทนาหรือซักถามข้อมูลเกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3–5 คน แต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แล้วส่งตัวแทนผลัดกันนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

8. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย และเขียนสรุปเกี่ยวกับเรื่อง
ที่อ่าน

9. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา และผลัดกันประเมินผลการฝึกตามแบบประเมินผลการฝึกสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา

10. ครูให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า ถ้าประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียนเห็นคุณค่าของการสวดมนต์และแผ่เมตตาหรือการส่งความปรารถนาดีต่อกันตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือจะก่อให้เกิดผลดีอย่างไร จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุป แล้วให้นักเรียนบันทึกผลลงในสมุด

11. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นร่วมกันสนทนาถึงผลดีและวัตถุประสงค์ของการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

12. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา ในแบบฝึกทักษะรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

13. ครูแนะนำให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้และแผ่เมตตาอย่างสม่ำเสมอ บันทึกผลดีที่ได้รับจากการปฏิบัติดังกล่าว แล้วนำผลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

ขั้นที่ 5 สรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา โดยให้นักเรียนเขียนสรุปลงในสมุดหรือแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

15. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่องการฝึกสมาธิเบื้องต้น พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

- ครูแนะนำให้นักเรียนฝึกปฏิบัติกรสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตากับชาวพุทธในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น วันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. วัตถุประสงค์เกี่ยวกับการสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา
2. แบบประเมินผลการฝึกสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา
3. แบบบันทึกความรู้
4. แบบทดสอบก่อนเรียน
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16

การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและเจริญปัญญา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การฝึกสมาธิเบื้องต้นสามารถทำได้หลายวิธี วิธีทำที่ง่าย ได้แก่ การนับลมหายใจ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติ ได้แก่ เลือกสถานที่และเวลาให้เหมาะสม สมาทานจิต สวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตา ตัดความกังวลต่าง ๆ นั่งขัดสมาธิ กำหนดลมหายใจเข้าออกโดยนับเป็นคู่ ๆ และการฝึกสมาธิเบื้องต้นสามารถทำได้ในอิริยาบถต่าง ๆ ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง และการนอน ซึ่งเราควรใช้อิริยาบถที่เหมาะสมกับตนและควรทำอย่างมีสติ

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/6)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายประโยชน์ของสติและสมาธิ รวมทั้งระบุขั้นตอนการทำสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจ (K)
- ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจได้ถูกต้อง (P)
- ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง และการนอนได้ (P)
- เห็นคุณค่าของการฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ (A)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> ซักถามความรู้เรื่อง การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ตรวจผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

1. การฝึกสมาธิเบื้องต้น
2. การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับการฝึกสมาธิเบื้องต้น
- ศิลปะ ➡ ร้องเพลงและทำท่าประกอบเพลง “ตบแผละฝึกสติ”

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 27

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผ่อนคลายในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบตัว U นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นคิดแผนภูมิเพลง “ตบแผละฝึกสติ” บนกระดานดำ ให้นักเรียนอ่าน 2-3 เที่ยว จากนั้นครูร้องเพลง และขออาสาสมัครนักเรียน 2 คน ออกมาทำท่าทางประกอบให้เพื่อน ๆ ดู 2-3 เที่ยว

“ตบแผละฝึกสติ”

ตบแผละ ตบแตะ ตบแผละ ปากใจตรงกันนั้นแหละ
เรามาลองฝึกกัน จิตกาย สัมพันธ์กับปาก ตบแผละ

4. ครูให้นักเรียนร้องเพลงและทำท่าทางประกอบคนเดียว เพื่อจับจังหวะก่อน เมื่อจับจังหวะได้และทำท่าทางถูกแล้ว ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนหันหน้าเข้าหากัน ร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบเป็นคู่ เริ่มจากจังหวะช้า ๆ ก่อน 2 เที่ยว และเร่งจังหวะเร็วขึ้นอีกประมาณ 2 เที่ยว

การทำท่าทางประกอบเพลง “ตบแผละฝึกสติ”

วิธีฝึก ให้นักเรียนจับคู่หันหน้าเข้าหากัน

- จังหวะที่ 1 ตบมือของตนเอง (ตบ)
- จังหวะที่ 2 ตบเข้าของตนเอง (แผละ)
- จังหวะที่ 3 ตบมือของตนเอง (ตบ)
- จังหวะที่ 4 แบนมือทั้งสองให้แตะมือเพื่อน (แตะ)

จังหวะที่ 5 ตบมือของตนเอง (ตบ)

จังหวะที่ 6 ตบเข้าของตนเอง (แผละ) ฯลฯ

5. ครูชมเชยการทำท่าทางของนักเรียน แล้วสนทนากับนักเรียนว่า นักเรียนบางคนสามารถร้องเพลง และทำท่าทางประกอบเพลงได้โดยไม่ผิดพลาด เพราะมีสติ แต่บางคนอาจ วาจา ใจไม่สัมพันธ์กัน ทำให้ผิดพลาด เพราะไม่มีสติและสมาธิ

6. ครูซักถามนักเรียนว่า ทำอย่างไรจึงจะมีสติและสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนช่วยกันคิด

7. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า วิธีทำให้มีสติและสมาธิก็คือการหมั่นฝึกจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใสอย่างสม่ำเสมอ จากนั้นจึงเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาในบทเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

8. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่อง การฝึกสมาธิเบื้องต้น

9. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง และจะนำเรื่องดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสมาธิเบื้องต้นอย่างไร

10. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่อง การฝึกสมาธิเบื้องต้น โดยให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด

11. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านและสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่อง การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ชั่วโมงที่ 28

12. ครูทบทวนความรู้เรื่อง การฝึกสมาธิเบื้องต้น จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่อง การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม

13. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่อง การฝึกการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ

14. ครูให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนเพื่อฝึกปฏิบัติการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ โดยให้นักเรียนสลับเปลี่ยนกัน คือ เมื่อเพื่อนคนหนึ่งฝึกปฏิบัติ ให้เพื่อนอีกคนหนึ่งคอยประเมินความถูกต้อง ทำสลับกันไปมา

15. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1) ทำไมผู้ที่มีสติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ไม่ประมาทในตนเอง มีความปลอดภัย และไม่ประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ

2) การฝึกนอนอย่างมีสตินอกจากนอนหงายแล้ว ยังสามารถฝึกนอนในท่าอื่นอีกได้หรือไม่อย่างไร

3) ถ้าเราสามารถปฏิบัติตนในการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติจะเกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร

16. ครูร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ โดยให้นักเรียนเขียนบันทึกลงในสมุด

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

17. ครูให้นักเรียนคู่วิถีปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ จากนั้นให้นักเรียนฝึกสมาธิในอิริยาบถต่าง ๆ ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการฝึกในอิริยาบถนั้น ๆ สำหรับการฝึกนั่งนอกจากภาวนาว่า “พุท-โธ” หรือภาวนาว่า “พองหนอ-ยุบหนอ” แล้วอาจใช้วิธีนับลมหายใจเข้า-ออก โดยนับเป็นคู่ ๆ หลังจากฝึกตามเวลาที่กำหนดแล้ว ครูให้นักเรียนบันทึกผลการฝึก erva น้ อุกิ สว น กุ สล และแผ่เมตตา จากนั้นร่วมกันสนทนาถึงผลที่ได้รับจากการฝึก

18. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกสมาธิเบื้องต้น ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

19. ครูแนะนำให้นักเรียนหมั่นฝึกสมาธิและฝึกใช้สติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การอ่านหนังสือ การเล่นเกม การทำงาน บันทึกผลที่ได้รับจากการฝึกดังกล่าว เพื่อนำผลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

ขั้นที่ 5 สรุป

20. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง การฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ โดยให้นักเรียนบันทึกสรุปลงในสมุดหรือแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นเรียงความ แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

21. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเรื่อง การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน เป็นการบ้านเพื่อเตรียมจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

- ครูนำนักเรียนไปฝึกปฏิบัติบริหารจัดการและการเจริญปัญญาที่วัดตาม โอกาสที่เหมาะสม

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แผ่นภูมิเพลง “ตบแผละฝึกสติ”
2. วิถีทัศน์เกี่ยวกับการฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่างมีสติ
3. แบบประเมินผลการฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ
4. แบบบันทึกความรู้
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17

การฝึกสติและสมาธิด้วยกิจกรรมต่าง ๆ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 1 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

นอกจากการขึ้น การเดิน การนั่ง และการนอนแล้ว เรายังสามารถฝึกสติและสมาธิได้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกให้มีความสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และ การเขียน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ฟังรู้เรื่อง เข้าใจเรื่องที่ฟัง อ่านรู้เรื่อง อ่านได้รวดเร็ว อ่านได้ถูกต้อง คิดแต่เรื่องดี มีประโยชน์ ถูกต้อง และถูกทาง ถามแต่เรื่องดี มีประโยชน์ และตรงประเด็น จดจ่อเรื่องดี มีประโยชน์ และถูกต้อง

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/6)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- บอกวิธีการฝึกสติและสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนได้ (K)
- ฝึกตนให้มีสติและสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนได้ (P)
- เห็นคุณค่าของการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน (A)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> ทดสอบหลังเรียน ซักถามความรู้เรื่อง การฝึกสติและสมาธิด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ตรวจผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส
ศิลปะ ➡ ร้องเพลงและทำท่าประกอบเพลง “จำ จำ-ลืม ลืม”

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 29

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนแบบรูปตัว U นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 2-3 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ไปอ่านและสรุปมา โดยครูตอบข้อสงสัยและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นคิดแผนภูมิเพลง “จำ จำ-ลืม ลืม” บนกระดานดำ และร่วมกันร้องเพลง 2-3 เที่ยว จากนั้นหัดทำท่าประกอบเพลงทั้งทำตามความหมายและท่ากลับตรงกันข้ามกับความหมายของเนื้อเพลง

เพลง จำ จำ-ลืม ลืม

จำ จำ จำ บอกให้จำ	ทำไมจึงลืม
ลืม ลืม ลืม บอกให้ลืม	ทำไมจึงจำ
แหมช่างน่าจำ บอกให้จำ	ทำไมจึงลืม
แหมช่างน่าจำ บอกให้ลืม	ทำไมจึงจำ

ตัวอย่างการทำท่าทางประกอบเพลง

จำ จำ จำ บอกให้จำ	กำมือโดยใช้ปลายนิ้วแตะขมับทั้ง 2 ข้างตามจังหวะเพลง 4 ครั้ง
ทำไมจึงลืม	แบมือหงายออกตามจังหวะเพลง 1 ครั้ง
ลืม ลืม ลืม บอกให้ลืม	แบมือหงายออกตามจังหวะเพลง 4 ครั้ง
ทำไมจึงจำ	กำมือโดยใช้ปลายนิ้วแตะขมับทั้ง 2 ข้าง 1 ครั้ง
แหมช่างน่าจำ	มือขวาเท้าเอว มือซ้ายชี้กระดูกไปข้างหน้า 3 ครั้ง
บอกให้จำ ทำไมจึงลืม	ใช้ปลายนิ้วแตะขมับ 1 ครั้ง แล้วหงายมือออก 1 ครั้ง
แหมช่างน่าจำ	มือซ้ายเท้าเอว มือขวาชี้กระดูกไปข้างหน้า 3 ครั้ง

บอกให้ลืมน ทำไม่จึงจำ   แบบมือหงายออก 1 ครั้ง แล้วใช้ปลายนิ้วแตะขมับ 1 ครั้ง
(สำหรับท่าทางตรงกันข้ามกับเนื้อเพลง คือ เมื่อร้องจำ ทำท่าลืมน เมื่อร้องลืมน ทำท่าจำ)

4. ครูชมเชยการแสดงของนักเรียน แล้วสนทนากับนักเรียนถึงการกระทำของนักเรียนที่บางคนสามารถร้องเพลงและท่าทางประกอบเพลงได้โดยไม่ผิดพลาด เพราะมีสติ แต่บางคนท้อ วาจา ใจไม่สัมพันธ์กัน ทำให้ผิดพลาด เพราะไม่มีสติและสมาธิ

5. ครูถามนักเรียนว่า ทำอย่างไรเราจึงจะมีสติและสมาธิในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ

6. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า วิธีทำให้มีสติและสมาธิในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็คือ การหมั่นฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญาอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

7. ครูซักถามนักเรียนถึงความหมายของสติ สมาธิ และปัญญา พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่า ในชีวิตประจำวันของเราต้องมีทั้งสติ สมาธิ และปัญญา จึงจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ไม่ผิดพลาด และไม่เกิดอันตรายใด ๆ แต่การที่เราจะมีสติ สมาธิ และปัญญาได้นั้นต้องหมั่นฝึกจิตใจอย่างสม่ำเสมอ

8. ครูให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนจากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด หรือสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ

9. ครูให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย แสดงความคิดเห็น และเขียนสรุปเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ในขณะที่ทำกิจกรรมดังกล่าวให้ครูสังเกตพฤติกรรมในด้านการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนของนักเรียน ตามแบบประเมินพฤติกรรมในด้านการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนของนักเรียน

10. ครูให้นักเรียนฝึกสติและสมาธิด้วยการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน บันทึกผลที่เกิดขึ้น แล้วผลัดกันนำเสนอในชั้นเรียน

11. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นร่วมกันสนทนาถึงผลดีและวัตถุประสงค์ของการฝึกสติและสมาธิด้วยการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน

12. ครูอธิบายเชื่อมโยงว่า ใน พ.ศ. 2558 อาเซียนได้รวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน จากนั้นให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาต่าง ๆ ในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ส่งผลดีต่อการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน สรุป และนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

13. ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความในหัวข้อ การมีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน ส่งผลดีต่อการศึกษาเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างไร แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

14. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกสติและสมาธิด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

15. ครูแนะนำให้นักเรียนฝึกตนเองให้มีสติและสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน บันทึกผลที่ได้รับจากการฝึก แล้วนำผลดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

ขั้นที่ 5 สรุป

16. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่อง การฝึกสติและสมาธิด้วยกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้นักเรียนบันทึกสรุปลงในสมุดหรือแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง แผนที่ความคิด หรือผังมโนทัศน์ก็ได้ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

17. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน และอ่านให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

18. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม และด้านทักษะ/กระบวนการของนักเรียน

19. ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ว่าพุทธและมรรยาทชาวพุทธ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี และหน่วยที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา เป็นการบ้านเพื่อเตรียมทดสอบปลายปีในครั้งต่อไป

8. กิจกรรมเสนอแนะ

ครูนำนักเรียนไปฝึกปฏิบัติบริหารจัดการและการเจริญปัญญาที่วัดตามโอกาสที่เหมาะสม

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลง “จำ จำ-ลืม ลืม”
2. แบบสังเกตพฤติกรรมในด้าน การฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนของนักเรียน
3. แบบบันทึกความรู้
4. แบบทดสอบหลังเรียน
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. คู่มือการสอน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. สื่อการเรียนรู้ PowerPoint รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป. 3 บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____

แนวทางการพัฒนา _____

2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____

แนวทางแก้ไข _____

3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____

เหตุผล _____

4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____

_____

ลงชื่อ _____ ผู้สอน

_____ / _____ / _____

การทดสอบปลายปี

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
การทดสอบกลางปี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
เวลา 1 ชั่วโมง

ชั่วโมงที่ 30

- ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบปลายปี

ความรู้เสริมสำหรับครู

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนานักเรียน ไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร โดยครูจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิด การจัดการเรียนรู้ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนตามหลักสูตร ตัวอย่างกระบวนการเรียนรู้ เช่น

1. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1.1 แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ การจัดการเรียนรู้โดยการนำเนื้อหา สาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้และความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม วัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของตัวนักเรียนและสาระการเรียนรู้

1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถทำได้หลายลักษณะ ในที่นี้จะขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่อง หรือประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันนั้นสามารถจัดการเรียนรู้โดยครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2) การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหา ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่อง หรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้ง และชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิต

การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา มักเป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูคนเดียว แต่ในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป จะเป็นการสอนเป็นทีมตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือทำความตกลงกันแล้วแยกกันสอนตามวิชาที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง 2 ประเภทนี้จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ต่อเมื่อครูเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียน และศักยภาพของนักเรียน ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- (1) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (2) จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (3) เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม
- (4) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ
- (5) ให้นักเรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 ผลที่เกิดกับนักเรียน

- 1) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทั้งด้านความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของนักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปพร้อม ๆ กัน
- 2) เปิดโลกทัศน์ของทั้งครูและนักเรียนให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะด้าน เฉพาะทาง ช่วยให้การเรียนรู้ น่าสนใจ น่าตื่นเต้น นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความคิดและมุมมองที่กว้างขึ้น
- 3) เปิดโอกาสให้ครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ทำงานร่วมกันในการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของนักเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้ตัวนักเรียน ช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าในการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
- 4) นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในลักษณะองค์รวม สามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความหมาย สามารถแสวงหาความรู้และความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้อย่างไม่จำกัด ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ภูมิปัญญาและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

2. กระบวนการสร้างความรู้

2.1 แนวคิด

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนค้นพบความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้มีขั้นตอน/กระบวนการดังนี้

- 1) **ขั้นทบทวนความรู้เดิม** เป็นขั้นที่นักเรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้
- 2) **ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด** เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างความรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้
  - (1) สร้างความกระจำและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน
  - (2) สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกันและสาธิตแสดงให้เห็น จนทำให้นักเรียนสามารถกำหนดความคิดหรือความรู้ใหม่ขึ้นได้
  - (3) การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลองหรือใช้กระบวนการคิด คิดอย่างใคร่ครองลึกซึ้ง และประเมินคุณค่า
  - (4) การนำความคิดไปใช้ นักเรียนมีโอกาสดำเนินความคิดหรือความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความหมาย
- 3) **ขั้นทบทวน** เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่นักเรียนจะได้ทบทวนความคิดและความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

2.3 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

กระบวนการสร้างความรู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สังเกตสิ่งที่ตนเองสนใจอยากเรียนรู้ แล้วจึงศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้เพิ่มเติม นำไปเชื่อมโยงต่อยอดกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เกิดเป็นความรู้ใหม่ของตนเอง อีกทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนอีกด้วย

3. กระบวนการคิด

3.1 แนวคิด

กระบวนการคิด เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดทำข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามา เป็นกระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือวิธีการ ในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการคิดจึงต้องมีบุคคล มีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด กระบวนการที่ใช้ในการคิด วิธีการพัฒนาความคิด และการวัดและประเมินความคิด

3.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทางดังนี้

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดยส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อนักเรียนคิดได้ด้วยตนเอง
- 2) ใช้รูปแบบ วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดเชื่อมโยงจากความคิดเดิมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดถูกต้อง การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง และการคิดไกล
- 3) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียน ได้แก่

(1) ทักษะการคิดหรือทักษะการคิดพื้นฐาน มีขั้นตอนการคิดไม่ซับซ้อน เป็นทักษะพื้นฐานของการคิดขั้นสูง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ทักษะการคิดพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย

- ทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ทักษะการรับสาร รับความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ตีความ แล้วจดจำเมื่อต้องการที่จะระลึกถึง เพื่อนำมาเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น โดยแปลความคิดในรูปของภาษาต่าง ๆ เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทั้งที่เป็นข้อความหรือคำพูด
- ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการจำแนก และทักษะการเปรียบเทียบ

ข. ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดทั่วไปหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการสรุปความ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดระบบความคิด ทักษะการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และทักษะการตั้งสมมติฐาน

(2) ลักษณะการคิดหรือการคิดระดับกลาง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนมากกว่าการคิดในประเภทที่ 1 เป็นพื้นฐานของการคิดในระดับสูง ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะต้องอาศัยการคิดขั้นพื้นฐานมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. ลักษณะการคิดทั่วไปที่จำเป็น ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดละเอียด การคิดหลากหลาย และ การคิดชัดเจน

ข. ลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่ การคิดถูกทาง การคิดไกล การคิดกว้าง และการคิด อย่างมีเหตุผล

(3) กระบวนการคิดหรือการคิดระดับสูง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะการคิด และลักษณะการคิดเป็นพื้นฐานในการคิด ซึ่งมีหลายกระบวนการ เช่น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิด แก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดสร้างสรรค์

4) ให้ความสำคัญกับนักเรียนในการใช้ความคิดและการแสดงความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยนกระบวนการ คิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

5) ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการ เรียนรู้

3.3 ผลที่เกิดกับผู้เรียน

- 1) มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ปฏิบัติงานได้อย่างมีขั้นตอน
- 2) มีความสามารถในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และประเมินค่าโดยใช้หลักเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผล รู้จักประเมินตนเองและผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง
- 3) ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาในการอ่าน เขียน ฟัง พูดของผู้เรียน มีทักษะในการสื่อสาร กับผู้อื่นได้ดี
- 4) ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใน สภาวะการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการคิดจึงเป็นภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตใน สังคมที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา เพื่อเลือกตัดสินใจใน สถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

ตอนที่ 3

เอกสาร/ความรู้เสริมสำหรับครู

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม และจรรยาบรรณ

(พระพุทธศาสนา ป. 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตอนที่ 3.1

มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย	1. ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การสวดมนต์ การทำบุญใส่บาตร การแสดงความเคารพ การใช้ภาษา 2. พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทยอันเกิดจากศรัทธา เช่น วัด ภาวนา พระพุทธรูป วรรณคดี สถาปัตยกรรมไทย
2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> • สรุปรูปพุทธประวัติ (ประสูติ) <ol style="list-style-type: none"> 1) การบำเพ็ญเพียร 2) ผจญมาร 3) ตรัสรู้ 4) ปฐมเทศนา 5) ปรินิพพาน
3. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	1. พุทธสาวก พุทธสาวิกา <ul style="list-style-type: none"> – สามเณรตั้งกิจจะ 2. ชาดก <ol style="list-style-type: none"> 1) อารามทุสสกชาดก 2) มหาวาณิชชาดก 3. ศาสนิกชนตัวอย่าง <ol style="list-style-type: none"> 1) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) 2) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
4. บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> • ความสำคัญของพระไตรปิฎก เช่น เป็นแหล่งอ้างอิงของหลักธรรมคำสอน

<p>5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติ ตามหลักกรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักกรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระรัตนตรัย <ul style="list-style-type: none"> – ศรัทธา 4 2. โอวาท 3 <ol style="list-style-type: none"> 1) ไม่ทำชั่ว <ul style="list-style-type: none"> – เบญจศีล 2) ทำความดี <ol style="list-style-type: none"> (1) เบญจธรรม (2) สติ-สัมปชัญญะ (3) สังคหวัตถุ 4 (4) ฌราวาสธรรม 4 (5) อัตถะ 3 (อตัตถะ ปรัตถะ อุกยัตถะ) (6) กตัญญูกตเวทิต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม (7) มงคล 38 (รู้จักให้ พุดไพเราะ อยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่ดี) 3) ทำจิตให้ผ่องใสบริสุทธิ์ (การบริหารจิตและการเจริญปัญญา) 3. พุทธศาสนสุภาษิต <ol style="list-style-type: none"> 1) ทพมานิ ปิโย โหติ: ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก 2) โมกโข กลุณณิยา สาธุ: เปล่งวาจาไพเราะ ให้สำเร็จประโยชน์
<p>6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็น พื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ฝึกสวดมนต์ไหว้พระ สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และแผ่เมตตา 2. รู้ความหมายและประโยชน์ของสติและสมาธิ 3. รู้ประโยชน์ของการฝึกสติ 4. ฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยการนับลมหายใจ 5. ฝึกการยืน การเดิน การนั่ง และการนอนอย่าง มีสติ 6. ฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน
<p>7. บอกชื่อ ความสำคัญ และปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสน-บุคคลของศาสนาอื่น ๆ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชื่อและความสำคัญของศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลในพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 2. การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลในศาสนาอื่น ๆ

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> • ฝึกปฏิบัติมรรยาทชาวพุทธ 1) การลุกขึ้นยืนรับ 2) การต้อนรับ 3) การรับ-ส่งสิ่งของแด่พระภิกษุ 4) มรรยาทในการสนทนา 5) การสำรวมกิริยามรรยาท 6) การแต่งกายที่เหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน 7) การดูแลรักษาศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> • ปฏิบัติตนในศาสนพิธี 1) การอาราธนาศีล 2) การสมาทานศีล 3) เครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา การจัดโต๊ะหมู่บูชา
3. แสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<ul style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นมาของการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 2. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ <ul style="list-style-type: none"> 1) ขึ้นเตรียมการ 2) ขึ้นพิธีการ

ตอนที่ 3.2

โครงการและเพิ่มสะสมผลงาน

1. โครงการ (Project Work)

โครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามแผนการดำเนินงานที่นักเรียนได้จัดขึ้น โดยครูช่วยให้คำแนะนำปรึกษา กระตุ้นให้คิด และติดตามการปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย โครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภทสำรวจ รวบรวมข้อมูล
2. โครงการประเภททดลอง ค้นคว้า
3. โครงการที่เป็นการศึกษาความรู้ ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดใหม่
4. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์

การเรียนรู้ด้วยโครงการมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดหัวข้อที่จะศึกษา นักเรียนคิดหัวข้อโครงการ ซึ่งอาจได้มาจากความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนเองหรือได้จากการอ่านหนังสือ บทความ การไปทัศนศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยนักเรียนต้องตั้งคำถามว่า “จะศึกษาอะไร” “ทำไมต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว”

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นักเรียนศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาครูหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ

3. เขียนเค้าโครงของโครงการหรือสร้างแผนผังความคิด โดยทั่วไปเค้าโครงของโครงการจะประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ชื่อโครงการ
- 2) ชื่อผู้ทำโครงการ
- 3) ชื่อที่ปรึกษาโครงการ
- 4) ระยะเวลาดำเนินการ
- 5) หลักการและเหตุผล
- 6) วัตถุประสงค์
- 7) สมมุติฐานของการศึกษา (ในกรณีที่เป็นโครงการทดลอง)
- 8) ขั้นตอนการดำเนินงาน
- 9) ปฏิบัติโครงการ
- 10) ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- 11) เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม

4. การปฏิบัติโครงการ ลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ ในระหว่างปฏิบัติงานควรมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียดว่าทำอะไร ได้ผลอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรและมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

5. การเขียนรายงาน เป็นการรายงานสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบแนวคิด วิธีดำเนินงาน ผลที่ได้รับ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการ ซึ่งการเขียนรายงานนี้ควรใช้ภาษาที่กระชับ เข้าใจง่าย ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา

6. การแสดงผลงาน เป็นการนำผลของการดำเนินงานมาเสนอ อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการ การทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย หรืออาจนำเสนอในรูปแบบของการแสดงผลงาน การนำเสนอด้วยวาจา บรรยาย อภิปรายกลุ่ม สาธิต

2. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

แฟ้มสะสมผลงาน หมายถึง แหล่งรวบรวมเอกสาร ผลงาน หรือหลักฐาน เพื่อใช้สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ ทักษะ และพัฒนาการของนักเรียน มีการจัดเรียงเรียงผลงานไว้อย่างมีระบบ โดยนำความรู้ ความคิด และการนำเสนอมาผสมผสานกัน ซึ่งนักเรียนเป็นผู้คัดเลือกผลงานและมีส่วนร่วมในการประเมิน แฟ้มสะสมผลงานจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนสามารถมองเห็นพัฒนาการของตนเองได้ตามสภาพจริง รวมทั้งเห็นข้อบกพร่อง และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

ลักษณะสำคัญของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

1. ครูสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีผลงานสะสมไว้ ครูจะทราบจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนแต่ละคนจากแฟ้มสะสมผลงาน และสามารถติดตามพัฒนาการได้อย่างต่อเนื่อง

2. มุ่งวัดศักยภาพของนักเรียน ในการผลิตหรือสร้างผลงาน มากกว่าการวัดความจำจากการทำแบบทดสอบ

3. วัดและประเมิน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ นักเรียนเป็นผู้วางแผน ลงมือปฏิบัติงาน รวมทั้งประเมินและปรับปรุงตนเอง ซึ่งมีครูเป็นผู้ชี้แนะ เน้นการประเมินผลย่อยมากกว่าการประเมินผลรวม

4. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินตนเอง และหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาตนเอง

5. นักเรียนเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง รู้ว่าตนเองมีจุดเด่นในเรื่องใด

6. ช่วยในการสื่อความหมายเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ตลอดจนพัฒนาการของนักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เช่น ผู้ปกครอง ฝ่ายแนะแนว ตลอดจนผู้บริหารของโรงเรียน

ขั้นตอนการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน มี 10 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผนจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน การจัดทำแฟ้มสะสมผลงานต้องมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

ครู การเตรียมตัวของครูต้องเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร คู่มือครู คำอธิบายรายวิชา วิธีการวัดและประเมินผลในหลักสูตร รวมทั้งครูต้องมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน จึงสามารถวางแผนกำหนดชิ้นงานได้

นักเรียน ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดชิ้นงาน และบทบาทในการทำงานกลุ่ม โดยครูต้องแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า

ผู้ปกครอง ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลงาน การแสดงความคิดเห็น และรับรู้พัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นก่อนทำแฟ้มสะสมผลงาน ครูต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบหรือขอความร่วมมือ รวมทั้งให้ความรู้ในเรื่องการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานแก่ผู้ปกครองเมื่อมีโอกาส

2. การรวบรวมผลงานและจัดระบบแฟ้ม ในการรวบรวมผลงานต้องออกแบบการจัดเก็บหรือแยกหมวดหมู่ของผลงานให้ดี เพื่อสะดวกและง่ายต่อการนำข้อมูลออกมาใช้ แนวทางการจัดหมวดหมู่ของผลงาน เช่น

- 1) จัดแยกตามลำดับวันและเวลาที่สร้างผลงานขึ้นมา
- 2) จัดแยกตามความซับซ้อนของผลงาน เป็นการแสดงถึงทักษะหรือพัฒนาการของนักเรียนที่มากขึ้น
- 3) จัดแยกตามวัตถุประสงค์ เนื้อหา หรือประเภทของผลงาน

ผลงานที่อยู่ในแฟ้มสะสมผลงานอาจมีหลายเรื่อง หลายวิชา ดังนั้น นักเรียนจะต้องทำเครื่องมือในการช่วยค้นหา เช่น สารบัญ ดัชนีเรื่อง จุดสี แถบสี ติดไว้ที่ผลงานโดยมีรหัสที่แตกต่างกัน

3. การคัดเลือกผลงาน ในการคัดเลือกผลงานนั้นควรให้สอดคล้องกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่โรงเรียน ครู หรือนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้นมา และผู้คัดเลือกผลงานควรเป็นนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน หรือมีส่วนร่วมกับครู เพื่อน และผู้ปกครอง

ผลงานที่เลือกเข้าแฟ้มสะสมผลงาน ควรมีลักษณะดังนี้

- 1) สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
- 2) เป็นผลงานชิ้นที่ดีที่สุด มีความหมายต่อนักเรียนมากที่สุด
- 3) สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน
- 4) เป็นสื่อที่จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู ผู้ปกครอง และเพื่อน ๆ

ส่วนจำนวนชิ้นงานนั้นให้กำหนดตามความเหมาะสม ไม่ควรมีมากเกินไป เพราะอาจจะทำให้ผลงานบางชิ้นไม่มีความหมาย แต่ถ้ามีน้อยเกินไปจะทำให้การประเมินไม่มีประสิทธิภาพ

4. การสร้างสรรค์แฟ้มสะสมผลงานให้มีเอกลักษณ์ของตนเอง โครงสร้างหลักของแฟ้มสะสมผลงานอาจเหมือนกัน แต่นักเรียนสามารถตกแต่งรายละเอียดย่อยให้แตกต่างกัน ตามความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล โดยอาจใช้ภาพ สี สติกเกอร์ ตกแต่งให้สวยงาม เน้นเอกลักษณ์ของเจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน

5. การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ หรือสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเอง ตัวอย่างข้อความที่ใช้แสดงความรู้สึกต่อผลงาน เช่น

- 1) ได้แนวคิดจากการทำผลงานชิ้นนี้มาจากไหน

- 2) เหตุผลที่เลือกผลงานชิ้นนี้คืออะไร
- 3) จุดเด่น จุดด้อยของผลงานชิ้นนี้คืออะไร
- 4) รู้สึกพอใจกับผลงานชิ้นนี้มากน้อยเพียงใด
- 5) ได้ข้อคิดอะไรจากการทำผลงานชิ้นนี้

6. การตรวจสอบความสามารถของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินความสามารถของตนเอง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ย่อย ๆ ที่ครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดขึ้น เช่น นิสัยการทำงาน ทักษะทางสังคม การทำงานเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด การขอความช่วยเหลือเมื่อมีความจำเป็น นอกจากนี้การตรวจสอบความสามารถตนเองอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนเขียนวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

7. การประเมินผลงาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากการสรุปคุณภาพของงานและความสามารถหรือพัฒนาการของนักเรียน การประเมินแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประเมินโดยไม่ให้ระดับคะแนน และการประเมินโดยให้ระดับคะแนน

1) *การประเมินโดยไม่ให้ระดับคะแนน* ครูกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า แฟ้มสะสมผลงานมีไว้เพื่อศึกษากระบวนการทำงาน ศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกรู้สีกของนักเรียนที่มีต่อผลงานของตนเอง ตลอดจนดูพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ ครู ผู้ปกครอง และเพื่อนสามารถให้คำชี้แนะแก่นักเรียนได้ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะได้คะแนนมากน้อยเท่าไร

2) *การประเมินโดยให้ระดับคะแนน* มีทั้งการประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินระหว่างภาคเรียน และการประเมินปลายภาค ซึ่งจะช่วยในวัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติเป็นหลัก การประเมินแฟ้มสะสมผลงานต้องกำหนดมิติการให้คะแนน (scoring rubrics) ตามเกณฑ์ที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้น การให้ระดับคะแนนมีทั้งการให้คะแนนเป็นรายชิ้นก่อนเก็บเข้าแฟ้มสะสมผลงาน และการให้คะแนนแฟ้มสะสมผลงานทั้งแฟ้ม ซึ่งมาตรฐานคะแนนนั้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน และมุ่งเน้นพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนมากกว่าการนำไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น

8. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เพื่อน ครู และผู้ปกครอง อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดประชุมในโรงเรียน โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมกันพิจารณาผลงาน การสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การส่งแฟ้มสะสมผลงานไปให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำ

ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์นั้นนักเรียนจะต้องเตรียมคำถามเพื่อถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานของตนเอง ตัวอย่างคำถาม เช่น

- 1) ท่านคิดอย่างไรกับผลงานชิ้นนี้
- 2) ท่านคิดว่าควรปรับปรุงแก้ไขส่วนใดอีกบ้าง
- 3) ผลงานชิ้นใดที่ท่านชอบมากที่สุด เพราะอะไร

9. การปรับเปลี่ยนผลงาน หลังจากทีนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้รับคำแนะนำจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแล้ว จะนำมาปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น นักเรียนสามารถนำผลงานที่ดีกว่าเก็บเข้าแฟ้มสะสมผลงานแทนผลงานเดิม ทำให้แฟ้มสะสมผลงานมีผลงานที่ดี ทันสมัย และตรงตามจุดประสงค์ในการประเมิน

10. การประชาสัมพันธ์ผลงานของนักเรียน เป็นการแสดงนิทรรศการผลงานของนักเรียน โดยนำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนทุกคนมาจัดแสดงร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนทั่วไปได้เข้าชมผลงาน ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ผู้ที่เริ่มต้นทำแฟ้มสะสมผลงานอาจไม่ต้องดำเนินการทั้ง 10 ขั้นตอนนี้ อาจใช้ขั้นตอนหลัก ๆ คือ การรวบรวมผลงานและการจัดระบบแฟ้ม การคัดเลือกผลงาน และการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน

องค์ประกอบสำคัญของแฟ้มสะสมผลงาน มีดังนี้

ตอนที่ 3.3

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง

1. ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้ Backward Design

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ _____

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี _____	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า...	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน
1. _____ 2. _____	1. _____ 2. _____
ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า...	ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่นำไปสู่ ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ...
1. _____ 2. _____ 3. _____	1. _____ 2. _____ 3. _____
ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ	
1.1 _____ 1.2 _____	
2. วิธีการและเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้	
2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้
1) _____ 2) _____ 3) _____	1) _____ 2) _____ 3) _____

<p>3. สิ่งที่น่าสนใจ</p> <p>3.1 _____</p> <p>3.2 _____</p>
<p>ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

2. รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง

เมื่อครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design แล้ว ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงโดยใช้รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียงหัวข้อ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ชื่อแผน... (ระบุชื่อและลำดับที่ของแผนการจัดการเรียนรู้)

ชื่อเรื่อง... (ระบุชื่อเรื่องที่จะทำการจัดการเรียนรู้)

สาระที่... (ระบุสาระที่ใช้จัดการเรียนรู้)

เวลา... (ระบุระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อ 1 แผน)

หน่วยการเรียนรู้ที่... (ระบุชื่อและลำดับที่ของหน่วยการเรียนรู้)

ชั้น... (ระบุชั้นที่จัดการเรียนรู้)

สาระสำคัญ... (เขียนความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ของหัวข้อเรื่องที่จะจัดการเรียนรู้)

ตัวชี้วัดชั้นปี... (ระบุตัวชี้วัดชั้นปีที่ใช้เป็นเป้าหมายของแผนการจัดการเรียนรู้)

จุดประสงค์การเรียนรู้... (กำหนดให้สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วยด้านความรู้ (Knowledge-K) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (Affective-A) และด้านทักษะ/กระบวนการ (Performance-P))

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้... (ระบุวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน)

สาระการเรียนรู้... (ระบุสาระและเนื้อหาที่ใช้จัดการเรียนรู้ อาจเขียนเฉพาะหัวข้อเรื่องก็ได้)

แนวทางบูรณาการ... (เสนอแนะและระบุกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่บูรณาการร่วมกัน)

กระบวนการจัดการเรียนรู้... (กำหนดให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้และการบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้)

กิจกรรมเสนอแนะ... (ระบุรายละเอียดของกิจกรรมที่นักเรียนควรปฏิบัติเพิ่มเติม)

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้... (ระบุสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้)

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้... (ระบุรายละเอียดของผลการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ อาจนำเสนอข้อเด่นและข้อด้อยให้เป็นข้อมูลที่สามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยในชั้นเรียนได้)

ตอนที่ 3.4

แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ประจำหน่วยการเรียนรู้

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
และความสำคัญของศาสนาต่าง ๆ

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาใด
  - ก คริสต์ศาสนา
  - ข ศาสนาอิสลาม
  - ค พระพุทธศาสนา**
  - ง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
2. คนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาสวดมนต์ไหว้พระเพื่ออะไร
  - ก ให้คนรักและเมตตา
  - ข ทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์
  - ค ให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง**
  - ง ให้ตนเองมีความสมหวังตามที่ตั้งใจ
3. ลักษณะนิสัยข้อใดของคนไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา
  - ก มีน้ำใจ**
  - ข เชื่อง่าย
  - ค เอาใจเก่ง
  - ง เห็นแก่ตัว
4. การแสดงความเคารพด้วยการยกมือไหว้เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับจากศาสนาใด
  - ก คริสต์ศาสนา
  - ข ศาสนาอิสลาม
  - ค พระพุทธศาสนา**
  - ง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

5. ชาวพุทธได้สร้างสิ่งใดเป็นสัญลักษณ์สำหรับเคารพบูชาแทนพระพุทธเจ้า

- ก วัด
- ข เจดีย์
- ค โบสถ์

ง พระพุทธรูป

6. วรรณกรรมในข้อใด *ไม่*ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา

- ก ทศชาติชาดก
- ข พระมหาชนก

ค พระอภัยมณี

ง ไตรภูมิพระร่วง

7. ข้อใดคือศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา

- ก เทวรูป
- ข ไม้กางเขน

ค พระไตรปิฎก

ง คัมภีร์อัลกุรอาน

8. หลักคำสอนของศาสนาอิสลามรวบรวมไว้ในคัมภีร์ใด

- ก ไบเบิล
- ข พระเวท

ค อัลกุรอาน

ง พระไตรปิฎก

9. บาทหลวงเป็นศาสนบุคคลของศาสนาใด

ก คริสต์ศาสนา

ข ศาสนาอิสลาม

ค พระพุทธศาสนา

ง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

10. ถ้ามีรูปเคารพของศาสนาที่บ้านเราควรทำอย่างไร

- ก นำไปวางไว้หน้าบ้าน
- ข นำไปฝากไว้กับเพื่อนบ้าน

ค วางไว้ในสถานที่ที่เหมาะสม

ง วางไว้ในสถานที่ต่าง ๆ บริเวณบ้าน

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา และความสำคัญของ
ของศาสนาต่างๆ

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. **ข้อใดไม่ใช่** วัฒนธรรมทางวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา

- ก วัดพระแก้ว
- ข ประเพณีชักพระ
- ค ความเชื่อเรื่องบุญบาป
- ง **อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย**

2. “**เตี้ยทำบุญตักบาตรในตอนเช้า**” แสดงว่าเตี้ยนับถือศาสนาใด

- ก คริสต์ศาสนา
- ข ศาสนาอิสลาม
- ค **พระพุทธศาสนา**
- ง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

3. **พระพุทธศาสนามีส่วนช่วยเหลือหลอมพฤติกรรมของคนไทยหลายประการยกเว้นข้อใด**

- ก ความสามัคคี
- ข ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ค ความมีระเบียบวินัย
- ง **ความยึดมั่นในประโยชน์ตน**

4. **ลักษณะนิสัยของคนไทยต่อไปนี้ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธานายกเว้นข้อใด**

- ก มีน้ำใจ
- ข มีเหตุผล
- ค **เห็นแก่ตัว**
- ง อ่อนน้อมถ่อมตน

5. **คำในข้อใดมาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต**

- ก **บุตร**
- ข ซอด้ก
- ค บะหมี่
- ง เกาเหลา

6. สิ่งก่อสร้างในข้อใดสร้างขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์ใช้ประชุมทำสังฆกรรม เช่น การอุปสมบท
- ก เจดีย์
  - ข โบสถ์
  - ค วิหาร
  - ง ศาลาการเปรียญ
7. พระพุทธรูปเป็นศาสนวัตถุประเภทใด
- ก จิตรกรรม
  - ข ประติมากรรม
  - ค สถาปัตยกรรม
  - ง ภาษาและวรรณกรรม
8. ข้อใดเป็นศาสนสถานหรือศาสนวัตถุของคริสต์ศาสนา
- ก โบสถ์
  - ข เทวรูป
  - ค ไม้กางเขน
  - ง พระพุทธรูป
9. ข้อใดจับคู่ได้สัมพันธ์กัน
- ก คริสต์ศาสนา-มัสยิด
  - ข ศาสนาอิสลาม-เทวรูป
  - ค พระพุทธศาสนา-พระสงฆ์
  - ง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู-ไบเบิล
10. “ไม่สวมหมวก กางร่ม หรือสวมรองเท้าเข้าไป” เป็นวิธีปฏิบัติตนเมื่อเข้าไปในสถานที่ใด
- ก โรงเรียน
  - ข โรงพยาบาล
  - ค โรงภาพยนตร์
  - ง มัสยิดหรือสุเหร่า

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

- ศรัทธาในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเรียกว่าอะไร
  - กัมมัสัทธา
  - วิปากัสัทธา
  - ค ตถาคตโพธิสัตธา
  - กัมมัสสกตาสัทธา
- โหน่งกระทำแต่สิ่งที่ดี แสดงว่าโหน่งปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา 3 ข้อใด
  - ก สील
  - ข ทาน
  - ค สมาธิ
  - ง ปัญญา
- ข้อใดจัดเป็นกรรมชั่ว
  - ก มนตร์พุดจาไพเราะ
  - ข พิมพ์บุญตักบาตรทุกเช้า
  - ค สุนัขเห่าเสียงดังการคืบน้ำเมา
  - ง ธานีขายยาเสพติดในราคาข่มเข่า
- การกระทำในข้อใดผิดศีล 5 ข้อ 2
  - ก จีระเดชทกปลาทุกวัน
  - ข ชาลชัชพุดจาหยาบคาย
  - ค ภิญ โยคัมสุราหลังเลิกงาน
  - ง สมชายขโมยปากกาของสมศรี
- ใครปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาข้อสมาธิ
  - ก สุขุมตั้งใจอ่านหนังสือ
  - ข สมปองหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา
  - ค ปรีชาจ่ายเงินได้ชีวิตโคกระบือ
  - ง ประชวรแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

6. ข้อใดเป็นการประพาศกายสุจริต

- ก จ้อยพุดจาไพเราะ
- ข แบ่งสงสารสัตว์จรจัด
- ค ป้อมคิดแต่ในเรื่องที่ดี
- ง ปานทั้งขยะลงในถังขยะ

7. สุทธิจณาวารีที่สอบได้คะแนนสูงสุด แสดงว่าสุริชาดพรหมวิหาร 4 ข้อใด

- ก กรุณา
- ข มุทิตา
- ค เมตตา
- ง อุเบกขา

8. เด็กที่ขบรังแกสัตว์แสดงว่าขาดคุณธรรมข้อใด

- ก ความอดทน
- ข ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ค ความเมตตากรุณา
- ง ความขยันหมั่นเพียร

9. ข้อใดคือผลที่เกิดจากความสามัคคี

- ก ความขยัน
- ข ความสำเร็จ
- ค ความซื่อสัตย์
- ง ความประหยัด

10. “โล โภปีตถัมภิกา เมตตา” มีความหมายอย่างไร

- ก เมตตาธรรมนำสุขมาให้
- ข เมตตาธรรมนำชีวีให้สดใส
- ค เมตตาธรรมทำให้โลกร่มเย็น
- ง เมตตาธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติและชาดก

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. เจ้าชายสิทธัตถะได้อภิเษกสมรสเมื่อพระชนมายุเท่าไร

ก 8 พรรษา

ข 16 พรรษา

ค 29 พรรษา

ง 35 พรรษา

2. “คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ” รวมเรียกว่าอะไร

ก เทวทูต 4

ข อริยสัจ 4

ค อิทธิบาท 4

ง พรหมวิหาร 4

3. เจ้าชายสิทธัตถะทรงเห็นเทวทูต 4 ที่ใด

ก พระราชวัง

ข แม่น้ำอโนมา

ค พระราชอุทยาน

ง อสิปตนมฤคทายวัน

4. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นครั้งแรกมีชื่อว่าอะไร

ก อริยสัจ 4

ข โอวาทปาติโมกข์

ค อาทิตตปริยายสูตร

ง ชัมมจักกัปปวัตตนสูตร

5. วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าเรื่องใด

ก ตรัสรู้

ข ปลงอายุสังขาร

ค แสดงปฐมเทศนา

ง ประทานปัจฉิมโอวาท

6. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้มีชื่อเรียกว่าอะไร

ก อริยสัจ 4

ข อิทธิบาท 4

ค สังคหวัตถุ 4

ง พรหมวิหาร 4

7. ปฐมสาวกและปัจฉิมสาวกของพระพุทธเจ้าคือใคร

ก พระอานนท์, พระนันทะ

ข พระมหากัสสปะ, พระอุบาลี

ค พระสารีบุตร, พระโมคคัลลานะ

ง พระอัญญาโกณฑัญญะ, พระสุภัททปริพาชก

8. พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานที่ไหน

ก เมืองสาวัตถี

ข เมืองเทวทหะ

ค เมืองกุสินารา

ง เมืองกบิลพัสดุ์

9. “สิงห์ตายสวน” เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชาดกเรื่องใด

ก วรุณชาดก

ข วานรินทชาดก

ค มหาวาณิชชาดก

ง อารามพุกกชาดก

10. มหาวาณิชชาดกสอนเน้นคุณธรรมข้อใด

ก ความไม่โลภ

ข ความไม่หลง

ค ความไม่โกรธ

ง ความไม่อิจฉาริษยา

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. คัมภีร์ที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก พระธรรม
- ข พระไตรปิฎก**
- ค พระอภิธรรม
- ง พระรัตนตรัย

2. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของพระไตรปิฎก

- ก เป็นที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
- ข เป็นที่รวบรวมหลักคำสอนของศาสนาต่าง ๆ**
- ค เป็นมาตรฐานตรวจสอบคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา
- ง เป็นหลักฐานขั้นต้นของคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา

3. “คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่รวบรวมไว้ในพระไตรปิฎก” ข้อความนี้กล่าวถึงเรื่องใด

- ก พระสงฆ์
- ข พระพุทธ
- ค พระธรรม**
- ง พระรัตนตรัย

4. การปฏิบัติตนอย่างไรเป็นเครื่องหมายบ่งชี้ว่าเป็น “คนดี” ตามหลักของพระพุทธศาสนา

- ก ตั้งใจศึกษาหลักธรรม
- ข รักษาศีล 5 ได้ไม่ขาด
- ค ปฏิบัติตนมีระเบียบวินัย
- ง แสดงความกตัญญูทุกเวที**

5. หลักธรรมใดเกี่ยวข้องกับการไม่ทำความชั่ว

- ก เบญจศีล**
- ข มงคล 38
- ค เบญจธรรม
- ง สังคหวัตถุ 4

6. คนที่มีสติสัมปชัญญะมีลักษณะการกระทำเป็นอย่างไร

- ก เสียสละ
- ข ไม่ประมาท
- ค พุดจาไพเราะ
- ง เชื่อมั่นในตนเอง

7. คนที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นแสดงว่าได้ปฏิบัติตนตามขรവാสธรรม 4 ข้อใด

- ก ทมะ
- ข ขันติ
- ค ถัจจะ
- ง จาคะ

8. “การรู้จักให้” มงคล 38 ข้อนี้สอดคล้องกับสังคหวัตถุ 4 ข้อใด

- ก ข้อที่ 1
- ข ข้อที่ 2
- ค ข้อที่ 3
- ง ข้อที่ 4

9. พุทธศาสนสุภาษิตบทยอดสอนเราให้พุดจาไพเราะ

- ก สีสั โลเก อนนุคตริ
- ข ททมาโน ปิโย โหติ
- ค โมกุโข กลุยาณิชา สาธุ
- ง ททปิโย โหติ ภษนุติ นั พนุ

10. ข้อใดคือหลักคำสอนที่เป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา

- ก โอวาท 3
- ข อิทธิบาท 4
- ค พรหมวิหาร 4
- ง เบญจศีลและเบญจธรรม

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หลักธรรมนำชีวิต

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์รวมเรียกว่าอะไร

- ก พระไตรปิฎก
- ข พระรัตนตรัย**
- ค พระธรรมวินัย
- ง พระอภิธรรมปิฎก

2. ข้อใดไม่จัดอยู่ในโอวาท 3

- ก การทำความดี
- ข การไม่ทำความชั่ว
- ค การทำตนให้เป็นประโยชน์**
- ง การทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์

3. เบญจศีลมีความหมายตรงกับข้อใด

- ก ศีล 5**
- ข ศีล 8
- ค ศีล 10
- ง ศีล 227

4. คนที่มีเมตตา ประกอบอาชีพที่สุจริต รู้จักดำรงมีความซื่อสัตย์ มีสติสัมปชัญญะ แสดงว่าได้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมข้อใด

- ก เบญจศีล
- ข เบญจธรรม**
- ค สังคหวัตถุ 4
- ง ฆราวาสธรรม 4

5. ถ้าต้องการยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้ควรปฏิบัติตนตามหลักธรรมใด

- ก สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ
- ข ทุภะ สมุทัย นิโรธ และมรรค
- ค เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา
- ง ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา**

6. “ธรรมที่นำมาซึ่งความเจริญแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติ” หมายถึงหลักธรรมใด
- ก อัตถะ 3
  - ข มงคล 38
  - ค สังคหวัตถุ 4
  - ง ฌราวาสธรรม 4
7. พุทธศาสนสุภาษิตว่า “ทตฺตมาโน ปิโย โหติ” สอนให้เราปฏิบัติตนอย่างไร
- ก รู้จักการให้อภัย
  - ข รู้จักการเสียสละ
  - ค รู้จักความอดทน
  - ง รู้จักการพูดจาไพเราะ
8. ถ้าเราต้องการเป็นที่รักของคนอื่นควรปฏิบัติตนอย่างไร
- ก รู้จักให้
  - ข รู้จักขอ
  - ค รู้จักรับ
  - ง รู้จักเก็บ
9. พุทธศาสนสุภาษิตบทว่า “โมกฺโข กลฺยาณียา สาธุ” ให้ข้อคิดในเรื่องใด
- ก การให้
  - ข ความอดทน
  - ค การพูดจาไพเราะ
  - ง ความกตัญญูกตเวที
10. ถ้าต้องการความสุขความเจริญแก่ชีวิต นักเรียนควรเลือกปฏิบัติตนตามหลักธรรมข้อใด
- ก มงคล 38
  - ข อิทธิบาท 4
  - ค สังคหวัตถุ 4
  - ง พรหมวิหาร 4

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดกล่าวถึงสามเณรสังกัจจะ *ไม่ถูกต้อง*

- ก บวชเมื่ออายุ 7 ปี
- ข เป็นศิษย์ของพระสารีบุตร
- ค ถูกโจรจับตัวไปเรียกค่าไถ่
- ง บรรลุพระอรหัตตผลเป็นสามเณร

2. เมื่อฟังพระสารีบุตรสอนกรรมฐาน สามเณรสังกัจจะก็บรรลุพระอรหัตตผล แสดงว่าเป็นคนอย่างไร

- ก กตัญญู
- ข มีสติปัญญา
- ค ขยันและอดทน
- ง มีความเพียรพยายาม

3. เหตุการณ์ใดแสดงถึงความกล้าหาญของสามเณรสังกัจจะ

- ก อาสาไปกับโจร 500 คน
- ข ไปอยู่ป่าเพื่อปฏิบัติธรรม
- ค บวชโจรป่าเป็นสามเณร
- ง เดินทางไปอยู่ป่ากับพระภิกษุ 30 รูป

4. การที่สามเณรสังกัจจะทำให้โจร 500 คน บวชในพระพุทธศาสนาได้แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมข้อใด

- ก กตัญญู
- ข เสียสละ
- ค กล้าหาญ
- ง รับผิดชอบ

5. ข้อใดเป็นคุณธรรมที่เด่นชัดที่สุดของสมเด็จพระพุทธมาจารย์ (โต พุรหุมรสี)

- ก ความอดทน
- ข ความกตัญญู
- ค ความเสียสละ
- ง ความเพียรพยายาม

6. ผลงานข้อใดเป็นของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)

- ก. คู่มือมนุษย์
- ข. พุทธธรรม
- ค. กาชาชินบัญชร
- ง. พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน

7. ข้อใดไม่ใช่ผลดีของการนำคุณธรรมเรื่องความใฝ่เรียนใฝ่รู้มาปฏิบัติ

- ก. มีเพื่อนมากขึ้น
- ข. มีความรู้มากขึ้น
- ค. เป็นที่รักของพ่อแม่
- ง. ทนคนและทนเหตุการณ์

8. หลังจากที่พระยาตากได้ตีฝ่าวงล้อมกองทัพพม่าออกจากกรุงศรีอยุธยาแล้ว ได้ไปตั้งมั่นและ

รวบรวมผู้คนเพื่อกลับมากอบกู้เอกราชที่เมืองใด

- ก. ชลบุรี
- ข. ระยอง
- ค. จันทบุรี
- ง. นครนายก

9. คุณธรรมข้อใดที่เราจะได้รับจากการศึกษาพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมากที่สุด

- ก. ความกล้าหาญ
- ข. ความประหัยค
- ค. ความกตัญญูกตเวที
- ง. ความอ่อนน้อมถ่อมตน

10. วันที่ 28 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันอะไร

- ก. วันปิยมหาราช
- ข. วันกองทัพไทย
- ค. วันรัฐธรรมนูญ
- ง. วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. สามเณรสังกัจจายจะบวชเป็นสามเณรเมื่ออายุเท่าไร

ก 5 ปี

ข 7 ปี

ค 9 ปี

ง 12 ปี

2. พระเถระที่บวชให้สามเณรสังกัจจายคือใคร

ก พระอานนท์

ข พระสารีบุตร

ค พระมหากัสสปะ

ง พระโมคคัลลานะ

3. พวกโจร 500 คน จับตัวสามเณรสังกัจจายไปเพื่ออะไร

ก เรียกค่าไถ่

ข ทำพิธีกรรม

ค สวดมนต์ขอพร

ง ทำพิธีสะเดาะเคราะห์

4. การที่สามเณรสังกัจจายพูดกับพระภิกษุ 30 รูปว่า “พระสารีบุตรส่งเรามาเพื่อการนี้” แสดงว่าท่านเป็นคนอย่างไร

ก กตัญญู

ข เสียสละ

ค กล้าหาญ

ง รับผิดชอบ

5. ขณะที่สามเณรสมเด็จพะพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) มีความสามารถโดดเด่นในด้านใด

ก การเทศน์

ข การนั่งสมาธิ

ค การแต่งตำรา

ง การเขียนบทกลอน

6. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เป็นเจ้าอาวาสวัดอะไร

- ก วัดสระเกศ
- ข วัดบวรนิเวศวิหาร
- ค **วัดระฆังโฆสิตาราม**
- ง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

7. ข้อใดไม่ใช่ผลดีของการนำคุณธรรมเรื่องความมีเมตตากรุณาไปปฏิบัติ

- ก มีเพื่อนมากขึ้น
- ข เป็นที่รักของผู้อื่น
- ค **ทันสมัยและทันสมัย**
- ง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

8. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชจากพม่าได้โดยใช้เวลาเท่าไร

- ก **7 เดือน**
- ข 10 เดือน
- ค 1 ปี
- ง 3 ปี

9. เมื่อเรศึกษาพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เราจะนึกถึงคุณธรรมข้อใดของพระองค์มากที่สุด

- ก **ความกล้าหาญ**
- ข ความประหัด
- ค ความกตัญญูกตเวที
- ง ความอ่อนน้อมถ่อมตน

10. วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตรงกับวันใด

- ก 1 มกราคม
- ข 13 เมษายน
- ค 23 ตุลาคม
- ง **28 ธันวาคม**

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดเป็นหน้าที่ของชาวพุทธ

- ก. ถอดวันขึ้นปีใหม่
- ข. ทำบุญสะเดาะเคราะห์
- ค. เวียนเทียนในวันวิสาขบูชา
- ง. เล่นสาดน้ำในวันสงกรานต์

2. ขั้นตอนต่อไปนี้เป็นขั้นตอนของพิธีอะไร

- 1) บูชาพระรัตนตรัย   2) กล่าวคำปฏิญาณตน
- 3) ฟังโอวาทจากพระอาจารย์   4) อาราธนาศีลและสมาทานศีล
- 5) กรวดน้ำและรับพร
- ก. พิธีอาราธนาศีล
- ข. พิธีถวายสังฆทาน
- ค. พิธีบูชาพระรัตนตรัย

ง. พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

3. ผู้ที่มีอายุเท่าไรยังไม่สามารถแสดงตนเป็นพุทธมามกะได้

- ก. 5 ปี
- ข. 7 ปี
- ค. 10 ปี
- ง. 15 ปี

4. “การกราบ 3 ครั้ง แบบมือ” ใช้กราบใคร

- ก. พ่อแม่
- ข. พระสงฆ์
- ค. ครูอาจารย์
- ง. ญาติผู้ใหญ่

5. เมื่อพระสงฆ์เดินเข้ามาในงานพิธีในขณะที่เรานั่งเก้าอี้อยู่ เราควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. ลุกขึ้นยืนรับ
- ข. กล่าวคำต้อนรับ
- ค. ปรบมือต้อนรับ

- ง ลูกขึ้นกล่าวสวัสดิ์พร้อมกัน
6. สมศักดิ์ถ่มเข้าไปในโบสถ์เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม เพราะอะไร
- ก ไม่เคารพต่อพระสงฆ์
  - ข ไม่เคารพต่อพุทธสถาน
  - ค ไม่เคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
  - ง ไม่เคารพต่อชาวพุทธคนอื่น ๆ
7. เมื่อประเคนสิ่งของให้พระสงฆ์เสร็จแล้ว ควรกระทำสิ่งใดต่อไป
- ก นั่งคุกเข่าหน้าพระสงฆ์
  - ข นั่งสนทนากับพระสงฆ์ต่อ
  - ค ช่วยพระสงฆ์ยกสิ่งของนั้น
  - ง กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์
8. การส่งสิ่งของให้พระสงฆ์เรียกว่าอะไร
- ก การประเคน
  - ข การอาราธนา
  - ค การถวายสังฆทาน
  - ง การถวายภัตตาหาร
9. การอาราธนาศีล 8 ต่างจาก การอาราธนาศีล 5 อย่างไร
- ก เปลี่ยน อดหัง เป็น มะยัง
  - ข เปลี่ยน ปัญจะ เป็น อัญระ
  - ค เปลี่ยน ขาจามิ เป็น ขาจามะ
  - ง การอาราธนาศีล 5 ไม่มีคำว่า วิสูง วิสูง แต่ศีล 8 มี
10. เราควรปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุอย่างไร
- ก เขียนชื่อตนเองลงบนศาสนวัตถุ
  - ข ไม่ขีดเขียนหรือทำลายศาสนวัตถุ
  - ค นำศาสนวัตถุมาวางรวมกับสิ่งของอื่น ๆ
  - ง นำศาสนวัตถุไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 หน้าที่ชาวพุทธและมรรยาทชาวพุทธ

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะในประเทศไทยเกิดขึ้นในรัชกาลใด
  - ก รัชกาลที่ 4
  - ข รัชกาลที่ 5
  - ค รัชกาลที่ 6**
  - ง รัชกาลที่ 7
2. ข้อใดเรียงลำดับก่อน-หลังของพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะได้ถูกต้อง
  - 1 บูชาพระรัตนตรัย   2 กล่าวคำอาราธนาศีลและสมาทานศีล
  - 3 กล่าวคำปฏิญาณตน   4 ฟังโอวาทจากพระอาจารย์
  - 5 กรวดน้ำและรับพร
  - ก 1, 2, 3, 4, 5
  - ข 1, 3, 4, 2, 5**
  - ค 2, 3, 5, 4, 1
  - ง 2, 4, 5, 3, 1
3. นักเรียนในระดับชั้นใดยังแสดงตนเป็นพุทธมามกะไม่ได้
  - ก ชั้นอนุบาล**
  - ข ชั้นประถมศึกษา
  - ค ชั้นมัธยมศึกษา
  - ง ชั้นอาชีวศึกษา
4. ข้อใดไม่ใช่หลักการประเคน
  - ก ให้ประเคนทีละอย่าง
  - ข ประเคนแล้วไม่ควรจับต้องอีก
  - ค สิ่งของที่ประเคนต้องเป็นของหนัก**
  - ง ผู้ประเคนต้องอยู่ห่างจากพระสงฆ์ประมาณ 1 ศอก
5. การนั่งคุกเข่าขางซ้าย ชันเข่าขางขวาขึ้น รับสิ่งของจากพระสงฆ์ใช้ในกรณีใด
  - ก พระสงฆ์อื่นให้
  - ข พระสงฆ์นั่งเก้าอี้**
  - ค พระสงฆ์นั่งบนพื้น
  - ง พระสงฆ์นั่งบนธรรมาสน์

6. “วันนี้ท่านกินข้าวหรือยังครับ” ถ้าเราจะถามพระสงฆ์ให้ถูกต้อง เราควรเปลี่ยนคำใดเป็นอะไร

ก กิน เป็น ฉัน

ข ท่าน เป็น ได้เท่า

ค ข้าว เป็น อาหาร

ง ครับ เป็น ขอรับ

7. การส่งหรือถวายสิ่งของให้พระสงฆ์เป็นความหมายของข้อใด

ก ประเคน

ข ศาสนพิธี

ค หน้าที่ชาวพุทธ

ง มรรยาทชาวพุทธ

8. สิ่งของที่ประเคนพระสงฆ์แล้ว ถ้าเหลือไปจับต้องจะต้องทำอย่างไร

ก ประเคนใหม่

ข ทำเป็นไม้ผู้ไม่เห็น

ค บอกให้คนอื่นช่วยประเคน

ง บอกให้พระสงฆ์ทราบในภายหลัง

9. ใครปฏิบัติตนไม่ถูกต้องเมื่ออยู่ในวัด

ก จอยวิ่งเล่นในวัด

ข นิดไม่สวมหมวกในวัด

ค บัวช่วยเก็บขยะบริเวณวัด

ง นนที่สำรวจกาย วาจา และใจ

10. ศาสนวัตถุและศาสนสถานของพระพุทธศาสนาเป็นสมบัติของใคร

ก อุบาสก

ข อุบาสิกา

ค พระสงฆ์

ง ชาวพุทธทุกคน

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. “พิธีกรรมทางศาสนา” เป็นความหมายของคำใด
  - ก บุญพิธี
  - ข ทานพิธี
  - ค กุศลพิธี
  - ง **ศาสนพิธี**
2. การถวายสังฆทานเป็นศาสนพิธีของศาสนาใด
  - ก คริสต์ศาสนา
  - ข ศาสนาอิสลาม
  - ค **พระพุทธศาสนา**
  - ง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
3. “นะโม ตัสสะ...สัมมาสัมพุทธัสสะ” เป็นคำกล่าวของข้อใด
  - ก การอาราธนาสี่ล
  - ข การอาราธนาธรรม
  - ค การอาราธนาพระปริตร
  - ง **การกล่าวคำนมัสการพระพุทธเจ้า**
4. “มะยัง ภันเต...สีลानी ยาจามะ” เป็นคำกล่าวของข้อใด
  - ก **การอาราธนาสี่ล**
  - ข การอาราธนาธรรม
  - ค การอาราธนาพระปริตร
  - ง การกล่าวคำนมัสการพระพุทธเจ้า
5. เมื่อเราต้องการรับศีลจากพระสงฆ์ต้องกล่าวคำในข้อใด
  - ก **คำอาราธนาสี่ล**
  - ข คำอาราธนาธรรม
  - ค คำอาราธนาพระปริตร
  - ง คำนมัสการพระพุทธเจ้า

6. ข้อใดกล่าวถึงศีล 5 ได้ถูกต้อง

- ก ศีลของสามเณร
- ข ศีลของพระภิกษุ
- ค ศีลขั้นที่สูงขึ้นไป
- ง ศีลขั้นต้นของชาวพุทธ

7. ข้อใดเป็นคำขึ้นต้นของศีล 5 ข้อ 4

- ก มุสาวาทา...
- ข ปาณาติปาตา...
- ค อะทินนาทานา...
- ง กามมสุ มิจฉาจารา...

8. การจัดโต๊ะหมู่บูชาสิ่งใดที่ขาดไม่ได้

- ก เชิงเทียน
- ข กระจ่างรูป
- ค พระพุทธรูป
- ง แจกันดอกไม้

9. ดอกไม้ในแจกันบนโต๊ะหมู่บูชาใช้บูชาสิ่งใด

- ก พระธรรม
- ข พระสงฆ์
- ค พระรัตนตรัย
- ง พระคุณของพระพุทธเจ้า

10. เชิงเทียน 5 คู่ ใช้สำหรับจัดโต๊ะหมู่บูชาแบบหมู่ใด

- ก หมู่ 3
- ข หมู่ 5
- ค หมู่ 7
- ง หมู่ 9

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ศาสนพิธี

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ในการสมทานศีล ผู้สมทานศีลจะกล่าวคำว่า “สาธุ” เมื่อใด
  - ก ก่อนสมทานศีล 5 ข้อ
  - ข ก่อนพระสงฆ์บอกรัตนสรณคัมภีร์
  - ค หลังกล่าวคำนมัสการพระพุทธเจ้า
  - ง หลังพระสงฆ์กล่าวอานิสงส์ของศีล
2. ข้อใดเป็นคำขึ้นต้นของคำอาราธนาศีล
  - ก สัพเพ สัตตา...
  - ข วิปัสสิเปฎฐาหะ...
  - ค มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง...
  - ง พรหมมา จะ โลกชิปะตี สะหัมปะติ...
3. “ติสระณะนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ” คำกล่าวนี้เป็นการอาราธนาศีลประเภทใด
  - ก ศีล 5
  - ข ศีล 8
  - ค ศีล 10
  - ง ศีล 227
4. ชาวพุทธส่วนใหญ่สมทานศีลตามข้อใด
  - ก ศีล 5
  - ข ศีล 8
  - ค ศีล 10
  - ง ศีล 227
5. ข้อใดเป็นคำขึ้นต้นของศีล 5 ข้อ 2
  - ก มุสาวาทา...
  - ข ปาณาติปาตา...
  - ค อะทินนาทานา...
  - ง กามสุ มิจฉาจारा...

6. เมื่อพระสงฆ์กล่าวอานิสงส์ของศีลจบแล้วผู้สมาทานศีลควรรับว่าอะไร

ก. สาธุ

ข. กันเต

ค. อามะ กันเต

ง. นัตถิ กันเต

7. ข้อใดกล่าวถึงรูปแบบโตะหมู่บูชา *ไม่ถูกต้อง*

ก. แบบหมู่ 3

ข. แบบหมู่ 5

ค. แบบหมู่ 7

ง. แบบหมู่ 9

8. เพราะเหตุใดจึงมีการจัดโตะหมู่บูชาในการประกอบศาสนพิธี

ก. เพื่อความศักดิ์สิทธิ์

ข. เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย

ค. เพื่อให้ได้บุญมาก ๆ

ง. เพื่อเป็นการบูชาพระรัตนตรัย

9. เครื่องประกอบโตะหมู่บูชาใดสำคัญที่สุด

ก. เชิงเทียน

ข. กระจ่างรูป

ค. พระพุทธรูป

ง. แจกันดอกไม้

10. เชิงเทียน 6 คู่ ใช้สำหรับจัดโตะหมู่บูชาแบบหมู่ใด

ก. หมู่ 3

ข. หมู่ 5

ค. หมู่ 7

ง. หมู่ 9

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. “สะวากขาโต ภะคะวะตา...” เรากำลังสวดบูชาพระรัตนตรัยข้อใด
  - ก พระพุทธ
  - ข พระธรรม**
  - ค พระสงฆ์
  - ง พระรัตนตรัย
2. การสวดมนต์ไหว้พระนอกจากทำให้จิตใจสงบแล้วยังมีผลดีโดยตรงอย่างไรอีก
  - ก ทำให้มีความจำดี
  - ข ทำให้ไม่นอนตื่นสาย
  - ค ทำให้เรียนหนังสือเก่ง
  - ง ทำให้ไม่มีความเครียด**
3. การฝึกสมาธิมีจุดประสงค์หลักเพื่ออะไร
  - ก เพื่อทำจิตใจให้สงบ**
  - ข เพื่อลดความเห็นแก่ตัว
  - ค เพื่อให้คนอื่นยกย่องนับถือ
  - ง เพื่อให้มีอำนาจพิเศษเหนือคนอื่น
4. การมีจิตใจจดจ่ออยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว แสดงว่าเราเป็นคนอย่างไร
  - ก มีศีล
  - ข มีสติ
  - ค มีสมาธิ**
  - ง มีปัญญา
5. การนั่งสมาธิด้วยการภาวนาในใจว่า พุท-โธ ให้สติกำหนดอะไร
  - ก ทานั่ง
  - ข ลมหายใจเข้า-ออก**
  - ค อาการพองยุบของท้อง
  - ง จังหวะการก้าวย่างของเท้า

6. “สมบัติรู้ตัวว่าทำอะไรอยู่” แสดงว่าสมบัติมีอะไร
- ก สติ
  - ข สីล
  - ค สมาธิ
  - ง ปัญญา
7. “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต...” เป็นคำขึ้นต้นของคำใด
- ก คำแผ่เมตตา
  - ข คำอาราธนาสี่ล
  - ค คำอาราธนาธรรม
  - ง คำนมัสการพระพุทธเจ้า
8. “ขวย่างหนอ ซ้าย่างหนอ” เป็นคำภาวนาที่ใช้กับการฝึกสมาธิในอิริยาบถใด
- ก ยืน
  - ข นั่ง
  - ค เดิน
  - ง นอน
9. กิจกรรมใดถ้าทำโดยขาดสติแล้วจะเกิดผลเสียมากที่สุด
- ก ล้างจาน
  - ข ข้ามถนน
  - ค ดูโทรทัศน์
  - ง อ่านหนังสือการ์ตูน
10. การมีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน จะได้รับผลในข้อใด
- ก จิตสงบ
  - ข หมดกิเลส
  - ค เกิดปัญญา
  - ง คุณครูชื่นชม

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. “อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ...” เรากำลังสวดบูชาพระรัตนตรัยข้อใด
  - ก พระพุทธ
  - ข พระธรรม
  - ค พระสงฆ์
  - ง พระรัตนตรัย
2. การระลึกได้ไม่เผอเรอ แสดงว่าเราเป็นคนอย่างไร
  - ก มีศีล
  - ข มีสติ
  - ค มีสมาธิ
  - ง มีปัญญา
3. การทำจิตใจให้จดจ่ออยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเรียกว่าอะไร
  - ก สติ
  - ข ศีล
  - ค สมาธิ
  - ง ปัญญา
4. ขั้นตอนสุดท้ายของการนั่งสมาธิกำหนดนับลมหายใจเข้า-ออกคืออะไร
  - ก สมาทานศีล ๕
  - ข สวดมนต์ไหว้พระ
  - ค ตัดความกังวลต่างๆ
  - ง กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลและแผ่เมตตา
5. คำแผ่เมตตาขึ้นต้นว่าอย่างไร
  - ก สัพเพ สัตตา
  - ข มะยัง ภันเต
  - ค อิติปิ โส ภะคะวา
  - ง อิมานิ มะยัง ภันเต

6. “อยากเดินหนอ อยากเดินหนอ อยากเดินหนอ” เป็นคำภานาที่ใช้กับการฝึกสมาธิในอิริยาบถใด

- ก ยืน
- ข นั่ง
- ค เดิน
- ง นอน

7. ก่อนฝึกสมาธิควรทำอะไรเป็นอันดับแรก

- ก แผ่เมตตา
- ข สมาทานศีล
- ค กำหนดลมหายใจ
- ง กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

8. “เอาเท้าขวาวางทับเท้าซ้าย มือขวาวางหงายทับมือซ้าย นั่งตัวตรง” เป็นลักษณะการนั่งแบบใด

- ก นั่งคุกเข่า
- ข นั่งพับเพียบ
- ค นั่งขัดสมาธิ
- ง นั่งเก็บปลายเท้า

9. การภาวนาว่า “ขวย่างหนอ ซ้าย่างหนอ” เป็นคำภานาของการฝึกสมาธิในข้อใด

- ก การนั่งสมาธิ
- ข การยืนสมาธิ
- ค การเดินสมาธิ
- ง การนอนสมาธิ

10. ประโยชน์ของการสวดมนต์ให้ว่พระคือข้อใด

- ก ทำให้มีฐานะดีขึ้น
- ข ทำให้มีเพื่อนมากขึ้น
- ค ทำให้มีสมาธิมากขึ้น
- ง ทำให้เรียนหนังสือเก่งขึ้น

ตอนที่ 3.5

แบบทดสอบกลางปี

ด้านความรู้

ตอนที่ 1 เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. สถาบันใดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา
  - ก สถาบันชาติ
  - ข สถาบันศาสนา
  - ค สถาบันครอบครัว
  - ง สถาบันพระมหากษัตริย์
2. พระพุทธศาสนาสอนให้ชาวพุทธมีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แสดงความเป็นมิตร ยินดีให้ความช่วยเหลือผู้อื่น จึงเป็นลักษณะเด่นของคนไทยจนได้สมญานามจากชาวต่างชาติว่าอะไร
  - ก สยามเมืองยิ้ม
  - ข สยามประเทศ
  - ค สยามเมืองคนดี
  - ง สยามเมืองศิวิไลซ์
3. ตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียนนักเรียนต้องทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในข้อใด
  - ก นั่งสมาธิ
  - ข ทำบุญตักบาตร
  - ค สวดมนต์ไหว้พระ
  - ง บริหารจิตและเจริญปัญญา
4. ตอนค่ำก่อนนอนเราสวดมนต์ไหว้พระเพื่อระลึกถึงอะไร
  - ก คุณของพระสงฆ์
  - ข คุณของพระธรรม
  - ค คุณของพระพุทธเจ้า
  - ง คุณของพระรัตนตรัย
5. “พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทย”
ข้อความนี้สอดคล้องกับข้อใด
  - ก คนไทยรักอิสระชอบความสนุกสนาน
  - ข คนไทยชอบเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ
  - ค คนไทยชอบอยู่โดดเดี่ยวไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนอื่น
  - ง คนไทยทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ร่วมกันสร้างวัด

6. “พระพุทธศาสนาสอนให้คนไทยมีเมตตากรุณาต่อกัน” มีผลต่อวัฒนธรรมข้อใด
- ก การแสดงความเคารพ
  - ข การแสดงความกตัญญู
  - ค การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
  - ง การแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน
7. ข้อใดเป็นประเพณีไทยที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรง
- ก ประเพณีวิ่งควาย
  - ข ประเพณีทอดกฐิน
  - ค ประเพณีสงกรานต์
  - ง ประเพณีลอยกระทง
8. “การบำเพ็ญทุกกรกิริยาเป็นการทรมานตนเองให้ลำบากเปล่า ๆ” เป็นคำกล่าวของใคร
- ก พระอินทร์
  - ข ปัญจวัคคีย์
  - ค พระสีหัตถะ
  - ง พระเจ้าสุทโธทนะ
9. ข้อใดไม่ถูกต้อง
- ก ตรีสฐ์-อริยสัจ 4
  - ข ปฐมสาวก-โกณฑัญญะ
  - ค ปฐมเทศนา-ปัญจวัคคีย์
  - ง ทุกกรกิริยา-กำหนดลมหายใจเข้า-ออก
10. การกระทำของใครสอดคล้องกับการบำเพ็ญเพียรของพระพุทธเจ้า
- ก จ้อยปฏิบัติตนเป็นคนดี
  - ข แก้วเป็นเด็กอ่อนน้อมถ่อมตน
  - ค ก้านปฏิบัติตนตามคำแนะนำของครู
  - ง ก้อยขยันอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอจนสอบได้คะแนนดีทุกวิชา
11. หลังจากตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าใช้เวลาประกาศศาสนานานเท่าไร
- ก 25 ปี
  - ข 35 ปี
  - ค 45 ปี
  - ง 55 ปี

12. ข้อใดคือประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาพุทธประวัติ
- ก รู้และเข้าใจประวัติของพระสาวก
  - ข บอกเล่าพุทธประวัติแก่บุคคลอื่นได้
  - ค ออกบวชและปฏิบัติธรรมตามพระพุทธเจ้า
  - ง ได้คุณธรรมและแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
13. บัณฑิตในอารามทศกษัตริย์คนที่มีปัญญาน้อยทำประโยชน์ให้เสียหายเหมือนกับใคร
- ก ลิงเฝ้าสวน
  - ข คนมีความโลภ
  - ค ลิงที่ขาดปัญญา
  - ง คนที่ไม่มีความเพียร
14. การศึกษาชาดกมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอะไร
- ก เรื่องราวของพระสาวกในด้านต่าง ๆ
  - ข เรื่องราวของชาวพุทธตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
  - ค เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าในชาติต่าง ๆ
  - ง เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ
15. คุณธรรมข้อใดที่ทำให้หัวหน้าพ่อค้าในมหาณิชชาดกรอดพ้นจากความตาย
- ก ความเพียร
  - ข ความซื่อสัตย์
  - ค ความไม่โลภมาก
  - ง ความอ่อนน้อมถ่อมตน
16. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับพระไตรปิฎก
- ก หลักฐานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา
  - ข หนังสือที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา
  - ค หนังสือที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
  - ง หลักฐานชั้นต้นของหลักคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา
17. “บวชเพื่อศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า” ข้อความนี้กล่าวถึงองค์ประกอบของพระรัตนตรัยข้อใด
- ก พระสงฆ์
  - ข พระธรรม
  - ค พระพุทธเจ้า
  - ง พระรัตนตรัย

18. หลักธรรมข้อใดช่วยเราไม่ให้ประมาท

ก อริยสัจ 4

ข สังกหวัตถุ 4

ค สติสัมปชัญญะ

ง เบญจศีลเบญจธรรม

19. หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบคืออะไร

ก เทวทูต 4

ข อริยสัจ 4

ค อิทธิบาท 4

ง พรหมวิหาร 4

20. หลักธรรมข้อใดเป็นเสมือนหัวใจของพระพุทธศาสนา

ก อริยสัจ 4

ข ปฏิจจสมุปบาท

ค โอวาทปาติโมกข์

ง ชัมมจักกัปปวัตตนสูตร

21. “โอบอ้อมอารี วิจิไพเราะ สงเคราะห์ผู้คน เสมอต้นเสมอปลาย” ข้อความนี้กล่าวถึงหลักธรรมข้อใด

ก โอวาท 3

ข สังกหวัตถุ 4

ค การวธรรม 6

ง ฌราวาสธรรม 4

22. นิกรเป็นคนที่จิตใจคับแคบและเห็นแก่ตัว แสดงว่านิกรขาดฌราวาสธรรมข้อใด

ก ทมะ

ข ขันติ

ค สัจจะ

ง จาคะ

23. “บัวชอบพุด โทหก” บัวมีศีลข้อใด

ก ข้อ 1

ข ข้อ 2

ค ข้อ 3

ง ข้อ 4

24. ข้อใดคือประโยชน์ที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม

ก มีฐานะที่มั่นคง

ข มีเพื่อนมากขึ้น

ค มีความสงบสุขในชีวิต

ง มีความเป็นตัวของตัวเอง

25. การกระทำข้อใดแสดงว่าปฏิบัติตนตามหลักมงคล 38 ข้อรู้จักให้

ก นำสุนัขไปปล่อยที่วัด

ข ให้เพื่อนลอกการบ้านส่งครู

ค ให้เพื่อนยืมเงินไปซื้อของเล่น

ง บริจาคเสื้อผ้าให้แก่ผู้ประสบภัย

26. ไครศรัทธาในพระธรรม

ก อ้วนเชื่อมั่นในพระสงฆ์

ข ชูยเชื่อมั่นในคุณของพระรัตนตรัย

ค แมวเชื่อมั่นในพระคุณของพระพุทธเจ้า

ง โดเชื่อมั่นในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

27. การไม่ลักขโมยควรปฏิบัติควบคู่กับหลักเบญจธรรมข้อใด

ก สัจจะ

ข สัมมาอาชีวะ

ค เมตตากุรุณา

ง สติสัมปชัญญะ

28. “ค้อยพุดจาไฟเราะอ่อนหวาน” แสดงว่าค้อยปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ข้อใด

ก ทาน

ข ปิยวาจา

ค อัถลจรีชา

ง สมานัตตตา

29. การให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องจัดเป็นทานข้อใด

ก วัตถุทาน

ข อภัยทาน

ค ธรรมทาน

ง อามิสทาน

30. ข้อใด *ไม่*จัดอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีตามหลักมงคล 38

- ก เป็นที่ที่มีธรรมชาติ
ข เป็นที่ที่มีการกินคืออยู่ดี
ค เป็นที่ที่มีบุคคลเป็นคนดี
ง เป็นที่ที่มีผู้คนสัญจรไปมา

1. พระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างไร ยกตัวอย่าง

แนวคำตอบ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ สิ่งก่อสร้าง สิ่งของเครื่องใช้ วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ ภาษา วรรณกรรม ประเพณี พิธีกรรม

2. ทำไมเราจึงต้องเรียนรู้พุทธประวัติ

แนวคำตอบ

เพราะเป็นประวัติของพระพุทธเจ้า ศาสดาของพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำพระจริยวัตรของพระองค์มาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้

3. การปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีลถ้าให้ได้ผลดียิ่งขึ้นควรปฏิบัติควบคู่กับหลักธรรมใด

แนวคำตอบ

เบญจธรรม หรือธรรม 5 ได้แก่ 1) มีเมตตากรุณา 2) ประกอบอาชีพที่สุจริต 3) รู้จักสำรวม 4) มีความซื่อสัตย์ 5) มีสติสัมปชัญญะ

สรุปผลการประเมิน	คะแนน	
	เต็ม	ได้
ตอนที่ 1		
ตอนที่ 2		
รวม		

ลงชื่อ _____ (ผู้ประเมิน)

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

สำหรับครูประเมินนักเรียน

คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแล้วใส่คะแนนลงในตารางให้ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	พฤติกรรมที่แสดงออก	คะแนน			หมายเหตุ
		3	2	1	
1. มีวินัย	1. มีกรวางแผนการทำงานและจัดระบบการทำงาน				3 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น อย่างสม่ำเสมอ
	2. ทำงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้				
	3. ตรวจสอบความถูกต้อง ความเรียบร้อย หรือคุณภาพของงาน				
2. ใฝ่เรียนรู้	4. มีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะแสวงหาความรู้				2 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น เป็นครั้งคราว
	5. ชอบสนทนา ซักถาม ฟัง หรืออ่านเพื่อให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น				
	6. มีความสุขที่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้				
3. อยู่อย่างพอเพียง	7. ใช้จ่ายทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน เสื้อผ้า สิ่งของ อย่างประหยัด				1 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น น้อยครั้ง
	8. ใช้น้ำ ไฟฟ้า และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า				
	9. มีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม				
4. รักความเป็นไทย	10. ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง				
	11. รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนและมีสัมมาคารวะ				
	12. มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย				
5. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	13. ร่วมกิจกรรมที่สำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์				
6. มีจิตสาธารณะ	14. เสียสละ มีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น				
	15. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว				
7. มีความรับผิดชอบ	16. ยอมรับผลกระททำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย				
	17. ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ตามกำหนดและตรงต่อเวลา				
8. ซื่อสัตย์สุจริต	18. บันทึกข้อมูลตามความเป็นจริงและไม่ใช้ความคิดเห็นของตนเองไปเกี่ยวข้อง				
	19. ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นว่าเป็นของตน				
	20. เคารพหรือปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ กติกา หรือระเบียบของกลุ่มที่กำหนดไว้				
คะแนนรวม					
คะแนนเฉลี่ย					

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.34–3.00	1.67–2.33	1.00–1.66
ระดับคุณภาพ	3 = ดีมาก, ดี	2 = พอใช้	1 = ควรปรับปรุง

หมายเหตุ การหาคะแนนเฉลี่ยหาได้จากการนำเอาคะแนนรวมในแต่ละช่องมาบวกกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อ จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การตัดสินคุณภาพและสรุปผลการประเมิน

สรุปผลการประเมิน (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน)

ระดับคุณภาพที่ได้	3	2	1
	☐	☐	☐

ด้านทักษะ/กระบวนการ

สำหรับครูประเมินนักเรียน

คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแล้วใส่คะแนนลงในช่องคะแนนให้ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	พฤติกรรมที่แสดงออก	คะแนน			หมายเหตุ
		3	2	1	
1. การสื่อสาร	1. ใช้วิธีการสื่อสารในการนำเสนอข้อมูลความรู้ได้อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น อย่างสม่ำเสมอ 2 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น เป็นครั้งคราว 1 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น น้อยครั้ง
	2. เลือกรับข้อมูลความรู้ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง				
2. การใช้เทคโนโลยี	3. ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลความรู้ จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง				
	4. เลือกใช้เทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลความรู้ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม				
3. การคิด	5. สรุปความคิดรวบยอดหรือสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา				
	6. แปลความ ตีความ หรือขยายความของคำ ข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ในเรื่องที่ศึกษา				
	7. วิเคราะห์หลักการและนำหลักการไปใช้ได้อย่างสมเหตุสมผล				
4. การแก้ปัญหา	8. ตั้งคำถามหรือตั้งสมมุติฐานต่อเรื่องที่ศึกษาอย่างมีระบบ				
	9. รวบรวมข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	10. ตรวจสอบและประเมินความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลความรู้ที่ได้จากการเก็บรวบรวม				
	11. นำข้อมูลความรู้ที่ได้จากการตรวจสอบและประเมินมาวิเคราะห์หรือแยกแยะเพื่อความสะดวกในการทดสอบสมมุติฐาน				
	12. ทดสอบสมมุติฐานและสรุปเป็นหลักการด้วยภาษาของตนเองที่เข้าใจง่าย				
	13. นำข้อมูลความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน				
5. กระบวนการกลุ่ม	14. มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม				
	15. ร่วมกันวางแผนและแบ่งหน้าที่การทำงานกับสมาชิกในกลุ่ม				
	16. เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม				
	17. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ				
	18. ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	19. สร้างสรรค์ผลงานเสร็จทันเวลาและมีคุณภาพ				
	20. ภูมิใจและพึงพอใจในผลงานและการทำงานกลุ่ม				
	คะแนนรวม				
คะแนนเฉลี่ย					

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.34–3.00	1.67–2.33	1.00–1.66
ระดับคุณภาพ	3 = ดีมาก, ดี	2 = พอใช้	1 = ควรปรับปรุง

หมายเหตุ การหาคะแนนเฉลี่ยหาได้จากกรนำเอาคะแนนรวมในแต่ละช่องมาบวกกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อ จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การตัดสินคุณภาพและสรุปผลการประเมิน

สรุปผลการประเมิน (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน □)

ระดับคุณภาพที่ได้	3	2	1
	☐	☐	☐

ตอนที่ 3.6

แบบทดสอบปลายปี

ด้านความรู้

ตอนที่ 1 เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

- “สาวกที่มีชีวิตอยู่ในช่วงที่พระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ได้เห็นและได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าโดยตรง” เป็นความหมายของคำใด
ก พุทธกิจ
ข พุทธสาวก
ค พุทธบริษัท
ง พุทธมามกะ
- “ที่ทางตามีรอยลึกขาคเนื่องจากถูกตะขอเกี่ยวขณะเผาสมภารดา” ข้อความนี้เกี่ยวข้องกับบุคคลใด
ก พระสารีบุตร
ข สามเณรราहुล
ค สามเณรบัณฑิต
ง สามเณรสังกัจจะ
- การที่สามเณรสังกัจจะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ขณะที่เป็นสามเณร แสดงว่าเป็นคนอย่างไร
ก มีสติปัญญา
ข มีความอดทน
ค มีระเบียบวินัย
ง มีความขยันหมั่นเพียร
- หัวหน้าโจรพินคอสามเณรสังกัจจะแต่ดาบที่ใช้ฟันได้งอและฟันไม่เข้า เป็นเพราะสามเณรปฏิบัติอย่างไร
ก นั่งเข้ามาน
ข เดินจงกรม
ค รักษาศีล 10
ง ฝึกบริหารจิต
- “ผู้ที่ไม่มีศีล มีจิตใจไม่ตั้งมั่น แม้จะมีชีวิตอยู่ถึง 100 ปี ก็หาประโยชน์ไม่ ส่วนผู้ที่มีศีล แม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวย่อมมีชีวิตประเสริฐกว่า” เป็นคำสอนของใคร
ก หัวหน้าโจร
ข พระพุทธเจ้า
ค พระสารีบุตร
ง สามเณรสังกัจจะ

6. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) เคยดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดใด
- ก วัดเกษไชโย
  - ข วัดอินทรวิหาร
  - ค วัดอรุณราชวราราม
  - ง วัดระฆังโฆสิตาราม
7. ข้อใดไม่ใช่แบบอย่างที่ดีของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)
- ก ยินดีในลาภสักการะ
  - ข ไม่ยึดติดในยศศักดิ์
  - ค ขันศึกษาพระธรรม
  - ง มีความสามารถในการแสดงธรรม
8. ถ้าเรานำคุณธรรมของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะเกิดผลดีอย่างไร
- ก มีฐานะมั่นคง
  - ข มีชีวิตที่สะดวกสบาย
  - ค มีความสุขในการดำเนินชีวิต
  - ง มีคนนับหน้าถือตาเป็นจำนวนมาก
9. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นแบบอย่างทางพระพุทธศาสนาด้านใด
- ก การเป็นกษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถ
  - ข การมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา
  - ค การบริจาคทรัพย์บำรุงพระพุทธศาสนา
  - ง การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
10. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงทำประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร
- ก ทรงกอบกู้เอกราชชาติไทย
  - ข ทรงรวบรวมพระไตรปิฎก
  - ค ทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนา
  - ง ทรงปกครองราษฎรอย่างเข้มแข็ง
11. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับชาวพุทธ
- ก ผู้ที่นับถือศาสนา
  - ข ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา
  - ค ผู้ที่ศึกษาพระพุทธศาสนา
  - ง ผู้ที่ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนา

12. ข้อใด *ไม่*เกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธ

- ก สวดมนต์ไหว้พระ
- ข แสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- ค จัดงานฉลองเพื่อต้อนรับปีใหม่
- ง เวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

13. ขณะแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เราควรระลึกถึงอะไร

- ก พ่อแม่
- ข ตัวเราเอง
- ค เพื่อนสนิท
- ง พระรัตนตรัย

14.

เด็กในภาพกำลังทำอะไร

- ก ปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์
- ข ส่งสิ่งของให้พระสงฆ์
- ค รับสิ่งของจากพระสงฆ์
- ง ทำความเคารพพระสงฆ์

15. เราควรปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุอย่างไร

- ก นำศาสนวัตถุมาเก็บไว้ที่บ้าน
- ข เขียนชื่อตนเองลงบนศาสนวัตถุ
- ค ไม่ขีดเขียนหรือทำลายศาสนวัตถุ
- ง นำศาสนวัตถุไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้

16. ข้อใด *ไม่*ใช่ องค์ประกอบของโตะหม่มบูชา

- ก เชิงเทียน
- ข พวงมาลัย
- ค กระจ่างรูป
- ง พานดอกไม้

17. การจัดโต๊ะหมู่บูชางานใดที่ *ไม่* ต้องตั้งธงชาติและพระบรมฉายาลักษณ์

- ก งานมอบปริญญาบัตร
- ข **งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่**
- ค งานเปิดประชุมสัมมนา
- ง งานพิธีของทางราชการ

18. การถวายของให้พระสงฆ์เรียกว่าอะไร

- ก สังฆทาน
- ข **การประเคน**
- ค การอาราธนา
- ง การถวายภัตตาหาร

19. ข้อใด *ไม่ใช่* ปัจจัย 4 ของพระสงฆ์

- ก จีวร
- ข บาตร
- ค **รถยนต์**
- ง ข้าราชการ

20. สมာธิตีคืออะไร

- ก ความจำได้
- ข **ความตั้งใจมั่น**
- ค ความระลึกได้
- ง ความสงบเรียบร้อย

21. ข้อใด *ไม่ใช่* ประโยชน์ของสมาธิ

- ก มีความจำดี
- ข เกิดปัญญา
- ค มีจิตใจมั่นคง
- ง **ร่างกายเติบโตแข็งแรง**

22. ข้อใดคือท่านั่งที่เหมาะสมในการฝึกนั่งสมาธิ

- ก นั่งไขว่ห้าง
- ข **นั่งขัดสมาธิ**
- ค นั่งพับเพียบ
- ง นั่งตามสบาย

23. งานพิธีทางพระพุทธศาสนาที่เป็นพิธีการนิยมจัดโต๊ะหมู่บูชาแบบใด
- ก แบบหมู่ 4
  - ข แบบหมู่ 5
  - ค แบบหมู่ 7
  - ง แบบหมู่ 9
24. ข้อใดกล่าวถึงการสวดมนต์ไหว้พระถูกต้องที่สุด
- ก สวดมนต์ทุกครั้งที่มีโอกาส
  - ข สวดมนต์ด้วยน้ำเสียงที่ดัง ๆ
  - ค สวดมนต์ก่อนนอนและหลังตื่นนอน
  - ง ตำรวมกาย วาจา และใจขณะสวดมนต์
25. การเลือกใช้เครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชาขึ้นอยู่กับอะไร
- ก งานพิธีที่ทำ
  - ข จำนวนพระสงฆ์
  - ค สถานที่ประกอบพิธี
  - ง แบบของโต๊ะหมู่บูชาที่เลือกใช้
26. “อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา...” เราสวดข้อความนี้เพื่ออะไร
- ก กรวดน้ำ
  - ข แผ่เมตตา
  - ค อาราธนาศีล
  - ง บูชาพระรัตนตรัย
27. “การนอนอย่างมีสติขณะหายใจเข้าภาวนา ว่า พองหนอ ขณะหายใจออกภาวนาว่า ยุบหนอ” จากคำกล่าวนี้เราจะต้องกำหนดลมหายใจอยู่ที่ใด
- ก ปาก
  - ข ท้อง
  - ค จมูก
  - ง สมอง
28. วิธีการกำหนดลมหายใจที่นิยมทำกันในปัจจุบันคือข้อใด
- ก การภาวนาแบบพุท-โธ
  - ข การภาวนาแบบนับเวลา
  - ค การภาวนาแบบนับตัวเลข
  - ง การภาวนาแบบนับตัวอักษร

29. การฝึกสมาธิมีประโยชน์ต่อนักเรียนด้านใดมากที่สุด

- ก ด้านสุขภาพร่างกาย
- ข ด้านการเรียนหนังสือ
- ค ด้านสังคมกับเพื่อน ๆ
- ง ด้านการรับประทานอาหาร

30. เราควรฝึกสมาธิในเวลาใด

- ก ฝึกในวันพระ
- ข ฝึกเดือนละครั้ง
- ค ฝึกประจำสม่ำเสมอ
- ง ฝึกเมื่อจิตใจฟุ้งซ่านไม่สงบ

ตอนที่ 2 ตอบคำถาม

1. การเรียนรู้มรรยาทชาวพุทธมีประโยชน์อย่างไร

แนวคำตอบ

การเรียนรู้มรรยาทชาวพุทธทำให้ผู้เรียนได้นำกริยาจากที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อยและงดงามที่ชาวพุทธพึงปฏิบัติต่อกัน มาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. การจัดโต๊ะหมู่บูชาคืออะไร เราควรอัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานไว้บนโต๊ะหมู่ตัวใด

แนวคำตอบ

การจัดโต๊ะหมู่บูชา คือ การจัดเครื่องบูชาพระรัตนตรัย โดยจะต้องอัญเชิญพระพุทธรูป ซึ่งเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้ามาประดิษฐานไว้บนโต๊ะหมู่ตัวที่สูงที่สุด และมีเครื่องบูชาประกอบ

3. เราจะฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียนได้อย่างไร

แนวคำตอบ

การฝึกให้มีสมาธิ คือ การทำใจให้สงบ จดจ่อ แน่วแน่อยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การตั้งใจฟัง การตั้งใจอ่าน การตั้งใจคิด การตั้งใจถาม และการตั้งใจเขียน

สรุปผลการประเมิน	คะแนน	
	เต็ม	ได้
ตอนที่ 1		
ตอนที่ 2		
รวม		

ลงชื่อ _____ (ผู้ประเมิน)

ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

สำหรับครูประเมินนักเรียน

คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแล้วใส่คะแนนลงในตารางให้ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	พฤติกรรมที่แสดงออก	คะแนน			หมายเหตุ
		3	2	1	
1. มีวินัย	1. มีกรวางแผนการทำงานและจัดระบบการทำงาน				3 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น อย่างสม่ำเสมอ 2 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น เป็นครั้งคราว 1 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น น้อยครั้ง
	2. ทำงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้				
	3. ตรวจสอบความถูกต้อง ความเรียบร้อย หรือคุณภาพของงาน				
2. ใฝ่เรียนรู้	4. มีความกระตือรือร้นและสนใจที่จะแสวงหาความรู้				
	5. ชอบสนทนา ซักถาม ฟัง หรืออ่านเพื่อให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น				
	6. มีความสุขที่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้				
3. อยู่อย่างพอเพียง	7. ใช้ทรัพย์หยาบของตนเอง เช่น เงิน เสื้อผ้า สิ่งของ อย่างประหยัด				
	8. ใช้น้ำ ไฟฟ้า และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า				
	9. มีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม				
4. รักความเป็นไทย	10. ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง				
	11. รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนและมีสัมมาคารวะ				
	12. มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย				
5. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	13. ร่วมกิจกรรมที่สำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์				
6. มีจิตสาธารณะ	14. เสียสละ มีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น				
	15. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว				
7. มีความรับผิดชอบ	16. ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย				
	17. ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ตามกำหนดและตรงต่อเวลา				
8. ซื่อสัตย์สุจริต	18. บันทึกข้อมูลตามความเป็นจริงและไม่ใช้ความคิดเห็นของตนเองไปเกี่ยวข้อง				
	19. ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นว่าเป็นของตน				
	20. เคารพหรือปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ กติกา หรือระเบียบของกลุ่มที่กำหนดไว้				
คะแนนรวม					
คะแนนเฉลี่ย					

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.34–3.00	1.67–2.33	1.00–1.66
ระดับคุณภาพ	3 = ดีมาก, ดี	2 = พอใช้	1 = ควรปรับปรุง

หมายเหตุ การหาคะแนนเฉลี่ยหาได้จากการนำเอาคะแนนรวมในแต่ละช่องมาบวกกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อ จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การตัดสินคุณภาพและสรุปผลการประเมิน

สรุปผลการประเมิน (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน)

ระดับคุณภาพที่ได้	3	2	1
	☐	☐	☐

ด้านทักษะ/กระบวนการ

สำหรับครูประเมินนักเรียน

คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแล้วใส่คะแนนลงในช่องคะแนนให้ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	พฤติกรรมที่แสดงออก	คะแนน			หมายเหตุ
		3	2	1	
1. การสื่อสาร	1. ใช้วิธีการสื่อสารในการนำเสนอข้อมูลความรู้ได้อย่างเหมาะสม				3 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น อย่างสม่ำเสมอ 2 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น เป็นครั้งคราว 1 หมายถึง นักเรียนแสดง พฤติกรรมนั้น น้อยครั้ง
	2. เลือกรับข้อมูลความรู้ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง				
2. การใช้เทคโนโลยี	3. ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลความรู้ จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง				
	4. เลือกใช้เทคโนโลยีในการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลความรู้ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม				
3. การคิด	5. สรุปความคิดรวบยอดหรือสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา				
	6. แปลความ ตีความ หรือขยายความของคำ ข้อความ ภาพ และสัญลักษณ์ในเรื่องที่ศึกษา				
	7. วิเคราะห์หลักการและนำหลักการไปใช้ได้อย่างสมเหตุสมผล				
4. การแก้ปัญหา	8. ตั้งคำถามหรือตั้งสมมุติฐานต่อเรื่องที่ศึกษาอย่างมีระบบ				
	9. รวบรวมข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	10. ตรวจสอบและประเมินความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลความรู้ที่ได้จากการเก็บรวบรวม				
	11. นำข้อมูลความรู้ที่ได้จากการตรวจสอบและประเมินมาวิเคราะห์หรือแยกแยะเพื่อความสะดวกในการทดสอบสมมุติฐาน				
	12. ทดสอบสมมุติฐานและสรุปเป็นหลักการด้วยภาษาของตนเองที่เข้าใจง่าย				
	13. นำข้อมูลความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน				
5. กระบวนการกลุ่ม	14. มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม				
	15. ร่วมกันวางแผนและแบ่งหน้าที่การทำงานกับสมาชิกในกลุ่ม				
	16. เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม				
	17. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ				
	18. ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	19. สร้างสรรค์ผลงานเสร็จทันเวลาและมีคุณภาพ				
	20. ภูมิใจและพึงพอใจในผลงานและการทำงานกลุ่ม				
	คะแนนรวม				
คะแนนเฉลี่ย					

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.34–3.00	1.67–2.33	1.00–1.66
ระดับคุณภาพ	3 = ดีมาก, ดี	2 = พอใช้	1 = ควรปรับปรุง

หมายเหตุ การหาคะแนนเฉลี่ยหาได้จากกรนำเอาคะแนนรวมในแต่ละช่องมาบวกกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อ จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การตัดสินคุณภาพและสรุปผลการประเมิน

สรุปผลการประเมิน (เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน □)

ระดับคุณภาพที่ได้	3	2	1
	☐	☐	☐

ตอนที่ 3.7

แบบบันทึกและแบบประเมิน

แบบบันทึกความรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ _____ เรื่อง _____

1. สรุปความรู้ที่ได้ _____

---

2. สรุปแนวคิดใหม่ที่ได้ _____

---

3. การนำไปใช้ประโยชน์ _____

ชื่อ _____ นามสกุล _____ เลขที่ _____

ชั้น _____ โรงเรียน _____

แบบบันทึกคำถามและคำตอบในเกมปุจฉา-วิสัชนา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ _____ เรื่อง _____

คำถาม	คำตอบ
1. _____ _____	1. _____ _____
2. _____ _____	2. _____ _____
3. _____ _____	3. _____ _____
4. _____ _____	4. _____ _____
5. _____ _____	5. _____ _____
6. _____ _____	6. _____ _____
7. _____ _____	7. _____ _____
8. _____ _____	8. _____ _____
9. _____ _____	9. _____ _____
10. _____ _____	10. _____ _____

กลุ่มที่ _____	
สมาชิก	
1. _____	4. _____
2. _____	5. _____
3. _____	6. _____

แบบบันทึกการสังเกตการแสดงละคร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ _____ เรื่อง _____

ชื่อผู้บันทึก _____

การแสดงละครเรื่อง _____

เนื้อเรื่องย่อ

ประเด็นปัญหาขัดแย้ง

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

บทบาทของตัวละครที่ประทับใจ

ชื่อตัวละคร _____

เหตุผล _____

ความคิดเห็นส่วนตัว

ปัญหา/อุปสรรค _____

แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น _____

ชื่อ _____ นามสกุล _____ เลขที่ _____

ชั้น _____ โรงเรียน _____

แบบประเมินผลการฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 การฝึกสมาธิเบื้องต้นด้วยอิริยาบถต่าง ๆ

ตัวชี้วัดชั้นปี เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด (ส 1.1 ป. 3/6)

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางผลการประเมินให้ตรงกับความเป็นจริง

รายการฝึก	ระดับการประเมินผล				กรณีควรปรับปรุง (ควรปรับปรุงเรื่องอะไร)
	ดีเยี่ยม (4)	ดี (3)	ผ่าน (2)	ไม่ผ่าน (1)	
1. ฝึกยืนอย่างมีสติ					
2. ฝึกเดินอย่างมีสติ					
3. ฝึกนั่งอย่างมีสติ					
4. ฝึกนอนอย่างมีสติ					
รวม					

ลงชื่อ _____ ผู้ประเมิน

_____/_____/____

ตัวอย่างแบบประเมินทักษะการเขียนเรียงความ

เรื่อง _____
 แผนการจัดการเรียนรู้ _____ หน่วยการเรียนรู้ที่ _____
 ชั้น _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน						รวมคะแนน (30 คะแนน)	สรุปผล	
		การเน้นประโยค (5 คะแนน)	ประโยคหลักให้แนวคิดหลักที่สำคัญต่อหน้า (5 คะแนน)	เขียนประโยคที่สมบูรณ์ (5 คะแนน)	คำสะกดผิดพลาดไม่เกิน 5 คำ (5 คะแนน)	สรุปอย่างมีเหตุผล (6 คะแนน)	ลายมืออ่านง่าย (4 คะแนน)		ผ่าน	ไม่ผ่าน
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										

เกณฑ์การประเมิน

ได้คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

ตัวอย่างแบบประเมินทักษะการพูด

เรื่อง _____
 แผนการจัดการเรียนรู้ _____ หน่วยการเรียนรู้ที่ _____
 ชั้น _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน										สรุปผล		
		การปรากฏตัว (3 คะแนน)	การเริ่มเรื่อง (3 คะแนน)	การออกเสียงและจังหวะ (4 คะแนน)	การลำดับเนื้อหา (5 คะแนน)	บุคลิกท่าทาง (2 คะแนน)	การใช้ถ้อยคำเหมาะสม (3 คะแนน)	ความเข้าใจ (2 คะแนน)	ความสนใจของผู้ฟัง (2 คะแนน)	คุณค่าของเรื่องที่พูด (3 คะแนน)	การสรุปที่เหมาะสม (3 คะแนน)	รวมคะแนน (30 คะแนน)	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														

เกณฑ์การประเมิน

ได้คะแนนร้อยละ 50 ขึ้น ไปถือว่าผ่าน

ตัวอย่างแบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคล

ผลงาน/กิจกรรมที่ _____ เรื่อง _____

แผนการจัดการเรียนรู้ _____ หน่วยการเรียนรู้ที่ _____

ชั้น _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน					รวมคะแนน (20 คะแนน)	ระดับคุณภาพ			
		ความถูกต้องของผลงาน/กิจกรรม (6 คะแนน)	จุดเด่นของผลงาน/กิจกรรม (4 คะแนน)	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4 คะแนน)	รูปแบบการนำเสนอผลงาน (3 คะแนน)	การนำไปใช้ประโยชน์ (3 คะแนน)		4	3	2	1
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											

เกณฑ์การประเมิน

การสรุปผลการประเมินให้เป็นระดับคุณภาพ 4, 3, 2, 1 กำหนดเกณฑ์ได้ตามความเหมาะสมหรืออาจใช้เกณฑ์ดังนี้

18–20 คะแนน = 4 (ดีมาก)

14–17 คะแนน = 3 (ดี)

10–13 คะแนน = 2 (พอใช้)

0–9 คะแนน = 1 (ควรปรับปรุง)

ตัวอย่างแบบประเมินผลงาน/กิจกรรมเป็นกลุ่ม

ผลงาน/กิจกรรมที่ _____ เรื่อง _____
 แผนการจัดการเรียนรู้ _____ หน่วยการเรียนรู้ที่ _____
 ชั้น _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
 กลุ่มที่ _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน					รวมคะแนน (20 คะแนน)	ระดับคุณภาพ			
		ความถูกต้องของผลงาน/กิจกรรม (6 คะแนน)	จุดเด่นของผลงาน/กิจกรรม (4 คะแนน)	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4 คะแนน)	รูปแบบการนำเสนอผลงาน (3 คะแนน)	การนำไปใช้ประโยชน์ (3 คะแนน)		4	3	2	1
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											

เกณฑ์การประเมิน

การสรุปผลการประเมินให้เป็นระดับคุณภาพ 4, 3, 2, 1 กำหนดเกณฑ์ได้ตามความเหมาะสมหรืออาจใช้เกณฑ์ดังนี้

18–20 คะแนน = 4 (ดีมาก)

14–17 คะแนน = 3 (ดี)

10–13 คะแนน = 2 (พอใช้)

0–9 คะแนน = 1 (ควรปรับปรุง)

ตัวอย่างแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคล

ผลงาน/กิจกรรมที่ _____ เรื่อง _____
 แผนการจัดการเรียนรู้ _____ หน่วยการเรียนรู้ที่ _____
 ชั้น _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
 คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมในการทำงานของนักเรียน แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการ
 ประเมินพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน										ระดับคุณภาพ					
		สนใจในการทำงาน	ไม่เอาเปรียบเพื่อนในการทำงาน	เสนอความคิดเห็น	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ	ประเมินและปรับปรุงด้วยความเต็มใจ	เคารพข้อตกลงของกลุ่ม	ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	พอใจกับความสำเร็จของงาน	รวมคะแนน	4	3	2	1	
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	

เกณฑ์การประเมิน

1. การให้คะแนน ✓ ให้ 1 คะแนน
2. การสรุปผลการประเมินให้เป็นระดับคุณภาพ 4, 3, 2, 1 กำหนดเกณฑ์ได้ตามความเหมาะสมหรืออาจใช้เกณฑ์ดังนี้

9-10	คะแนน	=	4 (ดีมาก)
7-8	คะแนน	=	3 (ดี)
5-6	คะแนน	=	2 (พอใช้)
0-4	คะแนน	=	1 (ควรปรับปรุง)

ตัวอย่างแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายกลุ่ม

ผลงาน/กิจกรรมที่ _____ เรื่อง _____
 แผนการจัดการเรียนรู้ _____ หน่วยการเรียนรู้ที่ _____
 ชั้น _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
 คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมในการทำงานของนักเรียน แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการ
 ประเมินพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
 กลุ่มที่ _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน										ระดับคุณภาพ				
		แบ่งงานกันรับผิดชอบ	มีกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน	ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ร่วมกันแสดงความคิดเห็น	รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม	นำมติข้อตกลงของกลุ่มไปปฏิบัติ	ร่วมกันปรับปรุงผลงานด้วยความเต็มใจ	มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ	พอใจกับความสำเร็จของงาน	บรรยากาศในการทำงาน	รวมคะแนน	4	3	2	1
1																
2																
3																
4																
5																

เกณฑ์การประเมิน

1. การให้คะแนน ✓ ให้ 1 คะแนน
2. การสรุปผลการประเมินให้เป็นระดับคุณภาพ 4, 3, 2, 1 กำหนดเกณฑ์ได้ตามความเหมาะสมหรืออาจใช้เกณฑ์ดังนี้

9-10	คะแนน	=	4 (ดีมาก)
7-8	คะแนน	=	3 (ดี)
5-6	คะแนน	=	2 (พอใช้)
0-4	คะแนน	=	1 (ควรปรับปรุง)

เกณฑ์การประเมิน แยกตามองค์ประกอบย่อย 6 ด้าน

รายการที่ 1 เนื้อหาสาระครบถ้วนตรงตามประเด็น

- 4 หมายถึง มีเนื้อหาสาระครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนดทั้งหมด
- 3 หมายถึง มีเนื้อหาสาระค่อนข้างครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนดทั้งหมด
- 2 หมายถึง มีเนื้อหาสาระไม่ครบถ้วนตามประเด็นแต่ภาพรวมของสาระทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์พอใช้
- 1 หมายถึง มีเนื้อหาสาระไม่ครบถ้วน ภาพรวมของสาระทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง

รายการที่ 2 ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ

- 4 หมายถึง เนื้อหาสาระทั้งหมดถูกต้องตามข้อเท็จจริงและหลักวิชา
- 3 หมายถึง เนื้อหาสาระเกือบทั้งหมดถูกต้องตามข้อเท็จจริงและหลักวิชา
- 2 หมายถึง เนื้อหาสาระบางส่วนถูกต้องตามข้อเท็จจริง และหลักวิชาต้องแก้ไขบางส่วน
- 1 หมายถึง เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง และหลักวิชาต้องแก้ไขเป็นส่วนใหญ่

รายการที่ 3 ภาษาถูกต้องเหมาะสม

- 4 หมายถึง สะกดการันต์ถูกต้อง ถ้อยคำสำนวนเหมาะสมดีมาก ลำดับความได้ชัดเจน เข้าใจง่าย
- 3 หมายถึง สะกดการันต์ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ ถ้อยคำสำนวนเหมาะสมดี ลำดับความได้ดีพอใช้
- 2 หมายถึง สะกดการันต์ผิดอยู่บ้าง ถ้อยคำสำนวนเหมาะสมพอใช้ ลำดับความพอเข้าใจ
- 1 หมายถึง สะกดการันต์ผิดมาก ถ้อยคำสำนวนไม่เหมาะสม ลำดับความได้ไม่ชัดเจน

รายการที่ 4 ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- 4 หมายถึง ค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายตั้งแต่ 4 แหล่งขึ้นไป
- 3 หมายถึง ค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายตั้งแต่ 3 แหล่งขึ้นไป
- 2 หมายถึง ค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ 2 แหล่ง
- 1 หมายถึง ใช้ความรู้เพียงแหล่งการเรียนรู้เดียว

รายการที่ 5 รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ

- 4 หมายถึง รูปแบบการนำเสนองานแปลกใหม่ น่าสนใจดี ลำดับเรื่องราวได้ดีมาก
- 3 หมายถึง รูปแบบการนำเสนองานน่าสนใจ ลำดับเรื่องราวได้ดี
- 2 หมายถึง รูปแบบการนำเสนองานน่าสนใจพอใช้ ลำดับเรื่องราวได้พอใช้
- 1 หมายถึง รูปแบบการนำเสนอผลงานไม่น่าสนใจ ลำดับเรื่องราวได้ไม่ดี

รายการที่ 6 ประเมิน ปรับปรุง และแสดงความรู้สึกต่อชิ้นงาน

- 4 หมายถึง วิเคราะห์ข้อเด่น ข้อด้อยของงานได้ชัดเจน ปรับปรุงพัฒนางานได้เหมาะสม และแสดงความรู้สึกต่องานทั้งกระบวนการทำงานและผลงานได้อย่างชัดเจน
- 3 หมายถึง วิเคราะห์ข้อเด่น ข้อด้อยของงานได้บางส่วน ปรับปรุงพัฒนางานได้บ้าง และแสดงความรู้สึกต่องานได้แต่ไม่ครบถ้วน
- 2 หมายถึง วิเคราะห์ข้อเด่น ข้อด้อยของงานได้เล็กน้อย ปรับปรุงพัฒนางานด้วยตนเองไม่ได้ต้องได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น และแสดงความรู้สึกต่องานได้แต่ไม่ครบถ้วน
- 1 หมายถึง วิเคราะห์ข้อเด่น ข้อด้อยของงานไม่ได้ ไม่ปรับปรุงพัฒนางาน และแสดงความรู้สึกต่องานได้เล็กน้อยหรือไม่แสดงความรู้สึกต่องาน

เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนต้องมีพฤติกรรมในแต่ละรายการอย่างน้อยระดับ 3 ขึ้นไป จำนวน 4 ใน 6 รายการ ถือว่าผ่าน

มิติคุณภาพของการบันทึกผลงาน

กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการบันทึกผลงาน โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ ดังนี้

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ
<ul style="list-style-type: none"> - บันทึกผลงานได้ถูกต้องตามจุดประสงค์ เขียนบันทึกได้ชัดเจน แนวคิดหลักถูกต้อง มีประเด็นสำคัญครบถ้วน - ใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม คำศัพท์ถูกต้อง 	4
<ul style="list-style-type: none"> - บันทึกผลงานได้ตรงตามจุดประสงค์ เขียนบันทึกบางส่วนยังไม่ชัดเจนแนวคิดหลักถูกต้อง ส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญมีไม่ครบถ้วน - ใช้ภาษา คำศัพท์ไม่ถูกต้องในบางส่วน 	3
<ul style="list-style-type: none"> - บันทึกผลงานยึดตามจุดประสงค์ เขียนบันทึกไม่ชัดเจน แนวคิดหลักบางส่วนไม่ถูกต้อง - ใช้ภาษา คำศัพท์ไม่ถูกต้องในบางส่วน 	2
<ul style="list-style-type: none"> - บันทึกผลงานไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เขียนบันทึกไม่ชัดเจน และแนวคิดหลักส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง - ใช้ภาษา คำศัพท์ไม่ถูกต้อง 	1

แบบประเมินโครงการ

ชื่อโครงการ _____ กลุ่มที่ _____

ภาคเรียนที่ _____ ชั้น _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน				รวมจำนวนรายการที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	สรุปผล	
		ความสำคัญของการจัดทำโครงการ	เนื้อหาของโครงการ	กระบวนการทำงาน	การนำเสนอโครงการ		ผ่าน	ไม่ผ่าน
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								

เกณฑ์การประเมิน แยกตามองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน

รายการที่ 1 ความสำคัญของการจัดทำโครงการ

- 4 หมายถึง มีการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สอดคล้องกับเนื้อหา และมีประโยชน์ในชีวิตจริง
- 3 หมายถึง มีการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บางส่วนไม่สอดคล้องกับเนื้อหา แต่มีประโยชน์ในชีวิตจริง
- 2 หมายถึง มีการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา และไม่มีประโยชน์ในชีวิตจริง
- 1 หมายถึง มีการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม แต่ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา และไม่มีประโยชน์ในชีวิตจริง

รายการที่ 2 เนื้อหาของโครงการ

- 4 หมายถึง เนื้อหาถูกต้องครบถ้วน ใช้แนวคิดและข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม และมีการสรุปได้ดี
- 3 หมายถึง เนื้อหาเกือบทั้งหมดถูกต้อง ใช้แนวคิดที่เหมาะสม มีข้อมูลข่าวสารบางเรื่องไม่เหมาะสม และการสรุปต้องแก้ไข
- 2 หมายถึง เนื้อหาบางส่วนถูกต้อง แนวคิดและข้อมูลข่าวสารบางส่วนต้องแก้ไข และการสรุปต้องแก้ไข
- 1 หมายถึง เนื้อหาส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง แนวคิดและข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ต้องแก้ไข และการสรุปต้องแก้ไขทั้งหมด

รายการที่ 3 กระบวนการทำงาน

- 4 หมายถึง มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานตามแผน ลงมือปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ และมีการประเมินและปรับปรุงการดำเนินงาน
- 3 หมายถึง มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานตามแผน ลงมือปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ แต่ขาดการประเมินและปรับปรุงการดำเนินงาน
- 2 หมายถึง มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ แต่ไม่ได้ดำเนินงานตามแผน แม้จะปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ และมีการประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานก็ตาม
- 1 หมายถึง มีการวางแผนไม่เป็นระบบ การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ

รายการที่ 4 การนำเสนอโครงการ

- 4 หมายถึง สื่อความหมายได้ชัดเจน ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ใช้รูปแบบที่เหมาะสม และข้อสรุปของโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 3 หมายถึง สื่อความหมายได้ชัดเจน ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ใช้รูปแบบที่ไม่ค่อยเหมาะสม แต่ข้อสรุปของโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 2 หมายถึง สื่อความหมายไม่ค่อยชัดเจน ข้อมูลบางส่วนขาดความสมบูรณ์ ใช้รูปแบบที่ไม่เหมาะสม ข้อสรุปของโครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 1 หมายถึง สื่อความหมายไม่ชัดเจน ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่สมบูรณ์ ใช้รูปแบบที่ไม่เหมาะสม และข้อสรุปของโครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้งหมด

เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนต้องมีพฤติกรรมอย่างน้อยระดับ 3 ขึ้นไปในแต่ละรายการ จำนวน 3 ใน 4 รายการ ถือว่าผ่าน

ตัวอย่างแบบประเมินโครงการ (ทั่วไป)

ชื่อโครงการ _____ กลุ่มที่ _____
 ภาควิชา _____ ชั้น _____

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน					รวมจำนวนรายการที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	สรุปผล	
		กำหนดประเด็นปัญหาชัดเจน	วางแผนกำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	ลงมือปฏิบัติตามแผน	สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	เขียนรายงานนำเสนอ		ผ่าน	ไม่ผ่าน
1									
2									
3									
4									
5									

เกณฑ์การประเมิน แยกตามองค์ประกอบย่อย 5 ด้าน

รายการที่ 1 กำหนดประเด็นปัญหาชัดเจน

- 4 หมายถึง กำหนดประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเอง ปัญหาที่กำหนดมีความเฉพาะเจาะจงชัดเจนดีมาก
- 3 หมายถึง กำหนดประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเอง ปัญหาที่กำหนดมีความเฉพาะเจาะจงชัดเจนดี
- 2 หมายถึง กำหนดประเด็นปัญหาได้ด้วยตนเองเป็นบางส่วน ปัญหาที่กำหนดมีความเฉพาะเจาะจงชัดเจนพอใช้
- 1 หมายถึง กำหนดประเด็นปัญหาด้วยตนเองไม่ได้

รายการที่ 2 วางแผนกำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหาได้เหมาะสม

- 4 หมายถึง ออกแบบวิธีการ ขั้นตอนการแก้ปัญหา ระบุควบคุมตัวแปรได้ถูกต้องเหมาะสม
- 3 หมายถึง ออกแบบวิธีการ ขั้นตอนการแก้ปัญหา ระบุควบคุมตัวแปรได้ค่อนข้างเหมาะสม
- 2 หมายถึง ออกแบบวิธีการ ขั้นตอนการแก้ปัญหา ระบุควบคุมตัวแปรได้เหมาะสมพอใช้
- 1 หมายถึง ออกแบบวิธีการ ขั้นตอนการแก้ปัญหา ระบุควบคุมตัวแปรได้ไม่เหมาะสม

รายการที่ 3 ลงมือปฏิบัติตามแผน

- 4 หมายถึง ลงมือแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนจริงจัง สามารถค้นพบความรู้ ข้อคิด แนวทางการปฏิบัติตามประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ด้วยตนเองทั้งหมด
- 3 หมายถึง ลงมือแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนจริงจัง สามารถค้นพบความรู้ ข้อคิด แนวทางการปฏิบัติตามประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- 2 หมายถึง ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดบ้าง แต่ไม่ครบถ้วน สามารถค้นพบความรู้ ข้อคิด แนวทางการปฏิบัติตามประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ด้วยตนเองเป็นบางส่วน
- 1 หมายถึง ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดได้น้อยมาก ไม่สามารถค้นพบความรู้ ข้อคิด แนวทางการปฏิบัติตามประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้

รายการที่ 4 สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

- 4 หมายถึง นำข้อค้นพบ วิธีปฏิบัติไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ครบถ้วน ถูกต้อง และต่อเนื่อง
- 3 หมายถึง นำข้อค้นพบ วิธีปฏิบัติไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ครบถ้วน ถูกต้อง แต่ขาดความต่อเนื่อง
- 2 หมายถึง นำข้อค้นพบ วิธีปฏิบัติไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้เป็นบางส่วน และต้องกระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
- 1 หมายถึง นำข้อค้นพบ วิธีปฏิบัติไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้น้อย หรือไม่นำไปใช้เลย

รายการที่ 5 เขียนรายงานนำเสนอ

- 4 หมายถึง บันทึกผลการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอข้อมูลได้ถูกต้องชัดเจน แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการวางแผน การลงมือแก้ปัญหาและข้อค้นพบที่ได้ครบถ้วน
- 3 หมายถึง บันทึกผลการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอข้อมูลได้ถูกต้องชัดเจน แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการวางแผน การลงมือแก้ปัญหา และข้อค้นพบที่ได้ค่อนข้างครบถ้วน
- 2 หมายถึง บันทึกผลการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอข้อมูลได้บ้าง แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการวางแผน การลงมือแก้ปัญหา และข้อค้นพบที่ได้เพียงบางส่วน
- 1 หมายถึง บันทึกผลการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอข้อมูลได้น้อยมาก เห็นขั้นตอนการวางแผน การลงมือแก้ปัญหา และข้อค้นพบที่ได้ไม่ชัดเจน

เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนต้องมีพฤติกรรมในแต่ละรายการอย่างน้อยระดับ 2 ขึ้นไป จำนวน 3 ใน 5 รายการ ถือว่าผ่าน

แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นแหล่งรวบรวมผลงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบที่นำมาใช้ประเมินสมรรถภาพของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมได้ว่า การปฏิบัติงานและผลงานของนักเรียนมีคุณภาพมาตรฐานอยู่ในระดับใด

แฟ้มสะสมผลงานเป็นเครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริงที่ให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ผลงานจากที่ได้ปฏิบัติจริงสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจถึงความสามารถที่แท้จริงของตน ซึ่งผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมผลงานมีหลายลักษณะ เช่น การเขียนรายงาน บทความ การศึกษาค้นคว้า สิ่งประดิษฐ์ การทำโครงการงาน บันทึกการบรรยาย บันทึกการทดลอง บันทึกการอภิปราย บันทึกประจำวัน แบบทดสอบ

แบบบันทึกความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินชิ้นงานในแฟ้มสะสมผลงาน

ชื่อผลงาน _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

หน่วยการเรียนรู้ที่ _____ เรื่อง _____

รายการประเมิน	บันทึกความคิดเห็นของนักเรียน
1. เหตุผลที่เลือกงานชิ้นนี้ไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน	_____ _____
2. จุดเด่นและจุดด้อยของงานชิ้นนี้มีอะไรบ้าง	_____ _____
3. ถ้าจะปรับปรุงงานชิ้นนี้ให้ดีขึ้นควรปรับปรุงอย่างไร	_____ _____
4. งานชิ้นนี้ควรได้คะแนนเท่าใด เพราะเหตุใด (ถ้ากำหนดให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	_____ _____

ความเห็นของครูหรือที่ปรึกษา

_____
_____

ความเห็นของผู้ปกครอง

_____
_____

ผลการประเมินของครูหรือที่ปรึกษา

_____
_____
_____

ตัวอย่าง แบบประเมินแฟ้มสะสมผลงาน

เรื่อง _____ กลุ่มที่ _____
 ภาคเรียนที่ _____ ชั้น _____

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	1	2	3	4
1. โครงสร้างและองค์ประกอบ				
2. แนวความคิดหลัก				
3. การประเมินผล				
4. การนำเสนอ				

เกณฑ์การประเมิน แยกตามองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน

ระดับคุณภาพ	รายการประเมิน
1. โครงสร้างและองค์ประกอบ	
4	ผลงานมีองค์ประกอบที่สำคัญครบถ้วนและจัดเก็บได้อย่างเป็นระบบ
3	ผลงานมีองค์ประกอบที่สำคัญเกือบครบถ้วนและส่วนใหญ่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ
2	ผลงานมีองค์ประกอบที่สำคัญเป็นส่วนน้อย แต่บางชิ้นงานมีการจัดเก็บที่เป็นระบบ
1	ผลงานขาดองค์ประกอบที่สำคัญและการจัดเก็บไม่เป็นระบบ
2. แนวความคิดหลัก	
4	ผลงานสะท้อนแนวความคิดหลักของนักเรียนที่ได้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ มีหลักฐานแสดงว่ามีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มาก
3	ผลงานสะท้อนแนวความคิดหลักของนักเรียนที่ได้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ มีหลักฐานแสดงว่าสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ตัวอย่างได้
2	ผลงานสะท้อนแนวความคิดหลักของนักเรียนว่าได้ความรู้ทางภูมิศาสตร์บ้าง มีหลักฐานแสดงถึงความพยายามที่จะนำไปใช้ประโยชน์
1	ผลงานจัดไม่เป็นระบบ มีหลักฐานแสดงว่ามีความรู้ทางภูมิศาสตร์น้อยมาก
3. การประเมินผล	
4	มีการประเมินความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลงาน รวมทั้งมีการเสนอแนะโครงการที่เป็นไปได้ที่จะจัดทำต่อไปไว้อย่างชัดเจนหลายโครงการ
3	มีการประเมินความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลงาน รวมทั้งการเสนอแนะโครงการที่ควรจัดทำต่อไป

ระดับคุณภาพ	รายการประเมิน
2	มีการประเมินความสามารถและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลงานบ้าง รวมทั้งมีการเสนอแนะโครงการที่จะทำต่อไปแต่ไม่ชัดเจน
1	มีการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลงานน้อยมาก และไม่มีข้อเสนอแนะใดๆ
4. การนำเสนอ	
4	เขียนบทสรุปและรายงานที่มีระบบดี มีขั้นตอน มีข้อมูลครบถ้วน มีการประเมินผลครบถ้วน แสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3	เขียนบทสรุปและรายงานแสดงให้เห็นว่ามีขั้นตอนการจัดเก็บผลงาน มีการประเมินผลงานเป็นส่วนใหญ่
2	เขียนบทสรุปและรายงานแสดงให้เห็นว่ามีขั้นตอนการจัดเก็บผลงาน มีการประเมินผลเป็นบางส่วน
1	เขียนบทสรุปและรายงานแสดงให้เห็นว่ามีขั้นตอนการจัดเก็บผลงาน แต่ไม่มีการประเมินผล

เกณฑ์การประเมินโดยภาพรวม

ระดับคุณภาพ	รายการประเมิน
4	ผลงานมีรายละเอียดมากเพียงพอ ไม่มีข้อผิดพลาดหรือแสดงถึงความไม่เข้าใจ มีความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาโดยมีการบูรณาการหรือเชื่อมโยงแนวความคิดหลักต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
3	ผลงานมีรายละเอียดมากเพียงพอและไม่มีข้อผิดพลาดหรือแสดงถึงความไม่เข้าใจ แต่ข้อมูลต่าง ๆ เป็นลักษณะของการนำเสนอที่ไม่ได้บูรณาการระหว่างข้อมูลกับแนวความคิดหลักของเรื่องที่ศึกษา
2	ผลงานมีรายละเอียดที่บันทึกไว้ แต่พบว่าบางส่วนมีความผิดพลาดหรือไม่ชัดเจนหรือแสดงถึงความไม่เข้าใจเรื่องที่ศึกษา
1	ผลงานมีข้อมูลน้อย ไม่มีรายละเอียดบันทึกไว้